

BÖRZSÖNYI HELIKON

Irodalmi, művészeti, természetbarát folyóirat

XI. évfolyam 1. szám, 2016. január

"Áldjon meg az Isten mindenkit, aki az áldatlan magyar ugart tördeli."

Mindszentiné Mandula: Mácsonya (részlet)

Tartalom:

- Ketykó István:Útszéli kövön; (vers) 3**
Dr. Koczó József:A szittyá örökség hitvallója – 85 éve született Andrékovics Péter (képes helytörténeti írás) 4-19
Petrozsényi Nagy pál:Variációk egy témára; (írás) 20-21
Fetykó Judit:Az úton IX. rész; (könyv részletekben) 22-27
Csáky Károly:Karrier; (vers) 28
Debreczeny György:a közép pusztulása; (vers) 30-31
Csáky Károly:Szentcsaládjárás - szálláskeresés; (képes néprajzi írás) 32-59
Kiss-Simon Miklós:Csicsófalvi sertéstör; (írás) 60-65
Tóth Imre:Peremvidék; Spion; Időeltörésben; A lemondottak rendje; (versek) 66-67
Horváth Ödön:A néma menet; A rémtett éjszakája; A szemünk kevés; A tábornok csatát nyert; (versek) 68
Kő-Szabó Imre:Három „igaz” történet; (írás) 70-71
Székács László:Részletek I.-II.-III; (versek) 72
B. Tóth Klára:Táncos; (vers) 74
Kovács T. István:Szilvánfa; (írás) 76-77
Haász Irén:Mea culpa; (vers) 78
Borsi István:Életre kelhessen a Költemény; (vers) 80-81
Kerekes Tamás:Idegen a síromban V. rész; (írás) 82-85
Pribojszky Mátyás:A kedvenc; (írás) 86-88
Molnár József:Fakutya; (vers) 90
Makkai László:2015; (vers) 91
H. Túri Klára:Ima vadludakért; (vers) 92
Végh Tamás:A „zöld angyal” visszatér; (vers) 94
Börzsönyi Erika:Álombeli őz; (írás) 96-97
Hörömpő Gergely:A földművelésről; (írás) 98
Maruzs Éva:A kicsi Mikulás nagy kalandja; (írás) 100-101
Ember István:Utazás a vonaton; (vers) 102
Elbert Anita:Karácsony éjjelén; (vers) 104
Dobrosi Andrea:Napok; (vers) 105
Vasi Ferenc Zoltán:Beszédrostok ízesül; (vers) 106
Könyvajánló; 108-113
Pályázat; 114
Impresszum; 115

E havi számunkat a Kiskunfélegyházán élő és alkotó Mindszentiné Kun Mandula festőművész alkotásainak fotóival díszítettük. Köszönet a képek közlési jogáért! A Szerk.

Ketykó István: Mostanában fekete lovakkal álmodom

*Összegyűjtött és új versek
(1976 – 2003)*

Ima bocsánatért (2000) ciklus versei

Útszéli kövön

*A sebek
gyógyíthatatlan fájdalmát
már mind átéltem -
térdet s fejet
nem hajtok
könnyű kalandok előtt -
jólesne megpihenni már
egy útszéli kövön
s hallgatni
a sok ismerőst,
ahogy hangosan rámköszön...*

Balassagyarmat, 1976. október 23.

Dr. KOCZÓ JÓZSEF**A szittya örökség hitvallója – 85 éve született Andrékovic Péter**

† Az V. Nagy Szittya Történelmi Világkongresszus valamennyi résztvevője mély megrendültséggel és kegyelettel gondol **Andrékovic Péter** bajtársunkra, aki a magyar nemzet szabadságáért vívott áldozatos életharcában megfáradva visszaadta bátor lelkét a magyarok Istenének.

Augusztus 20-án – 1 nappal a Világkongresszus befejezése után – nemes szíve váratlanul megszűnt dobogni. Korán elhunyt Péter testvérünket saját halottunknak tekintjük. Hiányát kimondhatatlanul fájlaljuk, és emléket szeretettel megőrizzük. Találkozunk még vele a csillagok útján!

(Az V. NSZTVK szervezői és védnökei)¹

A rövid nekrológ nem mindennapi adottságokkal, képességekkel rendelkező személy méltatásáról szól, s minden magyar együttérzését kiválthatja, kik nem szenvedik a nemzeti érzés hiányát. Ugyanakkor sorsát, életútját szülőföldjén, az Alsó-Ipoly mentén, de még szülőfalujában, Vámosmikolán sem sokan ismerik.

Andrékovic Péter jobb módú földműves családban született 1930. június 19-én. Portájuk a felvégen, a szélső utcában volt. Családja két bírót is adott Mikolának: nagyapját, az 1884-ben született Andrékovic Istvánt, s dédapját, az 1886. évi tagosítást, a *földek szétmérését* végző Andrékovic Ádámot.

Az elemi iskolát 30 osztálytársával Sztankovics/Szatmár István osztályában az 1941/42. tanévben fejezte be. Groszmann Lászlóné – *Szidi néni* –, egy művelt zsidóasszony tanította őt német nyelvre. A módos gazdának számító, közéleti és vallásos család szellemiségének természetes volt, hogy a tehetséges fiú az elemi iskola elvégzése után is tanuljon. A polgári iskola három évét a közeli kisvárosban, Ipolyságon végezte, mely ebben az időszakban ismét Magyarországhoz tartozott. Az első két évet összevontan, magánúton teljesítette, melyben Groszmann Eleonóra volt a segítője. A polgári iskola utolsó, negyedik évének befejezése Nagymaroson történt, mivel a háború után Ipolyság újjólag Csehszlovákiához került.

Kamaszkora a második világháború éveire esett. A front Vámosmikolán 1944 decemberétől márciusig haladt át, a Garam menti nagy harcok miatt elég lassan. Több sávban voltak lövészárkok, ezekben halottak, szétszórt fegyverek, lőszer, kézigránatok maradtak. A katonaság elvonulása után a halottakat eltemették, a fegyvereket, lőszerket összeszedték, egy részüket elrejtették. Az előjáróság kidoboltatta, hogy ezeket be kell szolgáltatni, különben büntetésre számíthatnak. A kalandvágyó kamaszok, fiatal legények viszont szorgalmasan szedegették össze a gazdátlan harci eszközöket, s elásták azokat. Péter nagyapjának a közeli Bodók dűlőben volt földje, melynek végén húzódott a Nagyárok, benne sűrű bozót. Péter oda hordta, és jól becsomagolva elásta kincseit. Idő múltával a fiatalok bizalmasan elárulták egymásnak titkukat, így többen tudtak egymás készleteiről. Ez a meggondolatlanság Andrékovic Péter számára majdnem végzetessé vált.

A polgári iskola befejezése után 1946-tól az esztergomi katolikus tanítóképzőben folytatta tanulmányait. Két teljes évet be is fejezett, majd miután a képzőt elvették az egyháztól, félbeszakította tanulmányait, és hazajött Mikolára. Apjával dolgozott a családi gazdaságban, tevékenykedett a katolikus legényegyletben. Felfigyelt rá az erősödő új hatalom, kiknek Péter mozgólódása nem tetszett. Egyik beszédjéért fel is jelentették.

A baráti köréhez tartozó Cselka fivérek – akik a temető mellett lakó Pernyeséknél/Nándor/, ill. Paptagon /Károly/ bujkáltak – felkarolta. A Barankovics-párt segítségével útlevelet szerzett részükre, mellyel sikeresen elhagyták az országot. A bekövetkezett politikai fordulat miatt ő is a külföldre távozás gondolatával foglalkozott. Kováts László, a Demokrata Néppárt Nógrád megyei képviselője segítségével kívánt útlevelehez jutni.

¹ Mentsük meg a hazát! Az V. Nagy Szittya Történelmi Világkongresszus válogatott östörténelmi és nemzetvédelmi beszédei és előadásai. Szerk.: Siklósi András. Dunaharaszti, 1997. 189. o.

Időközben a Nagyaroknál elásott fegyverekből helybéli fiatal egyet betöréshez használt, s amikor lebukott, elárulta társait. *A társak* mindent Péterre kentek.

Andrékovics Pétert 1949 nyarán bevitték a helyi rendőrségre, vallatták, ütlegették. Arra akarták rávenni, hogy vallja be: rendszerellenes, *fehér partizán* csoportot szervezett, erre a célra rejtegette a fegyvereket. Közben a család, a rokonság próbálta az egyik fiatal rendőrt megkönyékezni, hogy segítsen neki. T. G. rendőr törzsőrmester – aki később is barátságban volt a családdal –, maga sem tudta, hogy segítette valaki vagy a véletlenek szerencsés egybeesését kihasználva menekült meg Péter. Ügyében ugyanis a szobi járási ÁVO intézkedett, a falusi rendőrörsök beosztottait a *kényes* dolgokba nem vonták be.

Péternek szinte csodával határos módon sikerült megszöknie: második nap – 1949. július 9-én – a déli órákban véresre vert állapotban kikéredzkedett az udvari árnyékszékre. Az őt kikísérő, őrt álló rendőrt társa valamiért elhívta a budi ajtajától, s ezt a pillanatot kihasználva elmenekült. Átvette magát a falkerítésen, felfutott az egykori tornacsarnok melletti gyalogúton. A mostani Május 1. utca helyén akkor még szántó föld volt. Nagypapjának is itt volt a földje, napraforgóval beültetve. A táblában dolgozott 16 éves húga – aki aznap ebédet vitt részére – és még két asszony. A húga elébe futott és kérdezte: *Kiengedtek?* Ő meg sem állt, futott tovább, és csak annyit szólt: *Nem láttatok engem!* A három nő összeszedte holmiját és hazaindult, nehogy valaki meglássa ott őket, és vallaniuk kelljen. Amikor a Laktanya utcában mentek, már két rendőr sietett el mellettük. *Hol van a testvéred?* – kérdezte az egyik. *Maguknál* – hangzott a válasz. *Ott nincs* – mondta a rendőr. *Akkor nem tudom, maguknak kell tudni* – felelte a lány. A rendőrök elsiettek, mire ő hazaért, már a szüleit faggatták.

Péter leért az Ipoly partjára, addig senkivel nem találkozott: a napraforgó jól eltakarta. A strandon egy idős ügyvéd, dr. Sággy György napozott, aki láthatta őt, hiszen tíz lépésnyire futott el mellette. A Lóúszató alatti sekély, kavicsos vízen átgázolt, majd *odaát* – már Csehszlovákiában – felmászott egy magas, sűrű fára, mely teljesen eltakarta őt. Nemsokára jöttek a rendőrök, kutyával keresték. Megkérdezték az ügyvédet, hogy látta-e őt. Nemleges választ kaptak. A túlsó oldalon csendőrök jöttek, akiknek a rendőrök átkiabálták, hogy szökevényt keresnek, nem látták-e. Azok visszakérdeztek, hogy a keresett személy gyilkos-e vagy rabló. Miután a rendőrök azt válaszolták, hogy politikai szökevényt keresnek, elmondták a *cseh* csendőrök, hogy a környéken senkit nem láttak. Kis idő múlva elmentek a csendőrök, a rendőrök is másfelé folytatták keresését. Andrékovics Péter megvárta az estét, majd libacsapatok között elindult Ipolybél felé. Beérte őt egy tehenes fogat, melyen egy ismerős béli gazda hazafelé igyekezett. Felült mellé a szekérre, majd a kerteknél elköszönt tőle. A faluban közeli rokonuk is lakott, de szándékosan nem hozzájuk, hanem a kertek alól egy másik ismerős családhoz ment, akik befogadták, és három hétig rejtegették őt.

Az Andrékovics-portán időközben házkutatást tartottak, keresték a fegyvereket, fölforgattak mindent, s a rejtekhelyről ki is ásták azokat. A szökés után ismét házkutatást tartottak, még a szalmazsákokat is felszaggatták, minden iratot, papírt elvittek. Bevitték apját is, előbb a mikolai, később a szobi rendőrségre. Utóbbi helyen olyan súlyosan bántalmazták, hogy idegbénulást kapott. Az 1950-es években bottal még tudott járni, a '60-as évek elejétől mozgásképtelenné vált.

A család Péter szökése utáni naptól kezdve mindent tudott róla. A két szomszédos ország között a földbirtoktulajdon akkor még nem volt rendezve, a kettős birtokosoknak határszéli útiigazolvánnyal virradattól sötétedésig át lehetett járni a földek művelésére az államhatáron. Menekülését követő napon egy ismerős béli asszony jelent meg Péter nagyszüleinél. Egy tenyérnyi papírlapot hozott, ami gombostűvel ruhájába volt beletűzve, rajta: *Élek, jól vagyok*. A határvidék falvainak gazdái elég jól ismerték egymást, gyorsan híre ment, hogy az Andrékovics Jóska fia nagy bajban van.

Néhány nap múlva egy pásztói asszony jött Péter nagynénjéhez egy papírdarabbal. *A fiam küldi* – mondta – *egy cím van rajta, megbízható család, juttassák el Péterhez*. Szudéta-vidéki cím volt, később hasznát is vette. Családja ezután szervezte a kapcsolatot, szekéren szalma vagy széna alá rejtve ruhát, pénzt, iratokat juttattak át részére. Pétert a csehszlovák rendőrség is kereste, emiatt házigazdái zárva tartották az utcaajtót. Ha valaki kopogtatott, ő a ház hátsó végében lévő szederfára mászott, csak azután nyitottak ajtót. Az utolsó napon mégis meglátta őt egy mikolai lakos anyósa, aki valamiért az őt bújtató gazdához ment. Fel is jelentette, de aznap Péter már elutazott. Másnap mentek a csendőrök keresni, de ott már nyomát sem lelték.

Három hét alatt a szülőknek az Ipolybélien rejtőzködő Péterhez sikerült a legszükségesebb dolgokat eljuttatniuk. Miután megszerezte a vonat indulási idejét is, a késő esti járáttal Zólyom–Besztercebánya érintésével Csehországba, a Szudéta-vidékre utazott. A Pásztórol kapott címen segítettek neki. Németek voltak, akik átjuttatták őt a csehszlovák–német határon.

Németországban orosz kémnek hitték, mígnem egykori iskolaigazgatója, az ipolysági Sproch Sándor – aki már 1945-ben nyugatra emigrált – igazolta őt. Újabb hat hét eltelte után családja innen kapott róla hírt. A hivatalos postaforgalomban érkezett levélben tudatta szüleivel, hozzátartozóival, hogy baj nélkül megérkezett, dolgai rendezés alatt állnak, és levelét egy biztató mondattal zárta: *Talán még tudunk találkozni egy szebb jövőben.* A rendőrök ismét megjelentek, elkérték a levelet, faggatták a szülőket, hogy mit rejt a *szébb jövő* jelszó. A családot ezt követően fiukkal kapcsolatban békén hagyták, de másként – mint a Rákosi-korszakban a többi gazdát – ugyancsak zaklatták.

Németországban fél évet tartózkodott. Kanadába szeretett volna menni, de ez nem sikerült, maradt Ausztrália. Ott a Cselka fivérek és ausztráliai magyarok segítettek rajta. Két évig nehéz fizikai munkát végzett, vasúti pályamunkásként dolgozott. Tanulta az angol nyelvet, művelte magát, pénzt gyűjtött, kapcsolatot keresett és talált a hazafias magyar szervezetekhez, melyeknek sajtójuk is volt. Tájékozódott céljaikról, majd egy történészcsoporthoz csatlakozott. Az *Ausztráliai Magyarság* című lap szerkesztője lett. Cikkeket, értekezéseket írt olyan újságokba is, melyek más országokba, így Kanadába is eljutottak. Az emigráns magyarság körében lassan nemzetközi elismertségre tett szert.

Amikor már anyagilag is kissé összeszedte magát, 1966-ban áttelepült Kanadába. Torontóban 60 000 magyar él, ott kapcsolódott be a *Magyar Ház* tevékenységébe. *A torontói magyarok 1938-ban határozták el, hogy vesznek egy kicsi házat, melynek árát lázáros kincseikből adták össze. Mert nem voltak gazdagok. De kellett a Ház, mint egy darab kenyér. A gyermekeiknek, az unokáiknak – és maguknak. A Magyar Házban Mátyás Pince nyílt és Bartha Marika kávézója – és a gyermekek tanultak, táncoltak, énekeltek, a felnőttek pedig itt beszéltek meg a világ dolgait, itt tartották ünnepüket, itt néztek magyar filmeket, itt fogták meg egymás kezét, hogy minél könnyebbé váljék a gyökéresztés az újonnan érkezőknek...*²

A torontói Magyar Ház – melynek Andrékovich Péter kulturális igazgatója lett – nevét 1974-ben Kanadai Magyar Kultúrközpont-ra változtatta. 1975-ben Krónika címen folyóiratot indítottak, melynek alapítói és munkatársai között – Bobula Ida, Baráth Tibor és Wass Albert társaságában – ugyancsak ott találjuk őt. Wass Ferenc, a Magyar Ház díszelnöke által alapított *Kőrösi Csoma Sándor Történelmi Társaság*nak vezetőségi tagja, szorgalmazója a magyar közösségekben az Árpád-nap megtartásának, szervezője a Nagy Szittya Történelmi Kongresszusoknak.

Családjával az első találkozásra 1968-ban Bécsben került sor. Szülei nagy utánjással kaptak útlevelet, s ő fedezte költségeiket. Ekkor még élt édesapja, akit Budapestig fogadott személygépkocsival szállítottak, majd ott vonatra tették, hogy láthassa fiát. Fekvő beteg apját szinte ölben hordozva járta be velük Bécsset. Útjára újságíró kísérte, és a nyugati sajtóban nagy visszhangot kiváltó képes cikkeket jelentetett meg a szomorú sorsú család néhány örömteli napjáról. Édesapja még abban évben meghalt. 1971-ben ismét Bécsben találkoztak, majd 1977-ben először látogathatott haza. A határon vele történt megalázó eljárást nem felejtette el.

1972-ben Torontóban majd Windsorban tartott Árpád-ünnepségeket, valamint 1981-ben Clevelandben az I. Nagy Szittya Történelmi Világkongresszust annak reményében rendezték az árpádi örökséget vallók, hogy a *honszervezés* 1100. évfordulójáról a szittya hagyományok jegyében, a Magyarok Istene segítségével a szülőhazában emlékezhetnek meg.³ Reményük valóra vált. 1996-ban Magyarországon három helyszínen: Visegrádon, Balástyán és Szentendrén folyt a tanácskozás.

Balástyán Andrékovich Péter nem tudott részt venni, Siklósi Andrásához intézett levelében a kongresszus jelentőségéről többek között ezeket írta:

2 Dancs Rózsa: Előszó. A torontói magyar közösség emlékkönyve – History of Toronto's Hungarian Community 1938–2011. Szerkesztette – Edited by: Dancs Rózsa. Kaleidoscope Publishing Toronto, Ontario; 2012

3 Andrékovich Péter: Az árpádi örökség. In: Mentsük meg a hazát! 180. o.

„A gazdag tartalmú program a kitűnő előadókkal biztosan pozitív hatással lesz a hallgatóságra. Az évtizedek – mondhatni évszázadok – óta tartótörténelemhamisítás és büntudatkeltés a magyarságtól idegen uralkodók, államvezetők részéről véget kell érjen. Vissza kell szerezniünk nemzetünk önbecsülését: ősiségünk, igaz történelmünk feltárásával és tudatosításával az óvodától a legidősebb korosztályig. Hiszem, a Kongresszus eleget tesz nemzeti követelményeinknek.”⁴

Az V. Nagy Szittya Történelmi Világkongresszus 3. rendezvénye Szentendrén 1996. augusztus 17-18-án zajlott, ahol *Az árpádi örökség* címmel Andrékovics Péter tartotta a bevezető előadást.

Előadásában felvázolta az árpádi örökség elkötelezettjeinek törekvését:

A szittya–hun–avar–magyar népek élettere ősidők óta a Kárpát-medence, ez a haza az árpádi örökség legfontosabb eleme. Csökkenő létszáma ellenére még mindig a magyarság van itt többségben, őshonosként és nem kisebbségben. A végveszélyben lévő nemzet megmaradása, a szétdarabolt haza, a meggyötört, elfásult magyar lelkiség feltámasztása az árpádi erények helyreállítását követelik. A nemzeti felemelkedés záloga: a nemzetpusztítás megállítása, az ősi történelmi tudat visszaállítása, a magyar hivatástudat, életút követése. Az egyéni élet alakulása szorosan összefügg a nemzeti sors helyzetével, ezért arra kell törekedni, hogy a magyar államvezetés nemzetérdekű legyen, a szellemi és gazdasági élet irányítói a magyar népjavát szolgálják.

Vámosmikola szülötte a kongresszus befejezését még megérte, de a magyar állam alapításának hivatalos ünnepén, augusztus 20-án a budapesti ORFI-ban váratlanul, szívinfarktus következtében elhunyt. Hamvait a mikolai temetőben helyezték örök nyugalomra.

Családot nem alapított, vagyont nem gyűjtött. Élete a magyarság pozitív nemzettudata kialakításának, a megosztott magyar társadalom és a betegé tett magyar lélek meggyógyításának, valamint a szétdarabolt ősi föld újraegyesítését célzó munkálkodás jegyében telt el.

Déliábkergetés, illúzió, hamis álom vagy a magyarság származásának, eredetének ősrégi – napjainkban hazai tudományos körökben is elvéve megjelenő – felfogása, avagy a hit által erősített haza- és nemzetféltség jellemezte életútját? Kinek-kinek szíve joga ezt eldönteni. Megverselt hitvallását azonban itt is, ott is érdemes megszívlelni:

*Most, ha kérdezik otthon
vagy idekint: Ki vagy
és honnan jöttél?
Nyugodtan felelheted:
mint magyar, személyedben képviseled
az őskultúrák gazdag nyelvét;
egy népet, mely történelmét
a Bibliát megelőző időkben kezdte.
Lelkedben az istenhit
s Boldogasszony tudatát őrzöd,
mint tette minden őszöd
évezredek csodás titkába rejtve.*

*Csak magyar vagy minden
osztályok, pártok felett
és ebben rejlik szent
hivatásod, ne feledd!
Bárhol is élsz, akár milyen korig,
fajtád kultúrárt hozott és teremt
a nagyvilágban, Káldeától – Esztergomig.*

(Ki vagy és honnan jöttél?)

Halálát követően baljós esetként írta meg az emigráns magyar sajtó, hogy temetése utáni napon ismeretlen tettesek behatoltak torontói lakásába, és minden mozdítható dolgot – félévszázados családi levelezését, értékes emigrációs dokumentumgyűjteményét, verseit, könyveit – elvittek. A Kanadai Magyarok Szövetsége, a torontói Magyar Ház nem tudott szavazóképes gyűlést tartani.⁵ Néhány éve pedig, 2011-ben bezárt a Magyar Ház, mert az öreg épület fenntartása lehetetlenné vált, el kellett adni.⁶

Készült Hellner Sándorné Andrékovich Ilonával (1933) 2006-ban és 2009-ben folytatott beszélgetések, valamint Olexa Józsefné Varjú Ilona (1928–2010) *Andrékovich Péter részletes története* című feljegyzése alapján.

1949, Ebern

---

5 Aldobolyi Judit: Andrékovich Péter emlékezete. In: Amerikai Kanadai Magyar Élet, 1997. szeptember 14. 12. o.

6 Dancs Rózsa: Előszó

Sproch Sándor igazgató úr

Sydney, 1954

Papp Lacival Melbourne-ban, 1956

Sydney, 1961 Péter-Pál napján

Ausztrália, 1963 január

Toronto, 1966. szeptember 10.

Beszéd Kanadában, 1971 március

A vérszerződés – Árpád-jelmezben Andrékovics Péter

Előadás 1986. szeptember 21-én

Andrékovics Péter Leskovsky Irma társaságában

Bíró József történész, Szalay Róbert rendező és Andrékovics Péter Szentendrén, 1996

Az utolsó felvételek egyike: bevezető előadás az V. Nagy Szittya Történelmi Világkongresszuson

S reml ke a v mosmikolai temet ben

PETROZSÉNYI NAGYPÁL

VARIÁCIÓK EGYTÉMÁRA

Valaki azt mondotta: a tükröt azért találták ki, hogy ne csak másokon nevezzünk. De mi van akkor, ha ezt a bizonyos tükröt azok a mások tartják az arcunk elé?

AZ ISKOLAIGAZGATÓ – TANÁRI SZEMMEL

Arcvonásai energikusak, egész lényéből fölény és méltóság árad. Nem csoda, hisz több száz pulyának és minimum húsz felnőttnek parancsol. Tehát amolyan tábornokféle, sőt, tizedes, akinek a szavára elnémul a légy, megalszik a tej, s még a cipőfűződ is haptákba vágja magát.

Tekintete közömbös, ritkán néz a szemedbe, azt a látszatot keltve, mintha nem érdekelne. A valóságban persze pont az ellenkezője igaz. Még mielőtt megismernéd, ő már tudja, ki vagy, honnan jössz, mekkora a mellbőség, kik a rokonaid. És a továbbiakban is türelmesen figyel(tet): hányszor borotválkozol, mikor ásítasz, hogyan vakarod a hátadat, kinek köszönsz kezit csókolommal, milyen lábbal keltél. Egyszóval érdeklődő típus, mindenről tud, semmi sem kerüli el a figyelmét, az egérlyuktól az iskola kéményéig.

Hangja higgadt, ítéleteiben tárgyilagos. Sohasem enged az indulatoknak, felülemelkedik a kicsinyes, egyéni szempontokon. Úgyszólván csak a köznek, iskolájának él, amit igyekszik is úton-útfélen a tudomásodra hozni. Percre bebizonyítja, mennyivel többet dolgozik, mint te, hány gyűlésen, értekezleten kell részt vennie, hol gyakran szégyenkezik miattad, mert ebben az iskolában a tanárok zöme lazsál. Ő mégis mindig kiáll melletted, megvéd a szülőktől, harcol a jogaidért, felemeli a fizetésedet anélkül, hogy a legcsekélyebb hálát várná. Hála? Nevetséges! Dolgozz jól, és kvittek vagytok:

Legyen egyéniséged! (Magyarán: csináltass sürgősen egyenruhát, s ha egy tyúkszemed van, még növessz egyet, nehogy kilógi a sorból. Végül is az iskola nem divatház, még kevésbé zsenik klubja, hanem munkahely, a megfelelő renddel és colstokkal.)

Valamennyi tanulót munkája arányában jutalmazd vagy büntesd! (Más szóval: ha megbuktatsz valakit, gondoldj arra, hogy ezzel magadat is blamáld, mert a bove maiori discit arare minor – a nagyobb ökörtől tanul szántani a kisebb.)

Órára ne vigy pálcát, még földrajz- vagy énekórára se! (Ez bizonyára azt jelenti, tarts tekintélyt, különben megnézheted magad.)

Mellőzd a bürokráciát, mely öl, butít, és tintába dönt! (A dirik világnyelvén: írd minél több vázlatot, jegyzőkönyvet, beszámolót! Így talán odafönt is észreveszik, milyen káprázatos munka folyik nála.)

A demokrácia azért van, hogy éljünk is vele. (De ha tényleg élni akarsz, jobb, ha meg se mukkansz többé. Helyette bólogass reggel, délben, télen, nyáron, esetleg álmodban is, és akkor garantáltan hosszú életed lesz ezen a pályán.)

Az iskolaigazgató mindenkinél mindent jobban tud. Számtanórán a számtan-, tornaórán a tornatanárnál. Ha véletlenül rosszkedvű, bemegy az órára szórakozni. Ha haragszik, sem mutatja. Legfeljebb lecsíp egy kicsit a bruttódból, ellenőrzi a budit, vagy elpáholja a feleségét. Kedvenc mondatai: a vezetőség majd eldönti, holnap tanári értekezlet, szavazásra bocsátom. Ki vállalja önként?

Az igazgató ritkán dönt önállóan, ezért jóformán semmiért sem felel. Kirúgja a takarítónőt, nem kapsz jutalmat, fizetésemelést? Így határozott a gazdasági vezető, a helyettese, a szakszervezet. Vagyis nem hibás, ő mossa kezeit. Kivéve, ha a saját prémiumáról van szó. Ilyenkor jól kinyújtja a kezét, és belemarkol a menzába, kertbe, túlórákba is. Ennek ellenére ő a legszegényebb, legkihasználtabb és legesendőbb értelmiségi, aki nem Fordon furikázik a hivatalba. Ő ad neked kenyeret, biztosítja a munkához való jogod. Miatta ragyognak a csillagok, és nem dől össze a magyar tanügyi rendszer. Ja, csak vegetál néhány évtizede.

A TANÁR – IGAZGATÓI SZEMMEL

Arcvonásai lágyak, egész lényéből határozatlanság és laposság árad. Pedig nemegyszer több száz pulyának parancsol. Tehát amolyan tábornokféle, sőt, tizedes kéne, legyen, akinek a szavára elnémul a légy, megalvad a tej, s még a cipőfűződ is haptákba vágja magát.

Tekintete érdeklődő, többnyire egyenesen a szemedbe néz, azt a látszatot keltve, mintha roppant érdekelnéd. A valóságban persze pont az ellenkezője igaz. Alig ismerted meg, máris elfelejtett, nem érdekli, ki vagy, hova tartasz, mekkora a mellbőséged, kik a rokonaid. És a továbbiakban is következetesen elhanyagol. Fogalma sincs, hányszor borotválkozol, mikor ásítasz, hogyan vakarod a hátadat, kinek köszönsz kezit csókolommal, milyen lábbal keltél. Egyszóval indifferens típus, semmiről sem tud, minden elkerüli a figyelmét, az egérlyuktól az iskola kéményéig.

Hangja türelmetlen, ítéleteiben szubjektív. Mindig átadja magát az indulatoknak, nem emelkedik felül a kicsinyes, egyéni szempontokon, úgyszólván csak magának él, bár ezt is következetesen titkolja. Percre bebizonyítja, hol, mikor, mennyit dolgozik, hány gyűlésen, értekezleten vesz részt, ahol állítólag agyba-főbe dicsér. Holott abszolút közismert, miszerint majdnem sohasem áll ki melletted, bemárt a szülőknél, kétségbe vonja a jogaidat, sokallja a fizetésedet anélkül, hogy a legcsekélyebb mértékben szégyellné magát. Szégyen? Nevetséges! Tarts be néhány szabályt, és semmi baja veled.

Tiszteld az egyéniségét! (Magyarán: ne ragaszkodj az egyenruhához! Ha másnak két tyúkszeme van, ő egyet akar, csak hogy kilóghasson a sorból. Végül is az iskola nemcsak munkahely, hanem divatház is, és egyben a zsenik klubja rend és colstok nélkül.)

Valamennyi tanárt munkája arányában jutalmazd vagy büntesd! (Más szóval: ha kitüntetsz valakit, gondoldj arra, hogy ezzel saját magadat is kiemeled, mert a bove maiori discit arare minor – a nagyobb ökörtől tanul szántani a kisebb.)

A tanáriba vigyél mindig pálcát, még gyűlésekre és pedagógusnapra is! (Ez bizonyára azt jelenti, dobd sutba a tekintélyelved, különben megnézheted magad.)

Mellőzd a bürokráciát, mely öl, butít, és tintába dönt! (A tanárok világnyelvén: íráss kevesebb vázlatot, jegyzőkönyvet, beszámolót! Így talán odafönt sem veszik észre, milyen káprázatosán lazszál.)

A demokrácia azért van, hogy éljünk is vele. (Viszont ha megmondod a véleményed, nem bólogatsz neki reggel, délben, télen, nyáron, esetleg álmodban is, garantáltan rövid életed lesz ezen a pályán.)

A tanár példátlanul tájékozatlan, bármilyen órán is asszisztál. Ha véletlenül rosszkedvű, felkeres az irodádban, és gyorsan elveszi a te kedvedet is. Ha haragszik sem titkolja, megbírálja a bruttódat, lesz... a budít, vagy elpáholja a feleségét. Kedvenc mondatai: azt majd én fogom eldönteni, a francba a tanári értekezletekkel, holnaptól csak a kutyámra szavazok, vállalja az igazgató, ha nincs jobb dolga.

A kollega rendszerint nélkülünk dönt, ezért egy sereg dologért egyedül ő a hibás. Ha tehetné, kirúgná a takarítónőt, lecsípne az igazgatói prémiumból, s az övét fölemelné. Hasznót húz a menzából, kertből, túlórákból. Ennek ellenére ő a legszegényebb értelmiségi, aki nem Fordon furikázik a hivatalba. Ő ad neked kenyeret, biztosítja a munkához való jogod. Miatta ragyognak a csillagok, és nem dől össze a magyar tanügyi rendszer.

Igaz, csak vegetál néhány évtizede.

FETYKÓ JUDIT

AZ ÚTON IX. rész

történetek, gondolatok, találkozások
úton, út közben, útfélen

Vasalódeszkák

Ma az Őrs vezér téri aluljáróban átjövet lelassítottam a lépteimet, ahol hetek óta néhány nő vasalódeszkára kitett papírokra gyűjt aláírást.

Közelebb lépve ezeken a papírokon (amik most, ma ebben az órában felül voltak) csak nők aláírásait láttam.

Az aláírásgyűjtő egyik idő nő megszólított, és innen megpróbálom lehető leghívebben visszaadni a beszélgetést...

– Aláírja? Segít egy aláírással?

– Nem, nem írom alá. Talán azért kéne aláírást gyűjteni, hogy a meglévő törvényeket érvényesítsék...

– Ez is azért van?

– Igazán? És azzal mi lesz, akit a törvény kitilt az otthonából, legyen az férfi vagy nő? az növelje csak a hajléktalanok, majd a munkanélküliek számát?

– Itt a lányom, hallgassa meg tőle, vele mi történt! Mit csinált vele a volt férje?

– És Ön, Ön nem világosította fel, nem vette rá, vagy nem próbálta bármi módon elérni, hogy ne házasodjon azzal a most olyan alkalmatlan férfival?

– Mondtam én neki, de... (Vajon mi van a de mögött? Mit mondott a mama? Mondott-e egyáltalán valamit, vagy tudomásul vette a lánya döntését?..)

A lány, a húszas éveinek végén jár, tipp-topp fiatal nő, ha jól látom egy 8 év körüli gyermek is ácsorog itt a nagymama, a másik segítő idő nő és a fiatalasszony társaságában.

– Tudja, mit csinált velem? Azt maga el sem tudja képzelni! Azóta már a harmadik (???) nővel csinálja ugyanazt. Mert erre nincs törvény. Minden közös lesz, és ő azt csinál, amit akar, mert megfizeti a pszichológust, a pszichiátert, mindenkit meg lehet fizetni!

– Valóban? Azt hiszi, hogy minden szakembert meg lehet fizetni? És maga, megismerte eléggé ezt a férfit, mielőtt hozzáment, kötött vele házassági szerződést?

– Maga nőellenes. Egyébként is vegye le a napszemüvegét, mert azt úgy illik – utasít a fiatalasszony.

– Mért nem gyűjt azért aláírást, hogy olyan intézmények legyenek, ahova mehet akit kitiltanak otthonról, akár férfi az illető, akár nő?

– Ez azért van.

– Meg talán, jobban meg kéne nézni, kivel házasodnak az emberek, a nők és a férfiak...

– Mi maga? Honnan tud ilyeneket, pont úgy beszél, mint a pszichológusok...

– Dolgoztam a szakmában.

– Igeen???

– Talán menjen el egy pszichiáterhez..

– Menjen maga – és teljes sértettséggel beállt a vasalódeszka mögé a két idő nő mellé...

Itt kicsapott a felületes türelem a nőből. Olyan mértékig haragos, dühös volt saját (magára?) elrontott élete miatt, hogy szemei szikráztak, a minden áron meggyőzni akaró sorstörténet nem talált nálam megértésre, ezért láthatóan az ellenség kategóriába sorolt be.

Megdöböntő, hogy milyen szintű érzelmi-indulati hajtóerő működik ebben a nő-csapatban.

A maguk része, együttműködése, hibája eszükbe sem jut.

Az aláírásgyűjtés oka számomra homályba veszett. Miért is gyűjtenek itt aláírást? A családon belüli erőszak ellen? A családon belüli erőszak miatti védő törvények létrehozásáért, ami a szenvedő félt védi (de ki a szenvedő fél, csak nő, csak férfi, vagy bármely együtt élő fél? Mert itt az látszik, hogy csak a nő lehet az erőszak elszenvetője... de valóban csak a nő lehet a családon belüli erőszak szenvedő alanya? Hogy is van ez?) aláírásgyűjtés a kötelező házassági szerződésért, a meglévő jogszabályok érvényesítésért, a „megvehető” szakemberek ellen/miatt? (magam részéről hiszem, hogy a mentálhigiénés szakemberek korrekt és részleghajlás mentes munkát végeznek)

A saját élet csalódottságának dühe, melyet ez a fiatal nő nem bírt feldolgozni, hetek óta az aluljáróban tartja a vasalódeszkákat és az aláírásban segítő idős nőket. Saját gondolatvilágukat nem igen akarják megismerni, saját okaikat, amiért a lány, a fiatal nő házassága nem sikerült. (és még sok már ember, szándékosan írom: ember (!), vagyis számtalan más férfi és nő házassága sem sikerül. . .) Láthatóan nem szükséges az önismeret. . .

De kell, és dühös indulattal kell a másik viselkedését minősíteni – vajon az épp most vesztes, „családon belüli erőszakot” elszenvető nő, akkor milyen játszmákban volt társ, lehetne kérdezni, de nem érdemes. Nincs értelme. Aki nem ért vele egyet, az nőellenes. Aki vele egyet ért, az nem gondolja át, mit ír alá. A házasságok, családok, férfi és nő szerelmi és anyagi közösségéből állnak, az utód reményében. Egyik nélkül sincs házasság, család. Aki a családon belül rosszul bánik a másikkal, annak a másik fél valamilyen válaszokat ad. Talán már a család, a házasság létrejötte előtt is meg voltak jelek, ami miatt nem kellett volna ennek vagy annak a két embernek összekötni az életét.

Ki figyel ara, hogy mi lesz a házasságkötés után? Vagy az álhitek, hogy majd a család, majd a gyerek összecsiszol, megváltoztat – még mindig butítják és hitegetik a házasulandókat? Letisztázzák-e, kimit vár a házasságon belül, emberi viselkedésben, pénzbeli dolgokban?

Lenne még sok-sok kérdésem. . .

Akiket érint, azok meg se hallanák, vagy nem értenék, mit kérdezek, aztán rögtön nőellenes lennék. . .

Zajlik a vasalódeszkás aláírásgyűjtés.

A férfiak vajon mikor kezdenek el társaiktól kapott sérüléseik miatt hasonlót?

*

... tiltott átlépések...

Új, nagy sajtóvisszhangot kiváltó tragédia történt pár napja... két fiatal felnőtt, két nő közös öngyilkossága. Számos oldalról sokan vizsgálták a történést, kriminológus, szociológus; az eredmény, hogy nincs idegenkezűség. Milyen fura ez a szó, mégis ezzel lehet röviden és lehetőleg legtömörebben megfogalmazni a hirtelen bekövetkező halál egyik lehetséges okát, vagyis azt, hogy az illető váratlan betegségben, akár balesetben, vagy mint épp ez esetben, öngyilkosságot elkövetve halt meg, amihez más külső személynek nem volt köze, azaz idegen kéz nem működött közre a halálában.

Az utóbbi időben (is) emelkedett a fiatalok, a gyerekkorúak (kiskorúak,) öngyilkossági kísérletinek száma, illetve a befejezett öngyilkosságok száma. Mint az egyik helyen megjegyzi a médiában, divat ezért bűnbakot keresni; akár az Interneten terjedő öngyilkosságra buzdító oldalakat (ahol elvetemül és aljas emberek tesznek fel erre buzdító cikkeket, recepteket [közben meg ők élnek az életüket, talán ebben élnek ki kóros dolgaikat. . .], s oly nagy a szabadság, hogy ezekkel az oldalakkal nem lehet semmit kezdeni. . .) . . . akár bármi vagy bárki mást. . . a bűnbakképzés segítségével megmagyarázni azt, amit egyébként már nem lehet megmagyarázni. . . A fiatal, vagy már nem fiatal egyéni felelőssége is számít, nem lehet mindent másra kenni, mást okolni ha valami nem egy jól. . .

A múlt század elején – 1900-as évek első évtizedei – (és azóta is. . .) a kiúttalan helyzetekből mintegy „szokás”, megoldási lehetőség volt az öngyilkosság, vagy az öngyilkossági kísérlet. Ennek számos formája

volt és van ma is jelen a köztudatban, nem szeretném itt felsorolni ezeket (és mintegy ötletet adni annak, aki épp ezzel próbálkozik, tehát nem szeretnék bűnbakká válni emiatt...). Az okok minden korszakban különbözőek, és az elkövetési módszerek is változnak. Az egész szörnyűségben annyi pozitívum van, hogy az ilyen kísérletek egy jelentős részét figyelemfelhívás miatt/okán követik el, és a tartós utólagos követéssel (amihez képzett személyzet a struktúra kell), sokakon lehet segíteni, hogy ne ismételjék. A hajdani öngyilkossággal fenyegetőzők, az öngyilkossági kísérletet elkövetők vagy öngyilkosok (mint minden más, társadalmi és történelmi dologban részt vevők) utódai köztünk élnek. Családtörténeteik, emlékeik mellett rengeteg olyan olvasmány, film, akár színpadi mű egészíti ki értékítéleteiket, hat gondolkodásmódjukra, amelyekben ez a megoldás nem minden esetben elutasítandó, és látszólag/láthatóan ez a megoldás. Bár a közeg, ahol élnek/élünk, és elődein is éltek, az élethelyzet megoldásnak ezt a módját elutasítja, a vallások pedig kifejezetten tiltják (keresztény vallási dominancia).

Olyan mértékig megváltoztak és felbomlottak a korábbi emberi kötelékek (persze nem mindenkinél, és ez nem réteg vagy tanultság, vagy jólét függvénye, hogy kinél igen és kinél nem...), hogy a korábbi értékek, kapcsolati rendszerek megszűnése (leértékelése) és új, megélhető értékek és kapcsolatok hiányában a meglévő jelen-dolgok (anyagi, érzelmi, értelmi), nem adnak kapaszkodókat. A változásokban a családok olyan irányú változása is jelentős, ahol a nő, az anya alig tud a gyermekével foglalkozni, s ennek fő oka az időhiány: a mai anya, aki egyszerre akar (mivel más választása nemigen van...) megfelelni a női, anyai és munkaerői követelményeknek, otthon éber állapotban (ébred), alig tölt időt a családjával... így gyermekével sem... az idő ki- és eltöltése közösségekben történik kora gyermekkortól, ahol olyan szocializációs formákat vesz át a gyerek, amit otthon egyébként nem látna, amiről otthon nem tudna, vagy nem abban az életkorban tudna róla – a kortársak hozzák otthonról a maguk családjának szokásait, a gyermeket felügyelő, velük foglalkozó személyzet szintén átad számos mintát, akarva-akaratlanul... a szülői nevelés/korlátozás így eléggé rövid időre esik, vagyis az az idő, amit a gyerek a szülővel tölt (amikor a szülő épp nem otthon is dolgozik, bevásol, főz, stb...). Hiába a korhatárt jelző embléma a tv-képernyőn, mikor a gyerek az interneten át bármit láthat, bármiről tudhat...

Lehetne még számos dolgot előhozni. Megoldást adni nem lehet. Ez a velünk gördülő, hol gyakoribb, hol ritkább cselekedet számtalan okkal magyarázható, többségében az értetlenség marad, a rácsodálkozás és a gyász, még az idegenekben is, akik átérzik (főleg) egy fiatal társunk tragikus halálmódja miatti sajnálatukat, megdöbbenésüket...

Példaképpé az válik, akinek, aminek van valamije, amire vágyunk, és nem csupán ezért, és főleg, ha emberről van szó, kedveljük, szeretjük is az illetőt. Vajon melyikünk képes rá, hogy a környezetben lévőknek olyan mintát (példát? értéket? nevezze ki-ki aminek akarja...) adjon, hogy az követendő legyen, inkább az legyen követendő, mint a tudottan tiltott (törvényileg nem büntethető...) átlépési formák a túlvilágra?... és itt még nem is volt szó a külső visszatartó példáról, megtartó erejéről közegről, melyben élünk (ha van?...) remélem van ilyen...

*

Körtánc

Mindig egyedül, mindig egyedül lenni, dönteni, és bárhol bárkivel élek, mindig és mindenben magamra számíthatok.

Még korán, fiatalon a hit, a hitek ezt sugallják, hogy ez nem így van. de így van. ezt az idő igazolja.

Körtánc. Az egész egy hatalmas körtánc, amiben csak a szereplők változnak, esetleg vagy inkább és főleg az ütem, a zenei aláfestés, a közbeni hitek és tagadások. Ki nem mondott igenek és nemek. Megelőlegezett hitek, amiket a másik soha nem igenezett vissza.

Egy éjszaka, már ki tudja melyik éjszaka, és ez is csupán egy volt a hasonló ismétlődően hasonló

szituációban eltelő éjszakák közül – egy fiatal nővel beszélgettem. Hosszan. Élete hullámvölgyeiről beszélt. Olyan önfeltárási részletességgel, amitől ismét (már megint, és majd legközelebb is így lesz), meglepődtem. A generációs különbségek ellenére, vagy épp pont azért, mertem azt feltételezni, hogy a mostani, a mai húszon-harmincon évesek jobban élnek társkapcsolataikat. Jobban és másként vannak a szüleikkel, testvéreikkel, közeli és távoli rokonaikkal. Semmi nem változott. A buktatók közel hasonlóak, ha nem is ugyanazok. A viselkedés sem sokat változott az elmúlt évtizedekben, talán az elmúlt évszázad során sem. Az érzelmek felülírják az értelmi részt, legalábbis a többségnél felülírják.

Könyvek, történetek. Sorsok. Női és férfi sorsok.

*

A Pohos

Több mint egy éve, reggel, menetrendszerű pontossággal megjelenik a házak közötti kis téren, elfoglalja helyét a padon egy öregember, néha fel-felkiált, a kutyáját utasítja, ám a kutya nemigen akar engedelmessé válni a hangnak. Hamarosan mellészegődik három-négy, néha nyolc-tíz másik is, akiknek épp nincs dolguk, messziről összeszokott társaságnak tűnnek.

Ez a kis belső tér úgy húzódik meg a hatalmas panelházak között, hogy aki rendszeresen nem bejáratos ide, az nem is tud róla, még az itt lakók sem érnek rá, hogy sokáig időzzenek ezen a helyen, akik meg napi útjaik során itt vágnak át a házak közt, azok sem érnek rá az épp időző társaságra figyelni. Az átjárók néha nem is látják, hogy kik ülnek a padokon. Pedig van itt körbe minden, patika (kettő is), könyvtár, kenyérbolt, hirdetésfelvevő, filléres bolt, de főleg a közeli iskola és óvoda miatt nagy az átjárás reggeli és a késő délutáni órákban, mégis a tér közepe, mely részben sövényvel van körülvéve, részben egy díófa hatalmas majd földig érő koronája takarja az alatta lévő padokat, valahogy kiesik a járókelők útvonalából, egy külön kis szigetként képezve a körben lévő hatalmas házak arányaihoz mérten egyébként is kis téren.

Van ezek közt a padosok közt egy folyton beszélő, az, aki minden alkalommal elsőnek érkezik, aki egyre nehezebben jár, olyan pocakos, hogy a törzse-hasa beillene egy akós hordónak, szóval a pohos, ahogy a többiek a jelzőből nevet csinálva hívják: a Pohos, akinek be nem áll a szája, állandóan megmagyaráz, kioszt és leoszt mindenkit, sőt, a társaságot le is hülyézi napi gyakorisággal. Néhányhete hatalmas ordítózásra lettek figyelmesek a környéken járók: egy fiatal, erősen ittas, magas férfi a Pohosnak megverést ígért, hosszú lábait emelgetve a levegőben rugdosott az öregember felé, aki kivételesen hallgatott, meg volt szeppe, a mellette ülő alkalmi többiek sem szóltak semmit, a fiatal meg káromkodott, és meg-megiramodott az öreg felé, de végül nem ütötte meg. Valaki végül felkiáltott a társaság tagjai közül Hé te! Hiszen a nagyapád lehetne! Erre a fiatal kerengett maga körül párat, irdatlanul káromkodott, majd leül a földre a többiekkel szemben, és ott folytatta a morgást. A szomszéd padokon ücsörgő hajléktalanok szótlanul nézték a jelenetet, majd lassan elszivárogtak, csak a ledobált hulladék és a padokon maradt papundekli, a bokrok közé bedugott ruhákkal teli szatyrok, dobozok jelezik, hogy itt valakik rendszeresen üldögélnek...

Pohos sokáig hallgatott ezen a napon, vagy egy hétig alig lehetett hallani a hangját. A többiek beszéde csendes, alig hallható. Aztán lassan visszarendeződtek a dolgok, Pohos reggelente ismét megjelent, úgy hét óra tájban, kutyáját kikötötte a padhoz, leült a papundeklire, zsebéből kipakolta maga mellé a sörös dobozokat, meg a kisüveg töményeket (már megint lehet kapni féldeciset), néha szólt valamit a kutyájának. De az eb csak ült a pad alá húzódva és nézett maga elé, már nem akart elfutni, körbe futkosni, csak várt, hogy a gazdája reggeli üldögélése véget érjen. Még eleinte, mikor elkezdtek ide járni, akkor még póráz nélkül, szabadon szaladgálhatott: Akkoriban, gyakran hangzott fel az öregember kiáltása: Beny! Beny! – egész nyáron, a reggeli, majd a késő délelőtti órákban, periodikusan hangzott a kiáltás, ami néha ordítássá változott. A gazdi az a nagyhangú valaki, akinek a torkából úgy tör föl a hang, mintha valami öblöshordóból beszélne. Van orgánuma. Öblös hangja visszazeng a házak faláról. Élvezi, hogy beszél, talán ez az a hely, ahol a hangja zengése jól érvényesül, így a kutyának itt meg kell állnia, míg a gazdi... no, a gazdi nem pisil

(nem itt pisil...), nem is vesz új szagmintákat... a gazdi elmondja a magáét. Beny meg unatkozik, és szaladgál, próbálja növelni a befutható kört... a gazda meg azonos periódusban elkiáltja magát: Beny! Beny! Jössz vissza rögtön! – nem kérdés ez, hanem parancs. De hol ez már! Rég elmúlt, mostanában nincs szabadon szaladgálás, csak a póráz hossza lehet a bejárható távolság... és a pisilés... no igen, a pisilés... a gazdi ugyan nem pisil itt, de a mások, akiknek minden nap új szagminta is vegyül a saját jellemező szagukhoz, azok igen. Azok csak felállnak, és sövény másik oldalánál, alig négy-öt lépésnyire a beszélgetőtől, azok ott pisilnek. Nem törődnek vele, hogy a járókelők megláthatják őket... meg még mást is itt hagynak magukból a bokrok közt... így aztán a kutyának marad a pad alatt ülés. A gazdi ma ismét levette a kutyáról a pórázat, s az meg némi várakozás után körbefutott, és el is tűnt ismét, már ismét valahol. most nem következett be a kutya utáni kiabálás.

A tér több helyen kínált magából kijáratot, az egyikből előfutott a kistermetű kutya, vöröses barna kicsit lógó szőrű, akinek hosszú és alul szögletes füle volt, és leült a gazdi elé. Az nem szól semmit, elindult, be a lakótelep belseje felé, a kutyus láthatóan kelletlenül követte.

*

Antikvárium

Megjött a sokadik könyv, érte is mentem az egyik fővárosi antikváriumba. Itt semmi nincs messze, és semmi nincs közel, attól függ, honnan nézem a megközelíteni valót. Ez az antikvárium a város másik végén, a budai oldalon van, átköltözött a belvárosból, de megtartotta jellegzetességét, ami annyiban különbözteti meg a többitől, hogy ennek az üzletnek bukj-el-küszöbe volt, és most is bukj-el-küszöbe van... belépéskor és kijövet nem győzöm emelgetni a lábamat, hogy az ajtó kimagasló fémkeretében orra ne bukjak...

Metró, némi variálás az aluljáróban, ahol vannak ugyan kitett táblák a fenti utakról, de ez mit sem ér, ezek mellett is el lehet tévedni... aztán elsőre sikerül, itt a megfelelő feljárat. Még vagy tíz perc gyaloglás, és itt az antikvárium. Benn a már ismert eladók, a pult mögött mindegyikük olyan, mint a gép, mintha gépek lennének. Elöttem két idős nő könyveket és szakdolgozatokat próbál eladni, amint hallok a könyvek beárazását, már előre tudom, ennek az összegnek legalább a három-négyszeresével magasabb áron lesznek azok meghirdetve...

Megkapom, amiért jöttem, és indulok vissza a metróhoz. Közben a feltámadó szél elkezdte az utca szemetét sodorni, az imént még viszonylag tisztának tűnő környék átalakul. Rálátni a soksávós közeli főforgalmú útra, az északnyugati szél arra sodorja a szemetet, szállnak a papírdarabok, nejlonzacskók, ki tudja eddig hol rejtőzött száraz falevelek.

*

Mint egy nagymama

Érkezés a déli vonattal. Lehetett volna később is, de kíváncsi voltam a városra. Anyám rengeteget mesélt róla, a közeli iparvárosból ide jártak be egy kisvasúttal, olyan keskenynyomtávúval a piacra. Az állomás épülete csalódást okozott, elvégre ez egy megyei rangú város. Kilépve átlagos pályaudvar kömyéki látvány, megkérdeztem egy arra járótól, merre kell mennem a városközpontba. Úgy jó negyedóra múlva be is értem oda. Közben elkezdett esni a hó, hatalmas pelyhekben, mintha nem is március első napjai lennének.

Elég hamar rátaláltam jövetelem helyszínére, de ami miatt jöttem, az csak a délután második felében kezdődik. Elindultam hát fel a teraszos, szépen felújított úton a vár felé. A várat még javították, a rajta átvezető utak felett pallók, kijelölt gyalogos utak, de azért át lehetett jutni a másik oldalra, ahol a kisvasút állomása volt. Az elem táruól látvány ismerős és idegen volt egyszerre; ismerős, mert annyiszor hallottam róla, hogy milyen; és mégis új, mert most látom először a maga valóságában, ami az évtizedek alatt mégis változott valamit, a házak színe sem olyan, ahogy a történetekben, de a többi, az igen.

Amint ott nézelődtem, és ismét megállapítottam, hogy a két hatalmas épület között ott a hegy, ahogy anyám mondta, észrevettem, hogy az az utca is ott van a közelben, ahol a rendezvényszervező lakik, ahol a „központja” van. Milyen érdekes! Telefonfülke is volt a közelben, előkaptam hát a noteszemet, és felhívtam az illető számot. Sokáig csörgött, mire felvették. Vékonyka gyermekhang szólalt meg a vonal másik végén, s mikor bemutatkoztam, és kérdeztem jó helyen keresem, akit keresek, a következő választ kaptam.

– Igen. De nagypapa most zuhanyozik.

Elköszöntem. Szóval ez egy magánlakás. Hümm... magánlakás... valahogy abban a hiszemben voltam, hogy ennek a rendezvénynek van valami székhelye, vagy mifene... mi ez? Kik ezek? Valami furcsa, rossz érzésem támadt.

Elindultam vissza a város központjába, át a kisvasút sínein, még várnom is kellett, mert közben sorompó állta utamat, át a váron, át a pallókon, míg végre leértem a rendkívül szép, hatalmas teraszos, lépcsőn belvárosba. A hó megállás nélkül esett, már vastagon befedte a fenyők, bokrok ágait. Meseszerűen valószínűtlen lett a világ, mintha egy képes hajtogatható leporelló mesekönyvben haladnék –, ennek az oka az ismeretlen környezet, a márciusi tél hangulata lehetett...

Kigyúltak az utcai lámpák. A hópelyhek akkorák voltak, mint a pacsirtakölykök, ahogy anyám szokta mondani. A korai alkonyatban csalogatóan világítottak a cukrászdák ablakai. Betértem az egyikbe. Kalapomról, stólámról leráztam a havat, az asztalka mellett álló másik két székre rá is borítottam a hosszú, kötött csipkestólát. Bárhova néztem, láttam a tükörben a falakon lévő többi tükör áttükröződésében az egész helyiséget. Itt Pesten a Művész cukrászda kelt ilyen hatást arany-keretes csupa-tükör falaival... lassan kanalaztam a fagyimat, közben közepesen megtelt a cukrászda. Mögöttem fiatal felnőttek ültek, hangosan beszélgettek. Az amerikai angol szinte csörömpölt a hangjukban.

Az egyik fiatal megjegyezte a széles csipkesálát nézve:

– Olyan a sál, mit a nagymamánké... (Like our grannies' scarves.)

Míg kimondta, és lejutott a tudatomig, hogy mit mondott, a szemközti tükörben farkasszemet néztünk. Az illető zavarba jött. Elhallgattak. Elmosolyodtam.

– Sorry! – mondta, ami nekem először szarrinak (mi a kulát mondott ez itt?) hangzott, aztán rájöttem, hogy ez nagyon is sorry.

Néztünk szembe, a tükrön át.

– Nem tesz semmit, kedveském! Nagymama vagyok, és hetvenöt éves. (Not at all, my dear. I am a granny, and seventy-five years old.) – jócskán öregítettem magamon a válasszal, és harmincnyolc éves testi valómban kanalaztam tovább a fagyit.

*

CSÁKY KÁROLY

Karrier

Uram Isten,
mennyi siker-
történet
ittén.
Növekednek
hegyi legények,
levegőég is
kell már nekik
ebédre,
meg sugógép
a tőzsdére.
Minden multi,
s csak a ciki
meg a sunyi
nyerhet
kincset,
karriert
és
állásbörzét,
fiktív számlát,
sötét lámpást,
mammon-áldást,
fel-
támad-
ás/z/t.

(2014.10.1.)

Még virítok (aquarell)

DEBRECZENY GYÖRGY**a közép pusztulása**

ó lábatlan paleolit vénusz
aham az én
és *id* a gyönyörrelv nyomása alatt cselekvő
pont és ellenpont a pusztas ország
de a második eljövétel
mélyre hatolni és mélyre tekinteni
megérezni ráébredni
várni a hangot amit nem két dolog
összeütődése okoz

négy szíromlevelű lótosz
és a ragyogó ékszerek városa
tizenhat szirmú halványbíbor lótosz
két hófehér szirmú lótosz
a két szemöldök között
ezerszirmú lótosz a fej tetején

a sokaságon keresztül
nyilvánul meg az egység
minden oka mindennek állandóan
elvész az idő és a tér
a jó és a rossz keltette zavarodottság

ebben a pillanatban élünk
az ember ráteszi kezét a dologra
és kikiáltja magát
a dolog birtokosának
betetőzve ezzel a vágyakozás
szerző mivoltát
a folyamisten babérfává változtatta
a megrémült leányt

g pont vesszőcske
dolgozik a hímecke
a valóság és a frikció fátyla mögött
a régi városrag ömlik
ó karmikus élet
az ihletett felismerés
belső magja kiömlik
megszólal a szülőként
és a születés állapotába taszít

a megismerési folyamat
mögött álló alany
érezkel gondolkodik és tud
énünk keresztülvonszol
ciklusain a létesülésnek
bűvös szalmalován
vágat a sötétség felé

na aztán tart még a közép?
virágzás és erődítés
vitorla szél és kendő
négy kéz között
magashegyi medvekoponya-szentély
roppant rézhegy gyomrában
kilenc kapu mögött
szörnyűséges kutya
székletével tartja rettegésben a népet

csak lengőajtó az én
és a vágy működése tünteti fel
a dolgokat az én tulajdonaként
birtokára ráteszi a kezét
és az övé
forog forog a nagy kerék

a halott jóllakott és inni kér

CSÁKY KÁROLY

Szentcsaládjárás - szálláskeresés

A szálláskeresés, más néven a *szentcsaládjárás*, *szentcsaládkilenced* szinte az egész magyar nyelvterület katolikus falvaiban ismert, s nagyon sok helyen a mai napig élő vallásos népszokás. Természetesen Európa más népeinél is elterjedt, valószínűleg papi szorgalmazásra.

Egyik jeles napi monográfiánkban olvassuk, hogy a *szentcsaládjárás* „nagyon régi hagyomány”, s a Nyitra-vidéki és zóboralji településeken általában mindenütt megtalálhatjuk; egy-egy faluközösségen belül több variáns is él. (Jókai M., 2001. 36. l.) Nos, ami az eredetet illeti, valójában újabb, XX. századi szokásról van szó. Bálint Sándor írja egyik alapművében: „A szálláskeresés az elnépiesedett, sok tekintetben el is profanizálódott betlehemezés mellett az adventi várakozás megünneplésére alighanem csak századunk elején bontakozott ki” (Bálint S., 1989. 46. l.), s „nyilván az osztrák, dél-német *Herbergsuchen* példájára lelkipásztori kezdeményezésre terjedt el nálunk is. Papi kenetét, jámbor, bensőséges, kissé érzélgős hangulatát máig őrzi”. (Bálint S., 1989. 47. l.)

Alapjában véve a szálláskeresés az egész ország legtöbb helyén csaknem egyezik, ami Bálint Sándor szerint azzal magyarázható, hogy gyakorlói ragaszkodnak a ponyvairodalomhoz, a maguk nyomtatta vagy kézzel írt imafüzetekhez. Mindazonáltal pedig a szövegeknek még „nem volt idejük folklorizálódni, orális hagyománnyá válni”. (Bálint S., 1989. 47.) Hogy mégis találkozhatunk variánsokkal, az azzal magyarázható, hogy az előimádkozók olykor módosítottak repertoárjukon; az általuk írt imafüzetbe felvettek újabb imákat, énekeket, esetleg egypárat kihagytak, s így időben, terjedelemben módosulhatott az ájtatosság. De változhattak a térformák is, leszűkül a szakrális hely stb. Nem vonták be például a település utcáit, elmaradt az úton való énekelés, kihagyták az ajtó előtti „kopogtatást” stb. Az alábbiakban megpróbáljuk az említett változásokat is érzékeltetni, s néhány falu példáján bemutatjuk az ájtatosság régi és mai formáit. A Hont és Nógrád határán települt **Csábon** is többnyire kilenc katolikus család vett részt a *szentcsaládjárás*ban. Másfél évtizeddel ezelőtt itt még a régi forma szerint jártak el, azaz sorra felkeresték a házakat, de ma már csak a templomban mondják a rózsafüzért.

Az 1980-as évek vége felé még tíz *szentcsaládjárás*t végző csoport is volt a faluban, ami azt jelenti, hogy **közel száz család** kapcsolódott be ebbe a szép vallásos dramatikus szokásba. Kezdetkor valamennyi csoport vezetője /előimádkozója/ **element a templomba**. Ott a plébános megáldotta a *Szentcsaládot* ábrázoló képeket, s a tagok az előimádkozókkal együtt elindultak a különböző helyekre. Az **úton** először a **Szállást keres a Szentcsalád** kezdetű éneket énekelték. Ugyanezzel köszöntöttek be a házakhoz, ahol már várták őket az illető családok. Az **asztalon** virág, két égő gyertya, egy pohárban szenteltvíz volt. Ha akadt a házban *Szentcsalád*-szobor, azt is odatették. A megérkezők az **ajtó előtt elénekelték** az alábbi három versszakot:

*„Szállást keres a Szentcsalád,
De senki sincs, ki helyet ad.
Nincsen, aki befogadja,
Őt, ki égnek s földnek ura.*

*Az idő már későre jár,
A madár is fészkére száll.
Csak a szép Szűz jár hiába
Betlehemnek városába’.*

Legalább ti, jóemberek,
Fogadjátok a kisededet.
Házatokra boldogság száll,
Ha betér az égi király.”

A **háziak** bentről ugyancsak énekkel válaszoltak:

„Ne sírj tovább Szűz Mária,
Ne menjetek ma máshova.
Szállásunkat mi megosztjuk,
Kis Jézuskát befogadjuk.”

A szentcsaládjárók ezután **betértek a hajlékba**. Az **előimádkozó** a következő szöveg kíséretében **átadta** a ház asszonyának a **Szentcsaládot ábrázoló képet**: „Elhoztam hozzátok a Szentcsalád képét: a Szűzanyát, méhinek áldott gyümölcsével, az Úr Jézussal, a Szűzanya szent jegyesét, Szent Józsefet. Áldásuk tér be a házba, remélem, szívesen adtok nekik szállást.” /Paláston ezt **Beköszöntő imának** nevezték, s a Szállást keres... kezdetű éneken kívül megelőzte még az ajtó előtti kopogtatás, illetve a kopogtatók és a háziak közti felelgetős éneklés is. Részletesebben az adott helyen szólunk róla./
Erre a **ház asszonya** ezt felelte: „Szívesen.” A képet elhelyezte az asztalon álló virág mellé, majd az átvett könyvből /ponyvából, kézzel írt füzetből/ ezt olvasta: „Üdvözlégy Mária! Honnan van az, hogy az én Uramnak anyja jön hozzám? Ó, de boldog vagyok, hogy a Szentcsaládot hajlékomban tisztelhetem, és nekik szállást adhatok.” /Az **Üdvözlő imaként** ismert szöveget Paláston is mondták./

Ezután következett a **Felajánló ima** /Paláston régebben ezt még megelőzte az Isten hozott, Isten hozott... kezdetű ének/, amit az előimádkozó mondott: „Ó, Jézus, Mária, József! Ó, Szentcsalád! Mély alázattal leborulok előtted. Méltatlan voltunk teljes tudatában édes mindnyájunkat kegyes oltalmadba helyezzük. Töredelmes szívvel megkérlelünk mind a saját, mind a mások bűneiért, ó, Szentcsalád. Légy a mi örökös pártfogónk, védj meg minket a bűntől, minden bajtól, hogy békességben és nyugalomban szolgáljunk Istennek. Szentséges Szűz és Isten anyja, Mária! Jézus Krisztus értünk oltott vérére kérünk, és könyörgünk hozzád, ó, jóságos anyánk, fogadj minket híveid sorába és örökös szolgáltnak. Állj mellettünk minden cselekedetünkben, és szerezz kegyelmet, hogy gondolattal, szóval és tettel mindig úgy viselkedjünk, hogy sohase bántsuk meg se szívedet, se szentséges fiad szívét! Emlékezzél meg rólunk, és el ne hagyj halálunk óráján, amen!” A vallomásszerű és könyörgő ima hasonló stílusú további részét nem közöljük.

Az imát az **Örvendetes rózsafüzér** követte, énekekkel vegyítve. /Paláston ezt megelőzően még elénekelték az Elhozták a Szentcsaládot... kezdetű dalt, s elmondták a Hiszekegyet is./ Minden tized után volt egy **ének**, az első így hangzott:

„Kinyílt a szép Mennországnak drága arany kapuja,
Száll a födre nagy örömmel az Istennek angyala.
Názáretnek városába, Szűz Mária hajlékába,
Hírül vitte Máriának, mit akar a Szűz Ura.”

/ Lásd a kottamellékletet! /

Ezt követően a „**három szemre**”: hitre, reményre, szeretetre imádkoztak, majd az alábbi éneket adták elő:

„Örvendetes olvasóval tiszteljük Szűz Máriát,
A Szentlélek Úristennek legkedvesebb Mátkáját.
Mert az Isten választotta, szüzességét megtartotta,
Úr Jézust a Szentlélektől szűz méhébe fogadta.”

Az **első tized** után ismét énekeltek:

*„Szent József és Szűz Mária nagy örömmel sietnek,
Szent Erzsébet rokonukhoz amidőn odaérnek,
Örvendezvén ekképp szólván, az Úristent magasztalván,
Áldott vagy az asszonyok közt – Máriának ezt mondván.”*

A **második tizedet** ez az ének követte:

*„Szűz Mária Szent Józseffel Betlehembe utazott,
De az egész nagy városban szállást sehol nem kapott.
Betlehemnek istállója szebb, mint a fényes palota,
Ott szülte meg váltságunkra Jézust a Szűz Mária.”*

A **harmadik tizedet** ismét ének követte, melyet az összes szentcsaládjáró énekelt:

*„Szűz öledbe vetted Jézust tisztulásodnak napján,
Jeruzsálemi templomba' örömmel bemutattál.
Ezzel példát adtál nekünk, hogy mi is oda siessünk,
Az Istennek hajlékába' Úr Jézust felkeressük.”*

A **negyedik tizedet** követő ének pedig így hangzott:

*„Elvesztetted szent fiadat Jeruzsálemnek útján,
Harmadnapra találtad fel Úr Jézust a templomba'.
Mi is a bűn által elvesztjük, bűnbánattal felkeressük,
Hogyha ötet feltaláljuk, a szívünkbe' elrejtjük.”*

A **rózsafüzér végén** a **Szentatya** szándékára imádkozták a **Miatyánkot**, az **Üdvözlégyet** és a **Dicsőségeset**, majd a **litániát** mondták, felváltva a Jézus neve litániát, a Szent József litániát és a Loretóiót. A rózsafüzér után is volt még egy ének:

*„Édesanyánk, Mária, tekints ránk, mindnyájunkra,
Rózsafüzért készítettünk szűz homlokodra.
Vedd kedvesen Szűzanyánk, legkedvesebb patronánk,
Hadd ragyogjon fejedén a mi koronánk.*

*Ó, tárd ki kezeidet a te tisztelőidre,
Édesanyánk, Szűz Mária, ne hagyj el minket.
Majd ha innen kimúlunk, hozzád mennybe juthassunk,
Engedj ott is szűz fejedre koszorút fonjunk.”*

/Lásd a kottamellékletet!/

*/Paláston e helyett az Örömnünp ez nekünk... és az Elvégeztük a szent olvasót kezdetű dalokat énekeltek./
A litánia végén a ház asszonya ezekkel a szavakkal búcsúzott: „Örömmel látom házamban a Szentcsaládot.
Ünnep a családomnak, felejtethetlen emléke szerény otthonunknak. A Jóisten megajándékozott,
hogy ma ezt a néhány percet lelkemnek és a Szentcsalád tiszteletének szentelhetem. A mi házunk
Jézus, Mária és József szállása, nemcsak ma, hanem mindenkor. Mennyivel más lenne a
boldogságunk, ha a Szentcsalád szelleme hatná át családunk minden tagját: az édesapát, az édesanyát,
a gyermekeket, a nagyszülőket, az unokákat. Ha mindenkor a hit mécsese világítana lelkünkbe', és*

soha méltatlanul nem viselkednénk szent vallásunkhoz. Ha szent remény éltetne, és soha el nem csüggednénk. Nem aggódnánk a holnapért, és megnyugodnánk Isten akaratában. Ha a szent szeretet tüze égetné szívünket, és zúgolódás, káromkodás, bűn, szeretetlenség, veszekedés ne kerülne házam tájára. De más lenne a családi életünk! Hasonlítana a Szentcsalád szépséges lelki egységéhez és egymás iránt való gyengéd szeretetéhez. Bátran megmutatom, hogy a Szentcsalád nem látogatott hozzánk hiába. Megjavítom családi életünk hibáit. Igyekszem széppé tenni közös életünket. Szerény leszek és alázatos, tűrök és szenvedek. Hallgatok és engedelmeskedem, gyengéd leszek és figyelmes, nem sértek senkit, nem szólok meg családtagjaimat és rokonaimat. Szívesen segítek, sohasem szomorkodom, mosolygó angyala leszek otthonunknak. Vigasztalok, bátorítok, mindenkinek mindene leszek azért, hogy családomban béke, szeretet és áldás legyen. Jézus, Mária és Szent József, segítsétek jobbá tenni magamat, és tegyétek kedvessé a mennyei atya szemében egész családjunkat, amen.”

A hálaadó-könyörgő imát az **Estéli ének** követte:

„Adjon Isten jó éjszakát,
Küldje hozzánk őrangyalát.
Terjessze ránk szent áldását,
Köszöntsük a Szűz Máriát.

Köszöntsük a Szűz Máriát,
Vele együtt ő szent fiát.
Jézus, Mária szent neve,
Legyen nekünk örömünkre.

Íme eltűnt a fényes nap,
Felkel-e még nekünk holnap.
Míg számadásom nem egész,
Nem vagyok még az útra kész.

Íme sötétben maradok,
Jöjjetek égő csillagok.
Ragyogjatok elő tüzek,
Dicsőült mennyei szentek.

Te is őrző szent angyalom,
Dalold tovább csendes dalom.
Míg a testem nyugosztalom,
Légy mellettem oltalmazóm.”

/A palásti régebbi imafüzet szerint a fenti éneket még megelőzték Az ezerszer köszöntjük..., az Ó, Szentcsalád... és az Ó, Jézus, Jézus... kezdetű dalok; az estéli éneket pedig az Ó, Szentcsalád, köszöntünk... kezdetű ének s egy hosszú könyörgés zárta./

Másnap a szentcsaládjárók visszajöttek a házhoz. Elmondták az **Elbúcsúzó imát**. Ezt egyébként a ház asszonya mondta: „Elbúcsúzunk tőled Szentcsalád. Fáj, hogy nem tudtunk úgy megtisztelni, mint ahogy szerettünk volna. Szívünk templomából azonban már többé el nem bocsátunk. Maradj nálunk egész életünkben. Búcsúzásul add meg nekünk azt a kegyelmet, hogy tiszteleted kösse össze a keresztény családokat. A férjek feleségükben, ó, Szűz Mária téged tiszteljenek. A feleségek férjükben Szent Józsefet szeressék, becsüljék. Legyen szent és sérthetetlen a házasság szentsége. A keresztény családok Isten áldásának tekintsék a gyermeket. Féltő gonddal legdrágább kincsükként isteni félelemben neveljék őket. A gyermekek szüleikben Isten szeretetét tiszteljék és becsüljék. Nekik

mindenben engedelmeskedjenek. Jézus, Mária, József, nektek ajánljuk szívünket és lelkünket. Jézus, Mária, József, veletek nyugodjunk békével, amen.” (Csáky K., 1998. 100–105. 1. Adatközlő: Jakab Istvánné Balga Ilona, 1926. 1996.)

A fentieket követte az Ó, Jézus, Jézus... kezdetű **elbúcsúzó ének**, majd az utcán adventi énekeket énekelve mentek át a másik házhoz.

Amint a fentiek is bizonyítják, a szentcsaládjáraskor mondott ájtatos imák elsősorban prózai szövegek, melyek nyomtatott ponyvák vagy írott imafüzetek formájában terjedtek. Stílusuk fennkölt s egyben terjedős, szóképzésük újabb kori, s olykor a népnyelvtől is idegen. Tartalmukban viszont igazodnak a népi gondolkodásmódhoz, tükrözik és kifejezik az egyszerű ájtatos hívő óhaját, leghőbb vágyát: bennük az imádkozó erőt kér a szenvedés elviseléséhez, a fájdalmak tűréséhez. A fohász mellett azonban hálát is ad mindazon jóért, amiben részesült, s a Szentcsalád – Jézus, Mária és József – példája útmutató számára, követendő példa, a béke s a megnyugvás feltétele.

A szentcsaládjárók öt évvel ezelőtt még **Felsőtúron** is minden este más házhoz mentek, s vitték magukkal a Szentcsalád képét is. Ma itt szintén a templomban végzik ájtatosságukat. (Pavlenda Pálné Tómusz Mária, 1932.)

Ipolyfödemesen sem vándoroltatják már a Szentcsaládot, de nem is a templomban tartják ájtatosságukat. A szomszédok, azonos utcabeliek egy-egy háznál mondják végig, karácsony böjtje előtti napig a kilencdedet. Jelenleg négy helyen jönnek össze a falubeliek. (Nagy Józsefné Nagy Matild, 1921).⁷

Szülőfalumban, **Kelenyén** a hetvenes években még minden kilenc családból álló csoport sorra járta a házakat. Újabb időben valamennyi változat előfordult: végezték az ájtatosságot a templomban, egyetlenegy családnál kezdettől végéig, s előfordult a sorrajárás is.

Pereszlényben az 1980-as évek elején gyűjtöttem a témával kapcsolatos anyagot. Itt általában tizenhárom család társult előzetes megegyezés szerint, s ezeket keresték fel a tagok – elsősorban asszonyok, gyerekek, alkalmanként férfiak is –, hogy közösen végezzék szertartásukat. Az összejövetelet Luca napjától karácsony böjtjéig tartották, minden este más-más háznál. Ott gyülekeztek, ahol az előző este abbahagyták szertartásukat. Innen vitték aztán a nagy **Mária-** és **Szent József-szobrot**, valamint a **Szentcsaládot ábrázoló képeket**. Ezekkel haladt a menet élén a háziasszony, annak lánya és az előénekes. Régebben énekszóval, kezükben gyertyákkal mentek végig a falun az előre kijelölt helyre. Ott már el volt készítve a fehér abrosszal letakart, égő gyertyákkal és virágokkal díszített asztal, a kis házioltár.

Mint adatközlőm panaszolta a nyolcvanas években, az utóbbi időben gyakran előfordult, hogy nem akadt, aki „elpártolta” volna a Szentcsaládot. Így egy helyen jöttek össze több alkalommal is.

Amikor a hívők házról házra jártak, az új helyen itt is a **Szállást keres a Szentcsalád...** kezdetű dal első három versszakát énekelték el, majd a család tagjai bentről a negyedik versszakkal válaszoltak. **Dallamát** a kottamellékleten közöljük./

A szentcsaládjárók ezután a szobába mentek, ahol az alábbi közismert énekkel folytatták ájtatosságukat:

„Betlehemnek őslakói,
Álmodokból kejjetek,
Mert kit vártok, szomjúhoztok,
Íme, itt van köztetek.”

Az **énekes párbeszéd** még tovább folytatódott: a „szállást keresők” már bent álltak, s hallgatták az otthoniak válaszát. Az ének szövege a következő volt:

„Isten hozott, Isten hozott,
Jézus, Mária, József,
Hogy ezen drága szent család
Hajlékomba érkezett.

Tiszta szívvel, nagy örömmel,

Fogadom be hajlékomba,
Hogy eggy napra, éjszakára
Nálam itt maraggyanak.”

Ezt követően a gyülekezet tagjai helyet foglaltak, majd az előimádkozó asszonnyal elmondták a **beköszöntő imát** s az ájtatosságot. Ennek szövege, illetve az egész szertartás anyaga nyomtatott füzetben maradt fenn. A pereszlényi **Seres Mária előimádkozó asszony** a harmincas években az ipolysági nyomdában saját költségén nyomtatott társulata számára ilyen szövegkönyvet, Ájtatosságukat a pereszlényiek a búcsúima után a **búcsúztató énekkel** folytatták, majd az **Estéli énekkel** fejezték be. Az utóbbi egyezett a csábiak énekével, **dallamát** a kottamellékleten láthatjuk. (Csáky K., 1987.)

A szentcsaládjárással kapcsolatos leggazdagabb anyagot **Paláston** gyűjtöttem. A nyelvhatáron, Ipolyságtól északra települt palóc községben mélyen katolikus és hagyományörző emberek élnek. A karácsony előtti kilencednek itt több változata is fennmaradt, ami meggyőzően bizonyítja, hogy a hagyományok kopása, szilárdsága és változása egy településen belül sem egyforma intenzitású.

A szentcsaládkilencedbe **Gárdonyban** /Palást keleti falurésze/ most is több család bekapcsolódik, s több csoportot alkotnak. **Farkas Lászlóné Teknős Itonák** /1938/ általában 10-12-en jönnek össze. December 15-től Ádám-Éva napjáig mondják a kilencedet, általában este hatkor kezdik. Mint adatközlőm mondta: „*Mán nem megyünk sorba, mer mán nincsen annyi hely, ahova befogadnának. Régen annyi család vót, ahány nap mondtuk, még több is. Vót ugy, hogy mindenkire minden évbe rá se kerőt a sor.*” Kilencedre újabban csak az idős asszonyok járnak, férfiak egyáltalán nem. Rajtuk kívül „*kerő még egy-két gyerek is*”.

Néhány évtizede az ájtatosságot ott kezdték, ahol az előző este abbahagyták. Itt elmondták az **Elbúcsúzunk tőled Szentcsalád...** kezdetű imát, majd elénekelték a **Jóanyánk** című búcsúéneket. Ha az egyik háztól a másikig hosszú volt az út, menet közben három dalt is énekeltek, mégpedig a következőket: **Istenszülő szűz anyja**, **Betlehemnek őslakói**, **Betlehemnek városkája**.

Most esti harangszókor az **Úrangyalával** kezdik a kilencedet. Ezután elimádkozzák a megholtakért a **Miatyánkot** és az **Üdvözlégyet**. A régebben előadott „**kopogtatós ének**” – Ó, adj csak kis helyet – ma már elmarad. Most a **Beköszöntő imát** is az előimádkozó adja elő a család nevében. Gárdonyban a kilenced igen lerövidült, szemben a **kövecsiekével** /Palást nyugati falurésze/.

Kövecsen két **írott imafüzetet** is találtam még. Az első, a régebbi egy 10x15 cm-es vonalas füzet. Címe: Imádságos könyvecske. Hegedűs Lászlóné Matyó Margit /1941/ anyósáé, **Hegedűs Itonák** volt. Ez több régebbi formulát és szövegrészt is tartalmaz még, melyekről a bemutatásnál szólunk részletesebben. A másik „kilencedes könyv” **Káпка Julianna** /1937/ előimádkozó asszonyé. Ez 15x21-es vonalas iskolai füzet, s repertoárja valamivel egyszerűbb az előbbinél. A kettőt összehasonlítva, párhuzamosan mutatjuk be.

Hegedűs Itona Imádságos könyvecskéje a palásti szentcsaládjárással kapcsolatos legrégebbi változatát őrzi. Amikor még házról házra jártak a kilencedesek, a dramatikus szertartást ott kezdték, ahol előző este abbahagyták. A Szentcsaládot a háztól az alábbi imával **búcsúztatták el**: „*Elbúcsúzunk tőled Szentcsalád. (...) Az ima első bekezdése egyezik a csábiak búcsúztatójának első bekezdésével, illetve a fenti idézett szövegével. A palástiak „elbúcsúztatója” viszont hosszabb, s mi most ezt a részt idézzük. / Óh, Boldogságos Szűz Mária, angyalok királynője! Te magadat mi asszonyunknak az örökkévaló segítségéről nevezed, azaz te segítesz mindenkor, te segítesz minden szükségben, s te még akkor is segítesz, midőn segítség már sehonnan nem remélhető. Szóval te az örökkévaló segítségnek asszonya vagy, és több nem szükséges minden ember szeretetének elnyeréséhez.*

Óh, Szentséges Szűz, angyalok királynője, keresztények segítsége, légy tehát most és mindenkor, de különösen halálunk óráján a mi segítőnk. Óh, Segítő Szűzanyánk, tekintsd a szomorú helyzetet, melyben vagyunk, és könyörülj rajtunk. Ha irgalmas szemeiddel ránk nem tekintesz, elveszünk. Óh, jó anyánk, légy segítségünkre, amen!”

A Szentcsalád elbúcsúztatása után a **Jó anyánk...** kezdetű éneket közösen elénekelték az ájtatosság résztvevői, amely Hegedűs Ilona és Kápka Julianna imafüzetében egyaránt megtalálható az alábbi szöveggel:

„Jó anyám, hagyd még ma egyszer megtekintenem képedet,
Szent fiad csókkal borítom, míg elhagylak tégedet.
Ne hagyj el Mária, ne hagyj el minket pátronánk,
Ne hagyj el édes Szűzanyánk!

Éltem útját úgy irányítsd, növeld reményemet,
Hogy teveled örvendezzek, újra lássam képedet.
Ne hagyj el Mária, ne hagyj el minket pátronánk,
Ne hagyj el édes Szűzanyánk!”

Az **úton** is énekeltek a szentcsaládjárók, ha a menet tovább tartott, akkor több éneket is. Kápka Julianna imafüzete csak az **Istent szülő szűz anyja...** kezdetű dalt tartalmazza, amely természetesen Hegedűs Ilona füzetében is megtalálható, s így hangzik:

„Az Isten szülő szűz anyja ily késő éjszakán
Szent Józseffel keres szállást Betlehem tájékán.
Szűz kezeit összetéve kéri a népeket,
Hogy az isten szent nevéért adjanak menhelyet.

Óh, de senki sem könyörül, telve minden hajlék,
Hova légyen a szegény Szűz, irgalmas Istenség.
Még egy rongyos istálló van a városon kívül,
Szülé isteni gyermekét kín, fájdalom nélkül.”
/Lásd a kottamellékletet!/
A régebbi imafüzet egy másik dalt is tartalmaz, az alábbi szöveggel:

„Betlehemnek őslakói, álmotokból keljetek,
Akit vártok, szomjúhoztok, ím itt van ma köztetek.
Menny harmatja Máriának tiszta szíve gyöngyözött,
Meváltónknak anyja lettél,
Most közétek érkezett.

Készítsétek el a szállást,
Nyissátok ki ajtótok,
József zörget, a Szűzzel jön,
Ajtót, ó, ne zárjatok.

Hallja minden buzgó lélek,
Mind kizárják Máriát,
Kirekesztik, továbbküldik
Az Istennek szent fiát.

Egy sem sajnál, egy sem szán meg,
Én jó anyám, idejőjj,
Itt vegyél szállást,
Itt szegénynél én szívembe' legbelül.

Egy sem sajnál, egy sem szán meg,
Én jó anyám, idejőjj,
Itt vegyél szállást,
Itt szegénynél én szívembe' legbelül.

*Hideg van az istállóba',
Én szívembe' melegebb,
Én jó anyám, szállás gyanánt,
Vedd ki e gyarló helyet."*
/Dallama a kottamellékleten./

Az ezt követő **kopogtatást** néhány éve még előadták Paláston, Kápka Julianna volt az énekes. 2003-ban, amikor a szentcsaládjárást saját kérésemre előadták, s magneto fonszalagra rögzítettem, csupán a kedvemért iktatták be a régi imafüzet alapján az ájtatosság eme részét. Az ajtó előtti párbeszédés ének szövege így hangzik:

1. kép

„– *Ki zörget ott?*
– *Ó, két szegény hívő.*
– *S mi jót hozott?*
– *Oltalmat kérni jó.*
– *Isten nevében kérünk, fogadj be, nincs menedékünk.*
– *Ne kérjete!*
– *Ó, adj csak egy kis helyet!*
– *Nem, nem lehet.*
– *Hálánk majd megfizet.*
– *De mondom, nem, hát nem lehet. Be nem jöhettek. Menjete!*

2. kép

*/Szent jegyes pár kopogtat/
– *Mi zaj az ott?*
– *Egy asszony férje kér.*
– *S mi óhajod?*
– *Csak kis tenyérnyi tér,*
– *S van pénzetek?*
– *Az nincs, de szeretet.*
– *Úgy menjete!*
– *Lágyítsd meg szívedet!*
– *Elég, ne háborgassatok,
hordjátok el magatok!**

3. kép

– *Mi sok, az sok.*
– *Jöjj, ide bemegyünk!*
– *Tán koldusok?*
– *Ó, nyiss ajtót nekünk,
egy sarokban majd elférünk,
ó, nézd fázó didergésünk.*
– *Nincs már helyem!*
– *Utaztunk szüntelen.*
– *De nem nekem.*
– *Uram, szent Istenem.*
– *Ej, mint koldus a hangotok,
Jól ismerem, távozzatok!*

4. kép

- *Sírás talán?*
- *Már dermedtek vagyunk.*
- *Nem az én hibám.*
- *Eressz be, megfagyunk.*
az ajtók zárva, csukva mind,
hiába járunk szerte kint.
- *Jó nektek ott.*
- *Ó, adj egy kis zugot.*
- *Nem adhatok!*
- *Szállást hát hol kapok?*
- *Közelben a szomszéd ajtó,*
eredj, ott hat a jajszó!

5. kép

- *Elkéstetek!*
- *Azt mondják mindenütt.*
- *Csak menjetek!*
- *Elhálunk egyhelyen,*
ó, légy kegyes,
reggelre a messiás jó,
hálás lesz ő.
- *Mesélhetsz már!*
- *Ó, hidd el, igazán.*
- *Nem hat reám.*
- *Segíts az éjszakán!*
- *De bőbeszédű nyelvetek*
ajtómtól eleredjete!

6. kép

- *Ott künn jobbra!*
- *Hová mondja jó barát?*
- *Istállóba!*
- *Jer József hát,*
tovább arám,
Jöjj, térjünk Istenért,
Mit szent keze most ránk kimért!
- *Az ott szabad!*
- *Hálánk szavát fogadd!*
- *Jobb nem akad.*
- *Mind jó, mit Isten ad.*
- *Békébe', hát csak jöjjetek,*
az Úr kísérje léptetek!"

(Dallama a kottamellékleten.)

A kopogtatást a **beköszöntő ének**, azaz a **Szállást keres a Szentcsalád...** kezdetű dal követte, majd a **Beköszöntő** és az **Üdvözlég**y imával folytatták az ájtatosságot. Az előimádkozó /a Szentcsalád képét vivő asszony/ és a háziasszony ezt térden állva mondta régebben, s az ima befejeztével mindketten megcsókolták a képet. A palásti imafüzet régebbi változata még tartalmazza az Isten hozott, Isten hozott... kezdetű éneket is, melyet újabban már kihagynak a hívek. A dal szövege így hangzott:

„Isten hozott, Isten hozott,
Jézus, Mária, József,
Hogy ezen drága Szentcsalád
Hajlékunkba érkezett.
Nagy örömmel fogadjuk be szeretettel,
Hogy egy napra, éjszakára
Nálunk itt maradjanak.

Dicsértessék az Úr Jézus,
Mária és Szent József,
Hogy ezen szíves hajlékunkat
Íme felkerestétek.
Örvendezzünk Máriával
És szerelmes Szent Fiával,
Vele együtt Szent Józseffel,
Az isteni családdal.”

Az éneket követő hosszú **Felajánló ima** lényegében megegyezik a csábiakéval. Ima után elmondják a **Miatyánkot**, s eléneklik az **Elhoztuk a Szentcsaládot** kezdetű dalt:

„Elhoztuk a Szentcsaládot kis hajlékotokba,
Reméljük, hogy megszánjátok fáradtságunkban
Máriának, Szent Józsefnek szent fiát,
Imádjátok leborulva az ég s föld urát.

Mily boldogok vagytok most, mert befogadtátok,
Ezen drága Szentcsaládnak szállást adtatok.
Máriával, Szent Józseffel egyaránt mindnyájunkért
Esedező drága szent család.

Jertek ide, akik bűnnel terhelve vagytok,
Mondjátok a rózsafüzért, szép imádságot.
Maghallgatja imátokat kedvesen,
Nagy jutalmat kaptok érte fenn az egekben.

Engedd nekünk, ó, Szentcsalád, veled lehessünk,
Mennyországban egy bokorban örvendezhessünk.
Ó, légy áldott, légy imádott Szentcsalád,
Égen, földön áldjon téged az egész világ!”
/ Dallama a kottamellékleten/

Az ének után elmondták a **Hiszekegyet**, s kezdték a **rózsafüzért**. A rózsafüzér végén az alábbi két ének hangzott fel:

„Örömnep ez nekünk,
melyre itt egybegyűtünk,
Az isteni Szentcsaládnak
Koszorút kötünk.

Nincsen ennél szebb rózsza,
Ez el nem hervad soha,

*Betlehemi Szentcsaládnak
Szép koszorúja.*

*Arra kérünk Szentcsalád,
Magas mennyből nézz le ránk,
A békesség szent áldását
Kérünk, add reánk!*

*És ha innen kimúlunk,
Mennyben hozzátok jussunk,
Ott is ezen szép koszorút
Nektek fonhassuk.”
/ Lásd a kottamellékletet! /*

*„Elvégeztük a szent olvasót
Mégkötöttük a szép koszorút.
Szívből mondtuk, üdvözlégy Mária,
Malasztal vagy teljes Isten anyja.*

*Elvégeztük a szent olvasót,
Neked köttük a szép koszorút.
Köttünk bele rózsát, nefelejcsét,
Könny is hullt rá, attól ékesebb lett.*

*Gábor angyal, vidd fel az égbe,
Tedd Szűzanyánk trónja elébe!
Fohászokból vannak levelei,
Szűz Mária azt nagyon szereti.*

*Ó, Szűz Anyánk, fogadd szívünket,
Koszorúnkkal együtt lelkünket,
Hogy az égben egykor megláthassunk,
Angyalokkal örökké áldhassunk!”*

Az ájtatosságot a hívek a **Litániával** folytatták. Kövecsen minden nap mást mondtak, például a Jézus neve-, a Lorettói és a Szent József-litániát. Ezután az alábbi dalt énekelték el, illetve Kövecsen még ma is eléneklük, de Gárdonyban erre már nem kerül sor:

*„Ezerszer köszöntjük szentséges nevetek,
Jézus, Mária és Szent József.
Tisztábbak vagytok az aranynál,
Szebbek a fényes csillagnál,
Ó, drága Szentcsalád, értünk imádkozzál!*

*Akik összejöttünk szent képed elébe,
Add ránk áldásod, hű tisztelőidre!
Tisztábbak vagytok...*

*Ha az ég ajtója megnyílik előttünk,
Akkor is e dicső szép éneket zengjük.
Tisztábbak vagytok...*

Hogyha egykor eljön a mi végső óránk,
 Akkor is légy velünk, ó, drága Szentcsalád.
 Ne hagyj el utolsó óránkban,
 Állíts Szent Atyánk jobbára,
 Veletek örvendjünk a szép mennyországba!’

A fenti szöveget még további énekek sora követte, többek közt az **Ó, Szentcsalád, köszönteni jöttünk** s a **Jézus, ó kegyes Jézus** kezdetű dalok.

A hosszú éneklést **újabb könyörgés** követte, melynek szövege így hangzott: „Alázattal és legmélyebb buzgósággal üdvözlünk és köszöntünk titeket ó Szentcsalád, Jézus, Mária és Szent József. Hálát adunk a teljes Szentháromság egy Istennek, hogy itt szemlélhetjük felszentelt képetek. Ó, bár az angyalok harsány nyelvével birhatnánk és magasztalhatnánk titeket, ó Szentcsalád, Jézus, Mária és Szent József. Kérünk, adjatok nekünk oly buzgó érzelmet szívünkbe és lelkünkbe, hogy a legforróbban szerethessünk titeket. Add reánk ó áldásodat, Szentcsalád, Jézus, Mária, Szent József. Áld meg mindnyájunkat, hogy akik e hajlékban összejöttünk, titeket méltóan tisztelhesünk. Áldd meg ó, Szentcsalád a mi családjainkat és azokat is, akik ezen az ájtatosságon részt nem vehetnek, ámbar szeretnének itt megjelenni, de a körülmények nem engedik. Áldd meg ezt a családot is, amely most hajlékába befogadta felszentelt képedet. Felnyitja hajléka ajtaját, hogy hű tisztelőid bejöhessenek hű tiszteletedre. Áldd meg ó, Szentcsalád, Jézus, Mária, Szent József a siránkozó elmaradott szegény árvákat, akiknek már nincs vigasztalójuk, sem atyjuk, sem anyjuk, gyászba borult fényes csillaguk. Ó, áldd meg Szentcsalád, Jézus, Mária és Szent József a bús szívű özvegyeket, akiknek élettársaik a föld alatt nyugszanak, odavan minden boldogságuk, nincsen számukra öröm, csak keserű üröm. Áldd meg, ó Szentcsalád, Jézus, Mária, Szent József hazánkat, főpásztorainkat és lelkiatyáinkat. Áldd meg az egész kereszténységet, hogy dicsérje és magasztalja drága szent nevedet. Végre áldj meg mindnyájunkat. Engedd, ó Szentcsalád, Jézus, Mária és Szent József, hogy az életpályánkon titeket tisztelhesünk, mennyei koronára érdemesek lehessünk. Engedd meg azt, ó Szentcsalád, Jézus, Mária, Szent József, úgy legyen, amen.”

Könyörgés után az **Adjon Isten jó éjszakát...** kezdetű ismert éneket adták elő. Ez ma is felhangzik az ájtatosság végén, de az **Ó, szentcsalád...** kezdetű dalt már nem éneklük. Szövegét az alábbiakban közöljük:

„Ó, Szentcsalád köszöntünk,
 Tiszta szívből üdvözlünk,
 Akik ájtatosságra
 most összejöttünk.

Rózsák ékes rózsája,
 Szentséges Szűz Mária,
 Te vagy a Szentcsalád
 ékes szép koronája.

Ó, tekints le mireánk,
 Legkedvesebb Szűz Anyánk,
 Jézus szent fiadtól
 nyerd meg égi koronánk.

Szentcsalád téged kérünk,
 Buzgó szívvel tisztelünk,
 Jézus, Mária, Szent József,
 légy mi védelmünk.”

A fent idézett két imafüzetet összehasonlítva érdemes odafigyelni egy jelenségre. A Hegedűs Lászlóné

tulajdonában lévő régebbi Imádságos könyvecske nem tartalmazza azt a szálláskeresést megjelenítő legendát, melyet egyik **Mária-balladánk** őriz. Kápkáné újabb keletű füzetében viszont ott találjuk a szöveget. Az **Egek királynéja** kezdetű balladaszerű éneket ezért teljes terjedelmében közreadjuk:

„Egek királynéja, mennyország csillaga,
Ő a fényes csillag, a szép Szűz Mária.
Bujdosik Mária sűrű siralmában,
Keresi nyughelyét, sehol sem találja.

Szent József, Mária nagy útra indulnak,
Jeruzsálemben mert szállást nem találnak.
Látják Szűz Mária szülő állapotát,
Menj el Mária, nem adhatunk szállást.

Sír a Szűz Mária szíve fájdalmában,
Hogy hol lesz szállása a zord éjszakában.
Közel volt az idő, a szülés órája,
Hol fog megszületni világ megváltója.

Bemegyén Mária egy kovács lakásba,
Kérvén ő ott szállást, csak egy éjszakára.
– Hallod-e te kovács, könyörülj meg rajtam,
Adjál nekem szállást, nagyon elfáradtam.

Nem adhatok szállást, mert sok vendégem van,
Az én szép szobáim mind elfoglalva van.
De a kovácsnak egy vak, kezetlen lánya,
Máriának mondja, – menj az istállóba.

Nem messze ide van egy rongyos istálló,
Betlehemi útban, ott meg is nyughatol.
A kovácsnak lánya rólad gondoskodik,
Jól tudom magamról, ápolás jó esik.

El is ment Mária rongyos istállóba,
Megszülte szent fiát szénán a jászolba'.
Barmok leheltek rá hideg éjszakában,
Mária könnyei hulltak Jézuskára.

Odament a leány, gazdag kovács lánya,
Rongyos istállóban Máriát találja.
Mondja Szűz Mária a nyomorék lánynak,
– Hajolj le te lányom, vedd fel szent fiamat!

– Lehajolnék hozzá, fájdalom, nem látom,
Nincs kezem, szent fiad fölvenni nem tudom.
De lehajolt a lány, kinyíltak szemei,
Kinyíltak kezei Jézuskát felvenni.

Óh, csodák csodája, a kovácsnak lánya,

*Kinyújtván két kezét Mária szavára,
Lehajolt Jézusért, lett szemevilága,
Tündöklött kezében világ megváltója.*

*Hazatér a leány vígan nagy örömmel,
Kis Jézust láthatta, megjött szeme fénye.
Így szólítja atyját és az édesanyját,
Látták a szemeim ártatlan Jézuskát.*

*Úgy van, kedves atyám, te nagy gazdag kovács,
A Szűz Máriának mért nem adtál szállást.
Jaj, ha tudtam volna, a legszebb szobámban
Adtam volna szállást neki a házamban.*

*Inkább én feküdtem volna istállóba,
Semhogy Szűz Mária, ártatlan Jézuska.
Óh, Szűz Mária tett olyan nagy csodát,
és meggyógyította a kovácsnak lányát.*

*Szentháromság Isten, adja és engedje,
Áldassék közöttünk a drága szent neve,
Áldás és szent béke szálljon nemzetünkre!”*

A szálláskereséssel, illetve a fent említett és bemutatott balladával már Manga János is foglalkozott 1947-ben egyik Ethnographia-beli tanulmányában. Megjegyzi, hogy a karácsonyi játékok a középkorban különféle legendaelemekkel bővültek. Ilyen volt a vak és kéznélküli leány csodás gyógyulása, amely már a XV. században előfordult egy provencai játékban, s amely az Anasztázia-legendából merítette tárgyát. A szálláskeresés a barokk-korban tűnik fel a játékokban. A Kolozs megyei „bő kovács”-játéknak is a szálláskeresés a tárgya. A legendát régebben a Máriagyüdre menő búcsúsok is énekelték, Mohácson és Komárom környékén pedig az adventi gyermekköszöntőkben bukkant fel. A balladatípus Közép- és Nyugat-Európában tehát egyaránt elterjedt. A „vak kovács” énekét beépítették ájtatosságukba az ipolyszalkai és a pereszlényi szentcsaládjárók is. (Manga J., 1947. 270–274. l.)

A palásti példára mindenképp oda kell figyelnünk. Hisz, mint említettük, az imafüzet régebbi változatában ezt nem találjuk, tehát ott, ahol annak tulajdonosa volt az előimádkozó, már nem énekelték. Viszont az újabb füzetben ott van, tehát egy régi szokás vagy felelevenedett, vagy máshonnan került a faluba. A kövecsi ájtatosságvégzők 2003-ban, mikor az imaórát magnetofonszalagra rögzítettem, ezt is előadták. Igaz, a balladát csupán felolvasták, mert az énekét is tudó asszony, Kápka Julianna nem volt jelen.

Tovább kutatva a szálláskeresés Ipoly menti változatait, Ipolyszalkán, a folyó alsó szakaszán elterülő katolikus palóc nagyközségben is megtaláltam a ballada szövegét, sőt **Kecskés Ferencné Bakai Gizella** /1930/ adatközlőm 14x16 cm nagyságú, piros fedelű kockás imafüzetéből el is énekelte a hosszú legendát /Lásd a kottamellékletet!). A szöveget ő nem versbe tördelve írta füzetébe, hanem prózai sorokban, ám ez mit sem változtat a lényegen. A szöveg szinte teljesen megegyezik a palástiakéval, csupán apró változtatások figyelhetők meg. A szalkaiak szentcsaládjárásáról egyébként Manga is írt 1947-ben, megjegyezve többek közt, hogy „a szokás egy beköszöntő imádságból, az örvendetes olvasóból, Szűz Mária hét öröméből és a vak kovács énekéből áll”. (Manga J., 1947. 273. l.)

A Szentcsaládot ábrázoló képet Szalkán is elvitték a templomba, ahol megszenteltették, s úgy járták vele a kilencedet. Ilyen képeket ma is őriznek a szalkaiak, ahol – annak ellenére, hogy egykor nagy hagyománya volt a vallási szokásoknak – már csak egy-két háznál végzik az ájtatosságot. Viszont a kilenced első napján szinte az egész falu összejön a templomban, idézve egykori szép szokásukat.

Kecskésné Bakai Gizella füzete sok olyan imát, fohászt, könyörgést és éneket tartalmaz, melyeket az

előbbi füzetekben is megtalálhatunk. Felbukkan viszont egy **Háziáldás-szöveg** is, amit beköszöntés után énekeltek, s így hangzik:

*„Atya, Fiú és Szentlélek Isten
Áldja meg e háznak gazdáját,
Nyerjen egykor örök boldogságot,
Amiért e szentképnek szállást adott.*

*Szent János apostol szép kegyes áldása
Szálljon alá ezen tisztességes házra.
Amint Jézusé szállt az apostolokra,
Úgy szálljon miránk is, édes mindnyájunkra.*

*Az Úr Jézus töviskoronája legyen
Ezen háznak ajtaja és zárja,
A három vasszege ajtaja kilincse,
Hogy a gonosz sátán meg ne kísérthesse.*

*Az Úr Jézus drága szent keresztje legyen
Ezen háznak teteje, fedele,
Négy evangélista álljon négy sarkára,
Legyen őrzője a szép Szűz Mária.*

*Azért aki ezen házba akar jönni,
Jól meggondolja azt, hogy kell belépni.
Dicsértessék Jézus! – így köszönjön ember,
Száz nap búcsút nyerhetsz mindörökké amen.”*

Az archaikus imádságot idéző háziáldáson kívül érdemes még idéznünk az említett kéziratos füzetből az alábbi éneket:

*„A szentolvasó társulat Mária kertje,
Ebben terem a szép rózsá tiszteletedre.
El nem hervad virágja, ki naponta ápolja
Egy Miatyánk, tiz Üdvözetet ha elmondja.*

*Nincs kedvesebb isten előtt, mint az olvasó,
Máriának ezen készül a szép koszorú,
Mely soha el nem hervad, mindörökké zöld marad,
Szűz Mária fején egykor mennybe’ meglássad.*

*Siess, ó keresztény lélek, ezen szép kertbe,
Még időd van e világban, neved írasd be.
Légy híve Máriának, rózsák szép rózsájának,
Küldjél te is szép koszorút édesanyánknak.*

*A felszentelt olvasó a legdrágább kincs,
Melyet ha imádkozunk, ó üdvösebb nincs.
Mennyországot megnyitja,
Mert ott érted esedezik a Szűz Mária.*

*Vegyük fel a szentolvasót és imádkozzunk,
Szűzanyának, Máriának koszorút fonjunk.
Ez legyen a fegyverünk, akkor soha nem félünk,
Győzedelmet nem vesz rajtunk az ellenségünk.”*

Hont megye hajdani székhelyén, Kemencén **Bodros Lajosné Tóth Magdolna** /1936/ énekelte el a balladát, megemlítve, hogy azt ma is éneklük, s lánykorában Berneceén is énekeltek. A kilencedet Kemencén most a parókián, a közösségi házban végzik elejétől végéig. Ezenkívül egy ház van még a faluban, amelynél összejönnek a helybeliek, s ott végzik elejétől végéig a kilenc esti ájtatosságot. Az itt előadott ballada szövege is megegyezik az előbbiekével. Adatközlőm a szöveget A Szent Család szállást keres /Adventi családi ájtatosság. Szeged, 1995./ című kiadványból adta elő. Ismerik ezenkívül a **Ki zörget ott** kezdetű „kopogtató-éneket” is, melyet újabban csak az első este éneklük, lévén az ájtatosság végig egy helyen. Elevenül él a szentcsaládjárás **Drégelypalánkon** is. Mint **Jancsovics Istvánné Urbán Margit** /1920/ adatközlőm elmondta, az Ipoly bal partján elterülő faluban valamikor 15 csoport is végezte a kilencedet, ami azt jelenti, hogy a Szentcsaládot ennyiszor kilenc család pártolta el. A kis házikápolnába helyezett Szentcsalád-szobrot a második világháború előtt még elvitték a templomba, ahol a plébános megáldotta, megszentelte azt. Drégelypalánkon aztán évekig nem mondták a kilencedet, s újabban négy-öt évvel ezelőtt elevenítették fel. Ma valamennyi esetre akad példa: egyesek a templomban végzik az ájtatosságot, mások ugyanannál a háznál gyűlnek össze minden este, de van, akik vándoroltatják a Szentcsaládot. A **Ki zörget ott** kezdetű éneket, azaz a kopogtatást most is éneklük, illetve végzik. Útközben itt a **Szállást keres a Szentcsalád** kezdetű éneknek egy másik változatát adják elő, amely így hangzik:

*„Szállást keres a Szentcsalád
Szíveinkben jó emberek.
Olyan hideg van kint,
Az éjszaka már közeleg.
Elmennek az istállóba,
A jászolban hideg szalmán,
Ott várja meg a Jézuskát
Jó Szent József és Szűz Anya.*

*Leszáll az éj, szent pár virraszt,
Barmok felett csillag ragyog.
Mennyországba' megnyíl az ég,
És leszállnak az angyalok.
A tudóshoz és gazdaghoz,
Nagyurakhoz nem mentek el,
A szegény, de tiszta szívű
Pásztorokat keltették fel.”*

Az újabb keletű, de középkori elemeket is őrző ájtatosság, a szentcsaládjárás tehát az Ipoly mente katolikus falvaiban is újabb reneszánszát éli. Őrizve a ponyvából átmentett szövegeket, a félnépies fohászokat és könyörgéseket, de megőrizve egy-egy archaikus elemet, imaszöveget, legendatörténetet is. Mintegy bizonyítva, a hit e tekintetben megtartó és konzerváló erő lehet, mintegy értelmet, programot adva sok-sok előimádkozó, imafüzetet másoló asszonynak, a Szentcsaládot befogadni hajlandó otthonnak, közösségre vágyó embernek. Éppen ezért a gyűjtés sem elhanyagolható, hisz még mindig felbukkanhatnak értékes adalékok, de nyomon követhetők a hagyományozódás újabb formái, megvalósulásai is.

Irodalom

BÁLINT SÁNDOR

1974 Ünnepi kalendárium I-II. Budapest

1989 Karácsony, húsvét, pünkösd. A nagyünnepek hazai és közép-európai hagyományvilágából. 3. kiadás. Budapest

CSÁKY KÁROLY

1987 Hallottátok-e már hírét? Bratislava

2005 Katalin-naptól Gergely-napig. Komárom

JÓKAI MÁRIA

2000 András-naptól farsangig Nyitra vidékén. Pozsony-Dunaszerdahely

MANGA JÁNOS

1947 Szálláskeresés. Ethnographia – Népelet, 1947. LVIII. Évf. 3-4. Sz. 270-274

A Szent család szobra Hegedűsné tisztaszobájának asztalán (F. Csáky Károly)

A szentolvasót végző asszonyok Paláston (F. Csáky Károly)

Bernecebaráti betlehem (F. Csáky Károly)

Bernecebaráti Szentcsalád szobor (F. Csáky Károly)

Helembai betlehem a templomban (F. Csáky Károly)

Karácsonyi asztalunk (F. Csáky Károly)

XVI. kottamelléklet

Parlando

Bet-le- hem- nek ő- s- la- kó- i ál- mo- tok- ból kel- je- tek!

A- kit vár- tok, szom- jú- hoz- tok, i- me itt van köz- te- tek!

Mennyhar- mat- ja Má- ri- á- nak tisz- ta Szűz- re gyön- gyö- zött.

Meg- vái- tónk- nak any- ja let- tél most kö- zé- tek ér- ke- zett.

Palást (Plášťovce)
 énekelték: a palásti asszonyok;
 gyűjtő: Csáky Károly, 2003
 lejegyezte: Wollent Andrea

XI. kottamelléklet

Rubato

Ki-nyílt a szép menny-or-szág-nak drá-ga a-rány ka-pu-ja.
 Száll a föld-re nagy ó-róm-mel az Is-ten-nek an-gya-la.
 Ná-zá-ret-nek vá-ro-sá-ba, Szűz Má-ri-a haj-lé-ká-ba,
 Hi-rül vit-te Má-ri-á-nak, mit a-kar az ég U-ra.

Csáb (Čebovce)

énekelte: özv. Jakab Istvánné Balga Ilona, 1926

gyűjtő: Csáky Károly, 1996

lejegyezte: Wollent Andrea

XII. kottamelléklet

É-des a-nyánk Má-ri-a, te-kints ránk mind-nyá-junk-ra,
 Ró-zsa-fű-zért ké-szi-tet-tünk Szűz hom-lo-kod-ra.

Csáb (Čebovce)

énekelte: özv. Jakab Istvánné Balga Ilona, 1926

gyűjtő: Csáky Károly, 1996

lejegyezte: Wollent Andrea

XIII. kottamelléklet

$\text{♩} = 98$

Szál - lást ke - res a szent csa - lád,
De sen - ki sincs, aki he - lyet ád.
Nin - csen a - ki be - fo - gagy - gya,
Öt, ki ég - nek, föld - nek u - ra.

Az idő már későre jár,
A madár is fészkére száll.
Csak a Szent Szűz jár hijába.
Betlehemnek városába!

Legalább ti, jó emberek,
Foggyátok a Kisdedet!
Házatokra boldogság száll,
Ha betér az égi király.

Csáky Károly pereszlényi gyűjtéséből (1987)

XIV. kottamellékle

$\text{♩} = 74$

Ad - jon Is - ten jó éj - sza - kát,
Küld - je hoz - zánk ör - an - gya - lát,
Ter - jesz - sze ránk szent ál - dá - sát,
Kö - szönt - sük a Szűz Má - ri - át!

Csáky Károly pereszlényi gyűjtéséből (1987)

XV. kottamelléklet

Parlando

Az Is- tent szü- lő Szűz A- nya ily ké- ső éj- sza- ka,
Szent Jó- zsef- fel ke- res szál- lást Bet- le- hem tá- jé- kán.

Palást (Plášťovce)
énekeltek: a palásti asszonyok;
gyűjtő: Csáky Károly, 2003
lejegyezte: Wollent Andrea

XVIII. kottamelléklet

Parlando

El- hoz- ták a SzentCsa- lá- dot kis haj- lék- tok ba,
 Re- mél- jük, hogy meg- szán- já- tok fá- rad- ság- tok- kal.
 Má- ri- á- nak, Szent Jó- zsef- nek Szent Fi- át,
 I- mád- já- tok le- bo- rul- va az ég s föld U- rát!

Palást (Plášťovce)
 énekelték: a palásti asszonyok;
 gyűjtő: Csáky Károly
 lejegyezte: Wollent Andrea

XIX. kottamelléklet

Parlando

Ö- röm ün- nep ez ne- künk, mely- re itt ősz- sze- jöt- tünk,
 az is- te- ni SzentCsa- lád- nak ko- szo- rút kö- tünk.

Palást (Plášťovce)
 énekelték: a palásti asszonyok;
 gyűjtő: Csáky Károly
 lejegyezte: Wollent Andrea

XX. kottamelléklet

Parlando

E-gek ki-rály-né-ja, menny-or-szág csil-la-gal
Ó a fé-nyes csil-lag, a szép Szűz Má-ri-a!
U-ta-zik Má-ri-a sü-rű si-ral-má-ban,
Ke-re-sí nyug-he-lyét, ke-re-sí fá-rad-tan.

Ipolyszalka (Salka)
énekelte: Kecskés Ferencné Bakai Gizella, 1930;
gyűjtő: Csáky Károly
lejegyezte: Wollent Andrea

Kőhídigyarmat (F. Csáky Károly)

József és Mária (F. Csáky Károly)

Szentcsalád az egegi templomban (F. Csáky Károly)

KISS - SIMON MIKLÓS

Csicsófalvi sertésor

„-Ó, hogy aza leborult szivarvég!” -füstölgött magában Polgármesterúr-mindenki Polija. Egyre türelmetlenebbül toporgott a Sertés-Szállás előtt. Tiszta agyrém, hogy itt kell várakozni e, mikor -a hordozható kakukkos órájára nézett -hat perc múlva kezdőgyik a Pandúr-Betyár osztálytalálkozó Szervező Bizottsága. Annak me, ha az elejít lekési megette a fene az egészet. Az a legizgalmasabb az egészben. Újra tanákozni a rég - mikor is hagyták abba a kártyapartit ?,reggel hét órakor, azaz má tizenkét órája – -nem látott haverokkal. Igazi kocsma zaj. Füst és pájinka szag. Mindenki egyszerre beszé, elmondják kivel mi történt. Katica hozza-viszi a seres-boros begréket, közbe bele lehet csípni a farába. Lehet szemmel begyerészni ingyenbe, sőt egy méretes pofontért a csecsbimbót is me’ lehet csavarintanyi.

Ő meg ehelyett itt toporog a disznószarzagtó (uram bocsá, meg ne hallja valaki, javítja ki magát: sertésszarzagtó) illatozó Téeszcsé telep közepin.

„-Mikor gyön má ez a Szem-Jon Jegorov, e? Meddig gyözködi még azt a szemét Stroszekot, a hízósertést. Má rég alá kellett vóna írni a beleeggyező nyilatkozatot. Mit húzza az a disznó. (Psszt ! Sertés, no. Hiába nehéz átállni, ripsz-ropsz az ezeréves nyugati intelligenciájára.)”

Néhány lépésre, a szomorú fűz alá húzódva Kágé Béla plébános atya, a falu papja és a Sertés Szállás lelkésze az áldást gyakorolta. Felkészült egy faszi vót no, asztat meg kell hagyni. Fel-alá lépkedve mormolta az igét:”- Megáldolak Stroszek, hízósertés testvérünk, városi népek finom falattya. Szenderülj békében a gógös gyomrokban ingyenc matériává.” Közbe bele-bele nézett a jegyzeteibe. Ide valami ütös kellene, a lélek és anyag külön válásáról, feltámadásról, Urunk Krisztusunkról, meg ijjenek..

„-No végre !” tért vissza a remény Polgármesterúrba. Mozdulás hallatszott a karics (azaz a Sertés Szállás) felől. Gyött is egyből kifelé Szem-Jon Jegorov ácsceruza csonkkal a füli tövibe, de nagyon lefittyedet a pofája, az is biztos. Csak nincs valami baja a Stroszeknak, hüledezett meffelé a vér a Poliban.

„-Nem. Nem, nem és nem ! „-mondta Szem-Jon Jegorov és mutatta a papírlapot, melyen a művészien megformált cirill egyes (a kedvenc száma) keresztbe át vót húzva. „Nem akarja. Annak a meveszekedett, Párteszmető lerángatott lyukas bugyogónak se akarja.

„-Mit nem akar?”-kérgyi veresedő fejjel a Poli.

„-Nem írja alá.”-mutatta megint a papírlapot az áthúzott cirill egyessel.

„-Neeem ?! Hogyhogy nem ?”

„-Csak a kifogást keresi a bűdös disz.”-ijedten nézett Kágé Béla felé-„öő sertés.” Polgármesterúron az infarktus („in-fark-tus latin-frank szóegyveleg, am : farokkal viszik be a tust, azaz a szervezet rádöbben, hogy szopás az élet”- a Doktor) jelei kezdenek kicsappanni.

„-Nem írja alá ! Akkor, hogy lesz ebből reggel sertésor? „ Gyönnek a városi, fővárosi me’ külföldgyi úri népek a híres, nagy hagyományú első csicsófalvi sertésorikumra , oszt ammeg elmarad. A Sekszpír gyerek nem írt ijjen tragédiát. „-Lennyi, vagy nem lennyi ? „ mé csak csak, de „-Ennyi, vagy nem ennyi.” Abba még a Rómejó meg a Dzsesszika is belezödülne.

A kakukkos óra ekkor kezdett kakukkolni a Poli zsebibe, bele a csicsófalvi csendbe, ojjan hangerővel, hogy mé Kágé Béla prépost is ugrott egyget a fűzfára. „-Kussojj kukac !” csapott rá a Poli, oszt toppantott egy nagyot. (Toppantás két lábbal, ugrás-érkezés, bele a sertéstrágya lével telt tócsa közepibe, az Opera-Tőr me’ mikro lassításba veszi felfelé, fülig érő szájjal, ahogy a marhabendőben megfordult szalastakarmány

darabkák tova röppennek Szem-Jon Jegorov és Kágé Béla atya szemüvegeire, besötétítve a kilátást délnyugat felé. A szagos hozadékról most ne is beszéljünk, mer' am még nem ért el az orruk lyukáig.)

„-Hát miféle világ ella!?” – sóhajtott keserűen, a szarlét sepergetve magárá a Poli. „-Hej, én még Tanácselnökeltárs koromban memmontam, hogy nem lesz ennek jó végi. Milyen világ az, ahol a disz..(jedten néz Kágé Béla felé) a sertés mongya me', hogy mikor legyen a sertéstör. Amióta az a Ombuccman képű gyerek meg az Únijós elvtársak itt jártak finganyi se lehet egy jót. Ez az igasság, csakis a szintizta igasság.”

„- Mégis, mit mond ?”- tér vissza a valóságba. „- Mé' nem írja alá?” Szem-Jon Jegorov kezibe lóbálja a híres szavazat számláló papírost, rajta az áthúzott cirill egyessel, má' csak a sertéspata nyom hiányzik róla. Szinte meg van oldva a feladat, oszt mé' se, a kutya körmit asztat. „-Először aszongya, hogy álmos „-meséli a rekonstrukciót. „-Jól van. Ébreggy Stroszek, mondom neki” Utána meg éhes. No, adok neki egy Unijós biocsokoládét. Meg se várom, hogy szomjas legyen, odaadom neki a saját főzésű kisüstön főzöttet.”- mutattya lefelé szájával a kulcsát, az emberi áldozathozatal Nöbel-békedíjas maximumát. Abba biz' egy csepp se maradt. „-No Stroszek, mi van mé'?” „-kérdem békésen. „-Nem tud írni. Tedd csak ide a patádot, mutatom az eggyes után. „Pizkos” –aszongya. Meppucójjuk, Stroszek! má' suvickolnám is – mondja tovább az önvédelmi adatokat Szem-Jon Jegorov, hogy ő tényleg minden elkövetőt elkövetett. „-De ekkor hátra tette a két patáját, elkezd fel-alá járkányi, oszt be nem áll a pofája. Hogy őt má' hetek óta győzködik, hogy ő a legalkalmasabb és egyszerűen nem tehetyi me', amnyi rajongójával, hogy...

„- Micsodát !”- bődül tátott szájával a Poli. „- Mit nem tehet meg?”

„-Hát, hogy hónaptó hízosertés helyett fedező kan legyen.”

„- Fedező kan?” –csikarja a fejipúpját a Poli. „-Ott van fedező kannak a Grigor, má' mióta ő a fedező kan.”

„- De, hogy a sűdő kocák panaszkodnak, hogy a Grigor má' nem elég fiatal, meg nem elég kemény.”

„- Megáll a Polgármesteri észkombájn „- fogja a kobaktetőt a Poli. „- Mi legyen? Hogy lesz ebbő hónap világhíres sertéstörikum?”

„- Beszéljünk Grigor testvérünkkel, a fedező kannal.”- pattintja kifelé az isteni szikramentumot Kágé Béla

„- Vállalja el ő a főszerepet.”

„- Hej, drága jó atya, prépost elvtárs.” –lágyl el a Polgármesteri tekintet. Mire is jó egy papi agytudomány, miféle sok okosság képes belezsúfológyni.

„- Gyerőnk azonnal !” –derül ki az ég Csicsófalva felett. Szem-Jon Jegorov előre siet, mégiscsak ő a világhírű szavazat hitelesítő tudós ember Pápua- Újgineától Mákosfőhrpusztáig. A Poli még mindig a jobbra fordulás katarziséban lágyl, mikor má' gyön is vissza a Lamancsai búsképűnél is búsképűben Szem-Jon Jegorov.

„- Nem szabad zavarnyi.”- mondja egybő, kérdés nélkül.

„- Hogyhogy nem szabad zavarnyi ?”

„- A Grigor fedezni van .Máma este a női szállásra távozott.”

„- No és.”- firtattya a Poli. „-Mennyünk érte oda.”

„- Azt nem illik kérem.”- háborodik fel maga Szem-Jon Jegorov is. „- Aki a jövőt építyi azt nem illik zavarnyi.”

*****

Összehítták hirtelen felindulásbő elkövetett alapossággal a Vészprogram Áthidaló Operációs Testületet (rövidítve az :igyunk, abbó nem lehet baj alternatív Párt készütséget), de három órányi kiokoskodás se

hozott eredményességet. Néhány vödörnyi eszmét befolyásoló folyékony tényező elfogyasztása után, a kocsmai vályús pisaldából tartott visszafelé a Polgármesteri, Téeszelnökeltvársi és Kanonok- esperesi szükségletek kielégítésétől kissé lenyugodva a falu elit állománya, amikor a sötétebb felhangzott az apraja-cseppje gyermekhang :

„- Mi van Poli ! Tanácselnökeltvárs korodba se vót így lekonyulva a bajúszod. A száz széjiró ne is beszéljek.”

„- Ne molesztájj Kistakony , mer elvitetlek a Gyerekszedővel.”- de a nagyhírű unokával nem illik így ,hát egy bókot is mellé rakott párvának. „- Hej, ha itt vóna a Nagypád, biztos kitanáná a mentő ötletet.”

„- Nem kell ahho Nagypának lenni. Egyszerűbb ,mint a kétszer kettő.”- szájjalt tovább az apraja – cseppje kislegény a méretes bibircsókok alatt.

„- Csak nem, mind az egyszer egy ? „- csillant fel a Polgármesteri szemgolyó. „- No, meséjj Apróprücsök.

„- ígért be egyből egy Pró Csicsófalvákért díjjat a Poli.

„- Kapsz egy begre tejet is .” –tódotta meg Téeszelnökeltvárs. „- Ha lesz majd. „,

„- Kicsiny testvérünk, holnap megkapod a százéves remetéről ceruzával írt zsoltárom másolatát, jószágod jeléül.”- csillantotta fel az égiek földi adományát Kágé Béla.

Gondolhatnánk ilyen mértékű – politikusi erényeket megcsillantó– vezetői jószág , ígéret halmaz nagyelkűség és kitüntetés könnyekig meghatja az apróka gyermekszívet, de a kis Búzösdörgedelmes Pottyáncsoma unokát nem ijjen fából faragták. Így hát kissé faragatlanra sikerült a köszönet:

„-Ígérettel má’ teji a padlás , a Nagyanyó épp most seprí kifelé az egérkakával együtt. Tata még elhitte nektek ,de száz strigula után má’ abba hagyta a számolást.”- Aztán részletezte a felajánlásokat: „-Aprodíjjadot dugd fel a prosztatádig Polikám. Téeszelnökeltvárs, ha majd megint fejtek tejet— amihe meg tehen is kéne, de asztat meg ugye mind elprivatizátatok— öncsed azokba a szép nagy füleidbe. Tisztelendő atya te me’ osztogasd az áldást a Mariskának, akihe’ éccakánként jársz gyóntatnyi. Biztosan nem a százéves remetétől kerekegyik a pocakja.”

Eltatógyik a három felsővezetési elit gamba egymás után. De nem mer szónyi egyik sem, nagyon kellene az a vészelhárító mentő ötlet. A kis Búzösdörgedelmes Pottyáncsoma nyújtja előre felé a nyitott tenyerét –itt a kezem nem disznó (azaz sertés) láb- oszt meggy körbe a helyi hatalom megszeppent képviselőinél.

„- Száz ejuró, de egybő-mingyá.”- nem cifrázza.

„-Ez e’ , má’ most most pofátlanabb, mint a Nagypja vót akármikor.”- morog magában a Poli, de előkotorja a bukszabó’ a falupénztár utóssó százását, amit még az este elittak vóna a nagy fejtörés olajozására tekintettel. Kágé Béla tesz egy utóssó próbát, három hosszú életet garantáló áldás írásba foglalásárá, oszt má’ osztaná is kegyelemmel :”-Megáldolok kicsiny testvérünk..”,de nincs kivétel.

„-Ide az áldást a tenyereembe atya, vagy füvet esznek a városi népek hónap reggel.” Így aztán a kéthavi perselypénz átadógyik könnyek között a Puttó- képű zsarolónak. Közben Téeszelnökeltvárs prosztata gondokra hivatkozva a pisalda felé visszakoznál, de neki is elő kell kaparnyi az elmaradt termés kiesésé kapott állami támogatást.

„- Ne sírjá úgy Téeszelnökeltvárs.” –vigasztajja az apraja-cseppség. „- Jövöre elvetyitek a magokat, amit idén elfelejtettetek megvenni is, oszt mé’ termésre is lehet majd számítani, nemcsak Únijós segélyre.”Ekkor aztán a fizeccség fejibe elmondja a kis Búzösdörgedelmes Pottyáncsoma a tervet , oszt má’ derülnek is kifelé az előbb még könnyes pofák.

„- Nem rossz ötlet, ha mingyá jó is. Tulajdonképpen falazhattuk köntörbe , ha akaródzik, mert mint lehetőség feltűnő, ha nem is módszer.” –tér vissza az élet meg a szellemes elemzőképesség Polgármesterúrba.

„- Elárulom elvtársak, valami hasonló ott motoszkát az agyi bogzosba, de hát nem könnyű szakma mindig állandóan.” A száz ejurós veszteség meg így hát befektetéssé nemesedik , ami gyorsan visszacsurog a

zsebecskébe, gondolta mennyugodva. Kivetnek egy-két helyi adócskát, amit a népi morál szívesen, ha nem is örömmel gusztál.

*****

Eközben a városi vendégek, az első csicsófalvi hagyományos rendezvény másnapi résztvevői reggel óta gyülekeznek a faluhatárba. A burnyáson át érkeznek, de van, aki a reptetőtő gyön egész gyalogosan, biciklire akasztva a zsírosbödönt. Van amelyik hátizsákba hozza a hurkatető berendezést, a hajtókaros húsdarálót, a tepertő keverő nagy kanalat. Gyönnek mind az oroszok, mit se sejtve a felmerült problémáról. A messzi távolban igen közélró figyelni az eseményeket Kukkos Lupe a kihúzható teleszkópos tengerésztavcsővin, hogy a takony is felakad a bajúszán.

„- Mit látnyi? „- kérgyi egybő a Szeszkazán Szeletebarlangi Postás Pityu, aki a Középső Kromanyoni Tomasszal koccint éppen inmemóriánt a Stroszekra.

„- Gyönnek. Feszt csak gyönnek. Egytő egyig. Mind az összes.”

„- Phhhöő. „-köp egy nagyot ez is, az is. „- Városi szutyok. Semmi fajta.”

„- Ne sziggyad komám.”-védelmezi Kukkos Lupe a vendégvárást. „- Rendes fajta az. Hozzák a sok pézt csicsófalvára.”

„- De nem nekőnk. Majd aPoli, meg a Párt, meg a Pap, meg a Téeszcsé...”

„- Ez oszt la. Itt van az új világ.”-hőköl hátra Kukkos Lupe. Körbe aggya a világhíres koslató műszert, mer maga nem hiszi a piszit, amit lát. De nincs mese, maga az újszülött pucér valóság láccódik a lencsékben. A mezőgazdasági monokultúra és a burnyás határmesgyéjén nagy tábla áll, felirattal: BELÉPŐ! Mellette két apraja-cseppje legény szegyi a pézt az érkező városi vendégektő.

„- Csak nem a Kismore Kunc, me’ a Kismore Kurt, a többségben lévő kisebbségi ikerpár?”-gondolkoggya a hangosat magába Középső Kromanyoni Tomasz.

Nem messze újabb táblák. VÉCÉ feliratos, má beleér a gazosba, jobbra arrébb PISS, balra me’ KAKK felírással. Férfi, Női részleg nincs külön, koedukált az intézmény. Ötven ejuró cent egy próbálkozás, hirdetyi a feliratkozás.

„- Hát ijjen lesz az újvilág. „búsulogyik el a Középső Kromanyoni Tomasz. „- Má’ szarnyi se lehet ingyen.”

„- A városba má’ rég nem lehet.”-végyi meg az új módit a Szeszkazán Szeletebarlangi, aki világjárt ivó híribe áll, hisz a Gulágtó a Swarcwaldklinikig beutazta a földgolyót. „- Okos az apraja –cseppje, má’ a faluhatárba bevezetyi a demokráciáját.

„- Emmá a’ vóna la?”-búsulódik előbbi tovább. „-A híres demokrácija? Faszta móka. A disznó ugat, a kutya kussol, a kisebbség többségbe van, a kis dolog is pézbe kerül, a Doktor pájinka helyett gyógyszert javall. Hej, hej! „-csak ingattya a fejit jobbra –balra. „- Fejlődünk, fejlődünk, de hova?”

„- Öncsé Koma, ne gondolkozz!” –vállalja fel a javaslatot Kukkos Lupe. „- Amíg innyi akad nagy baj nem lehet.” „Úgy, úgy.”- bólogat valamennyi és összekoccan a három sörös-boros begre. A Világ meg forog rendesen a tengelyi körül. A tengely ugyanaz, a Földgolyóbis ugyanaz. A ruhaneműt cserélgetik néha rajta, most éppen az alsógyatát. Húznak egy tisztának kikiáltottat, aminek DEMOKRÁCIJA van a fara oldalára írva.

*****

Hajnali vidéki idill. Az Operatőr beállít éppen. Ossa kifelé a javaslatokat. A csillagok világítanak. A Hold

megy lefelé. A Nap kelőgyik. A falu kihalt. Csend totálplánba. Kutya ugatnyi. Ehhez a Szeszkazán Szeletebarlangi Postás Pityut küldik ki,termékbemutatós szórólapon dobányi a posta fakkokba. Mert a kutya derék jószág. A postást azt mindig megugattya. Meg a többségben lévő kissebbséget és a cigányokat is. De azok nem vállalták az éjjeli , de még a hajnali kutyaugattatást se. Éjjel kérem aludnyi kell, meg szaporítanyi. No ,nem a szót ,az is biztos. Szutyok a kakas se akar öt óra előtt kukorékolni , ígyalá kell vágnyi a kakasszót. „- Hej ,de nehéz szakma.”- vakarja a fejit az Operatőr. Nem híjjába mondta az apja, hogy válasszon valami könnyű pályát. „- Legyé fiam pap, politikus, vagy üzemorvos. „ Közben kelődnek felfelé itt is, ott is, gyülekezik a vendégsereg, mingyá kezdődik a nagyhírű előadás. Katica merőkanállal osztja egy hatalmas üstből a forralt bort. Pirosodnak a sápadt városi pofák kifelé, nyílnak a borvirágok a krumplici orrokon.

A sertés szálláson (odabenn a karicsban) a Búzösdörgelemes Pottyáncsoma unoka felrakja a megasztár énekes legújabb lemezit, amin egy teljes Tekszaszholden pókerbajnokságot közvetít végig az asszonnyal Lajosmizsérő. A Poli szót kér a kedves városi vendéglévtársaktól és bejelenti ,hogy „- Bocsássa meg a világ, de a gigasztár főhős, a Stroszek ,nem érzi jól magát, fájlalja a fejit, nem vállalja a nyilvános előadást.”- huuuuúú- moraj fut végig a népesedésen. „- Üzeni, hogy azé' fogyasszák csak szeretettel, de a savas emésztésűek csak móggyával, mer' sok szója granulátomot nassolt , hiába,no az vót a kedvenci.” A karicsban felakad a lemezjátszó : „Rojálfloss Klaarika. Ólin ! Ólin! Rojálfloss Klaarika...” A sertés társadalom egyként kezd tiltakozni Csicsófálvától egész Mákosfehérpusztáig éktelen visítás hangzik. Téeszelnökelvtárs pléjbekket javasolt, de ez így tisztára eredeti. Semmi csalás nincs a sivalkodásba. A vendégek tapsolnak és megindul a pavlovi reflexszológia, csurog a nyál kifelé becsülettel az ábrázattyukból'. A sertésszállásból már indulnak is kifelé a csicsófalvi nagyfarú asszonyok, a fehérpettyes fekete szoknyákba, teji rakott vajlinglel, az éjszaka kirámolt iskolai biológia szertár mindenféle preparátumával meppakolva. Van abba pijóca, gijiszta, vízisikló, minden ,ami szemszájnak ingeri,málnaszörppel és meggyekvárral lelocsolva. „- Ez osztán a gyorsaság.” „- Brávó, bravusszimó.” „Fantastis.””- Kanfasztikus.”-ámul-bámul, hüledeznek a forralt borral megpuhított városi, fővárosi és külföldi vendégghorda. A sparhelton gőzölög a pecsenye leves , a sütőben serceg a sülturka, meg a kolbász,a nagy üstben fő kifelé a zsír a békabőről. Szegény ember azzal főz amiye van, a gazdag meg azt eszik jó pénzért ,amit elébe tesznek. Csak jól hangzó nevi legyen a dolognak. Mer' a márka az fontos kérem.

Néhányan elégedetlenkednek ugyan- mer elégedetlenkedő az mindenhol van ezen a világon.

„- Ez nincs messülve kérem szépen.”-panaszkyik egy véreshurka zabáló.

„- Ej, ne beszéljen má' sületlenséget, Koma.”-végyi meg a becsületet a Poli.

Vannak akik lassabb tempót hiányolnak, meg aktív részvételre számítottak,— egy kis bélpucolás, hurkatötés, hájfejtés— de Polgármesterúr ragaszkodik a tradíciókhoz.

„- Ijjen az új trendi Tisztelt városi vendégpolgártársak. Falazhattyuk köntörbe is, de nincs mié'. Ha rohan a világ rohanónk utána, mert fő a gyorsaság.” Akinek meg nem teccik a csicsófalvi sertéstörikum ,gondolja csak úgy magába, oszt mongya is kifelé :”-az mennyen el falura , valamelyik parasztho, oszt élvezkegyen ott. Véres hurka és forralt bor elvtársak.” Két oldalról átölelte Kágé Bélát és Téeszelnökelvtársat, a szemi elé tartva egy zsebtükröt,oszt boldogan csókolgatta a nagy siker kovácsait. Mert azóta megállás nélkül cseng a telefon készülék , meg gyön a sok táviromány . Innen is ,onnan is jelentkeznek befelé a noteszba a nagyhírű eseményre ,csak legyen annyi nap a naptárba.

*****

Miközben az első csicsófalvi sertéstör sikeresen bonyolódott lefelé, a hátsó szálláson, a vendégek elől

elzárt területen két jó kiállítású kan sertés iparkodott egymással beszélgetve a női szállás felé. A Múlt és a Jövő jól megfértek egymás mellett a jelenben. Grigor a gazosba' letért olykor, szedegetett néhány csanalat ,oszt csokorba rendezgette. Közben okította az új kollégát a fedezés szakmai fogásaira. Hiába, no nem ma kezdte a szakmát, az is hétoltári.

„- Egy csokor virág szakikám, oszt má' alél is el az asszony nép.”- harap egy jókorát a csanacsokor tetejibő Grigor a fedezőkan. „És mindég csak panaszkodni kolléga, mint egy gazdag vállalkozó. Sose szabad elégedettnek láccanyi. Napi két fedezés a maximum, enné többet nem vállalónk. Különben mehetőnk vágósertésnek.” Stroszek jegyzetel, egy szót se akar kifelejtényi a tudománybó'.

„- A heti két szabadnapho, szigorúan ragaszkogni. Ezek a pizok Téeszelnökelvtárs, kihajtaná belőlőnk a sz..” „- És a Karácsonyho' ?”,- kérdez közbe Stroszek.

„- Decemberbe bér fedezésre menőnk kolléga. Ojjankor Kubába a legjobb. A kubaji cocák azok oszt..” Eközben a női szálláshoz érnek ,ahol hej micsoda üdvivalgás várja a jövő építésének két négy lábönjáró zálogát. Ojjan visítás van ,mind egy Bitlisz koncerten szokott. A sűdő kocák őrjöngve ugrálnak ,hogy megérinthessék a sztárokat. Stroszek szájtátva bámujja a jelenetsort.

„- Gyöjjön szakikám .”- húzza maga után Grigor a megszeppent kollégát. „- Ott me' kuss legyen. Majd rátok is sor kerül , ha ki nem felejtöttök.”

TÓTH IMRE*versei***PEREMVIDÉK**

A névtelen tartomány. Itt a lélek feloszlatja önmagát.

Persze, múlatni kell az időt, ha az ember nem bírja már tovább. Öntöttem már ágyút, és harangot, foglaltam országot, és várost. De süllyed a hold, leszáll a homály.

Antarktisz üzen a távolból. Azt mondják, négyféle fém kell az angyalokhoz, mint ahogy az idő is négyféle minőség. Fogalmam sincs, hogy hogyan csinálják, de egyszer csak itt van mind a négy.

Peremvidék az ország neve, ahol minden nap újra áll a bál.

Leülhetsz hát az asztalukhoz, ha elkélne némi segítség.

Varázslók, csalók, szemfényvesztők, és mindenféle egyéb népség áll szolgálatodra, öntenek neked angyalt aranyból, és elintézik, némi pénzért persze, hogy szíved hölgye legalább egy kicsit, téged is szeressen.

Herceg, ha hallod a hangom a homályból, szabadíts ki börtönömből, ahová gonosz istenek zártak, hiszen a Te országodban nem kőből, hanem az idők jeleiből emeltem neked házat.

SPION

Egy perzselő februári délelőtt, visszatértem a felvigyázók házába, érezni akartam megint azt a szagot. Ha elárulhatok neked egy titkot, nincsenek többé hétköznapiak.

Minden nap az utolsó azoknak, akik nevükben hordják titkukat. A kódfejtők szobája mellett, a folyosón isszák híg kávéjukat.

Még decemberben kezdődött a dolog, aztán lett január, és újra február, mit négy év romba nem döntött, arra már örökös tavasz vár.

Hirtelen megváltozik, és írni kezd. Teste hangtalan ragyog, mint mikor meglátja azt, miért érdemes, egy óriási képeslapot. A falon különös alakzatok, és egy eljövendő nyár, mától kezdve minden óra össze-vissza jár.

Az ajtón rács, az ablakok is rácsosak, dohányozni csak a kertben szabad. (Ezt a verset még nem olvasta senki, és ez lehet, hogy így is marad.)

A titkos teremben vetítik a háborús híradót, és más egyéb filmeket.
A vászonról néhány diktátor integet.
Végül megmutatták az isteneket. Volt fekete, vörös, sárga, zöld.
Béke csak a fény győzelme után. És mindegyik könnyezett.

IDŐELTÖRÉSSEN

Halott Apa, téged szólítalak, akinek már megvan az idők teljessége.
Amit én tükörben, homályosan látok, azt te már színről színre.
Rendjeleid híven őrzöm, csak az nincs meg, amit Isten tűzött szívedre.
Nekem nem adatott meg szörnyetegekkel harcolnom, de lehet, hogy
mégis. Szelídnek álcázzák önmagukat.
Amikor lerajzoltad nekem a Naprendszer, és megmutattad az
Univerzumot, azt mondtad, egyszer én is eljutok a csillagokba.
Időből emelt nekünk labirintust a Mindenható, és Minotaurusz
ott vár ránk. Eltört a Mindenség pulzusát mérő szerkezet. A lélek
felosztatja önmagát.
Amikor megszólal a hajnali riadócsengő, az első cigaretta keserű
ízét érzem. „Lesz még nap elég, ne félj!”
Fénybe borul a sátáni város. Ahogy a parkon át megyek az imaház felé.
Vörös, és zöld. Ezeket a színeket ígérted nekem. De nem mondtad,
mikor, és kinél lesz érkezésem.

A LEMONDOTTAK RENDJE

Üres, üres, üres. Üresség van minden dolgok mélyén.
A székem is üres. Abba hagyom az írást, lemondok mindenről.
Semminek nincs értelme. A Semmi fogalma is üres.
Csak a Szellem jéghideg ragyogása van az üresség mögött.
Ahogy benéz az utcáról a kávézóba a párás ablakon.
Belép, helyet keres, leveszi kabátját. A fogaakra akasztja.
Leül, kávé rendel. Kinyitja újságját.
Várja a fel nem foghatót.
Belép egy idegen. Az asztalhoz siet. Leül, nem szól.
Az asztalra egy kulcsot helyez.
Ha elveszed a kulcsot, belépsz a Rendbe. Elfoglalod helyed
a bukott angyalok között.
Ha nem, minden megy tovább.
Hiszen egy világ vége, csak egy illúzió vége.

HORVÁTH ÖDÖN

versei

A néma menet

A mozgássérültek, rokkantak mankós,
tolókocsis, előőrsként szolgáló,
hosszú sora vezeti fel a népes
felvonulók táborát. Az utcákon

élő éhezők mára, tízezrekre
duzzadt tömege lépked a nyomukban.
Főleg férfiak, mocskos ruhájukban,
mosdatlanul, borostásan, szakállal,

a silány táplálkozástól soványan,
hajlottan, megtört fényű, lázas szemmel,
de nők is, fedél nélküli életre

ítélten, szépségüktől megfosztottan.
Csöndben mennek; feltűnő némaságuk
mindennél többet mond el nyomorukról.

A rémtett éjszakája

Nyilvánvaló hűtlenséged botránya!
Ribanckodásod hosszú éjszakákon
át. Meggyilkolt szeretőd koponyája
ott vigyorog rád a színezüst tálon.

Méhed torz törpéjét világra szülted;
macskád őrzi, karmait élesíti.
Korom és füst gomolyog körülötted.
Az ember már szemének sem tud hinni,

oly szörnyű minden, olyan irgalmatlan!
Kénszín lével tele zubog a katlan.
Éj van. Vértfagyasztó hangok huhognak.

Kígyók siklanak, patkányok futkosnak,
iszonyatos villám cikázik! Távól
nagy Árnny kel fel a fekete szikláról.

A szemünk kevés

Lét-közelből vizsgálni meg a dolgok
minden valamirevaló vonását;
értelmezni a különbözőséget
ziláltságunk s az örök rend között,

nem könnyű. Nem. Lassacskán felocsúdni.
Elmondani a lényegét. Kezünkbe
venni a tükröt, hogy lássuk magunkat.
Arra szemünk kevés. A belső hangot

csak szívvel értjük; ott van a bejárat,
beavatásunk és szabadulásunk.
A jövő hív. Jótékonyan mutatja

megkezdett perceit s a végső órát,
amikor újra közénk jön a Gyermekek,
hogy örömünk csöndje kiteljesedjék.

A tábornok csatát nyert

Győzött! Ez a száraz tény. Eltűnődve
tekint körül: ezek hullája fekszik
szétszóródva a havon. Jégbedermedt,
felismerhetetlen testdarabokból

szétfreccsent, alvadt vértócsák pirosa
a vakító fehérség pusztaságán.
Behunyja szemét; lelket-mámorító
diadala mára immár lázalom.

Most látja, mi történt, mi volt az ára
a három napig tartó küzdelemnek.
A tébolyult zaj helyén halálos csönd

gubbaszt a füstös ágyúk, szétlőtt tankok,
aknavetők és repülőgéproncsok
környékén semmivé vált katonákon.

Mácsonya

KŐ-SZABÓ IMRE

Három „igaz” történet

A szótár

Már negyedik napja járt a kiskocsmába Gábor, kezében a piros fedelű „Magyar-német úti szótár”. Szerette volna pénzé tenni ezt a vaskos könyvet, de nem akadt rá potenciális vevő. Magas alakja kitűnt a többiek közül, mert fehér ing, nyakkendő, meg zakó nélkül be sem lépett ebbe a füstös, koszos italboltba. Nagy szövege volt, mindenről tudott mesélni, de kissé link fickónak tartották. A komolyabb munkát, messziről kerülte, csak a pillanatok alatt összerakható megoldások érdekelték. Most is, egy torzonborz külsejű nagyhangú sráccal diskurált, akit mindenki csak Szandokán néven ismert. A mese, legutóbbi németországi útjáról szólt, egy haverjával utaztak több hétre. „Itt a piros – hol a piros?” kártyajátékos körúton voltak, annak reményében, hogy keményvalutát gyűjthetnek a fricceknél. Most friss élményeit adta elő, kiszínezett történetek formájában, melyre vevő volt a kocsmában tanyázók sokasága. Mesélt a busás jövedelemről, de jelenleg egy buznyákja sem volt egy kisfröccsre. Ott nyelte a nyálát a pult végén. Később kért egy pohár szódát, mert a tulaj az ötven forintos deci borhoz, ingyen adja a spiccert. Ott téblábolt egy darabig, majd Szandokánnak megvételre ajánlotta fel a szótárat, egy százasért. A torzonborz ipse nem mutatkozott egy tudóstípusnak, akit érdekelne a két nép szókinsének eligazítási története. Nemet mondott, még ingatta a fejét is hozzá. Gábor egy kicsit megtorpant ezen a sikertelen akción. Ekkor figyelt fel a kocsmá egyetlen alkalmazottjára, a csaposra. Odament, óvatos léptekkel és felajánlotta a piros fedelű könyvet megvételre. Péter, a csapos, gondolkodás nélkül kitette a két darab papír ötvenest a pultra, mert korábban már hallotta a kikiáltási árat, elvette a szótárat, mondván: - Jó lesz a fiannak! Gábor széles mosollyal jött vissza a gyűrt pénzekkel, aztán testvériesen megosztottak rajta Szandokánnal és kértek külön-külön egy-egy kisfröccsöt, hogy koccintsanak a jól végzett „munkára”.

*

A pótlás

Hétfőn este Sikos bejött a kiskocsmába. Most sem tagadta meg önmagát, járása olyan volt, mintha jégen lépkedne, óvatosan ment. István volt a becsületes neve, de mindenki járása miatt adta neki ezt a becenevet. Nem volt több ötven évesnél. Senki nem tudta, hol lakik, de azt mindenki, hogy a környék kukáit naponta legalább kétszer átnézi. Amit ott még használhatónak minősít, azt egy olyan „hajléktalan-szatyor”-ba gyűjti, ami már annyira koszos, hogyha leteszi a kocsmában a földre, elhúzódnak tőle, mintha ragályos lenne. Bozontos, ősz haját kapargatta, valami érthetetlen szöveget motyogott a kocsmárosnak. Letett eléje száznegyven forintot a márvány pultra. Péter, a kocsmáros, tudta húsz forint még hiányzik a két kisfröccs árából, de ezt ő gavallérosan pótolta, hozzátéve:

- Belököd és mész!

Ezt a hiányos akciót kétnaponta, amikor ő volt szolgálatban, rendszerint megismételte. Néha azért akadt pár forintja, papírból készült sohasem, csak olyan rezes, platinából készült féle. Sikos pislogott, tovább motyogott. Az első kisfröccsöt ott állóhelyben egy hajtásra lekergette hiánytalanul torkán, a másodikkal leült egy asztalhoz. Pétert bosszantotta, hogy nem fogadta meg tanácsát, vagy inkább utasítását.

Mégis úgy volt vele, pihenjen egy kicsit meg melegedjen. Az utca hidege úgy is kiveszi zsigereiből minden erejét. Legalább legyen az életében pár perc szép is. Később lett figyelmes arra, hogy Síkos egy kikalakú bibliát akar áruba bocsátani, további fröccsök reményében. Valaki megjegyezte:

- Biztos, a Vasútvidéki Prohászka Plébániáról hozta! Ott szokott a templomban időnként elmerengve, megpihenni.

*

A kaland

Tacsi, a kétéves rövidszőrű kan kutya megsértődött. Kissé lehorgasztott fejjel bandukolt a kertben, mert a gazdi már napok óta nem játszott vele. Pedig milyen jókat szoktak délutánonként szaladgálni. Ilyenkor a kis pöttyös labdát kell mindig visszahoznia. Jó kedvvel teszi ezt, mert a gazdi is élvezia levegőt, egésznap egy irodában szenved, ilyenkor kiengedi meggémberedett izmait. Most nem tudja, mi lehet vele, mert feléje sem néz. Bejött a kapun, egy kicsit megsimogatta, aztán bement a házba. Várta, hogy kijöjjön, de hiába nézegetett az ajtó felé. – Semmi! – összegezte megállapításait kutya fejével. – Majd jössz te még játszani! – gondolta büszkén és római kori ősei jutottak eszébe. – Nem fogok futkározni! – tette még hozzá sértődöttsége okán.

Kiment a kert végébe, visszajött a kerítés mellett. Itt már egészen kijárt csapása volt, ezt tartotta üres óráiban sétaútnak. Többször is végigjárta, kitekintett az utcára. Ott emberek jöttek, mentek, meg autók. Az autókat nem szerette, azt csak az emberek kedvelik. Egyszer a gazdi elvitte autózni. A hátsó ülésen kapott helyet, de szinte semmit sem látott az úton, hiába nyújtogatta a nyakát. Most arra gondolt, ha már nincs játék, legalább járhatna az utcán egy kicsit. Ahogy ezt gondolta, megpillantotta, a kerítés egyik részén a drót elszabadult, egy kis rés keletkezett. – Ezen biztosan kiférek! – döntött, hiszen ő egy önálló és akaratos kutya. Ki is bújt a résen. Könnyen ment, hiszen ő egy kotorék kutya. – Majd jövök! – fogalmazódott meg benne. – Kell egy kis kaland! – aztán a gazdira gondolt. – Nem fogsz te engem dakszlinak becézni! Megnézte magát, mindent rendben talált és ment az úton egyenesen. Találkozott emberekkel. – Nézd egy kis kutya! – hallotta többször is csodálkozásukat, de mindig útjára engedték. Barangolása során egyszer csak egy autóbuszpályaudvaron találta magát. Ilyen sárga, nagy autókat sokszor látott már a kertből, ahogy az úton elszáguldottak. Most közelebb ment az egyikhez. Bent állt a 3-as kocsiallásnál. Szálltak fel az utasok. Közelebb ment, úgy tűnt mintha utazni akarna. Bepillantott a buszba, a sofőr a jegyautomatával volt elfoglalva, csak egy pillanatig tekintett feléje, nem szólt. Lassan visszahátrált, ekkor vette észre a lámpaoszlopot. Megszagolta. – Itt már járt valaki! Felemelte hátsó lábát és ő is otthagya névjegyét az oszlopon. Megkerülte a buszt. A közeli park felé tekintett. Látta, hogy két kutya figyeli őt. Úgy döntött, mielőtt hazamenne, megnézi őket is. – Ha már kaland, akkor legyen egész! – és elindult.

SZÉKÁCS LÁSZLÓ

Reszelékek 1.

Talán megsárgul a bőre.
Nem dércsípett naspolya.
Az barnára papirosodik.
Ez meg belül romlik. Buggyan.
A naspolya krémesre érik.

Cserzett a bőre. Szántásaiban
a homok, és a por szürkül.
Képe bomlásnak lendült.
... Megsárgult a bőre.

Gond a merre-hova. A miért.

Reszelékek 2.

Hűtött orosz krémtorta.
Roulettel.
Ha nyerek, megeszem.
A torta képét.
Keretezve.
Talán feketébe.
Ha vesztek.
Hűtött tepsin.
Szál virággal.
Óda nélkül ne hívjatok.

Reszelékek 3.

Zsémbes időd zordul.
Fogy, fogy a kenyered.
Morzsákat sepersz.
De ügyetlen. Maradjon.
Még találhass.
Fellélegezhess.
Majd, majd.
Újabbak már le nem esnek.
Egyenként eszed, forgatod.
Az utolsót félreteszed,
most is, mindig:
... holnapod.

Szürke gém

B. TÓTH KLÁRA

Táncos

(Várhegyi Istvánnak)

A van és nincs
az ott de már máshol
a kar-fej-lepel íve ahogy
mozgásfolyammá válik
mint a vízesés egyszerre
tölt be teret és űrt
határoltat és határtalant
az összecsavarodott fátylak
lendülete kihat az égből
egy szegmensívet
bekeretezett tondó - kör alakú
festmény a világ falán
a képpé dermedt állapotok
összeérnek mint a filmkockák
váltakozik a kívül és belül
helykeresés honnan is
nézd a világot
körüölöl a történés
bekerültél a térbe
mozgássá válsz
magad is

Kukucs pipacs

KOVÁCS T. ISTVÁN

Szilvafa

Tett-vett, téblábolt a szobában, sokféle dolga lett volna aznap, de semmihez sem fogott hozzá. Pedig szabadszombat volt. Ilyenkor szokta elintézni azt, amire hét közben nem jut ideje. Hiszen akkor későn ér haza a munkából és olyankor csak néhány szót vált a feleségével. Érdeklődik, hogy benézett-e hozzájuk aznap a lányuk, vagy a fiuk, esetleg valamelyik unoka. Aztán kész a vacsora. Következik a tv-híradó, amit mindig megnéz, mert már rég nem az újságokból tájékozódik, mióta kicsi a fizetése, meg drágák a lapok. Igen. Az ő pénzéhez képest azok. Meg aztán bosszantóan érthetetlenek a cikkeik. A sok olyan kifejezés, hogy valami nem transzparens, meg, hogy narratívák és effélék. Azt már tudja, hogy a kommunikáció valaminek a közlését jelenti, de nem érti, hogy az illető miért kommunikátor és miért nem szóvivő, vagy ilyesmi. Van otthon idegen szavak szótára. Megnézte benne, hogy mi is az a tender, hogy mit és kit tendereztetnek, de hát hagyják őt békén itt és most, ezen a kis zöld-barna folton, ami Magyarországot mutatja a világtérképen. Ahol most egyetlen újságcikkben sem írják le azt a szót, hogy munkás. Csupán azt, hogy munkavállaló, akit, ha elküldenek a létszámot csökkentő, vagy csődbe jutott vállalattól, nem azt mondják, hogy elküldték, vagy felmondtak neki, hanem azt, hogy kirúgták. Kirúgások várhatók - közli a tv-műsorvezető is, mintha részeges, mihaszna, hanyag munkát végző alkalmazottakat távolítanának el, pedig nem. Észre sem veszik az így fogalmazó félműveltek, hogy ezzel a szóval tisztességes embereket aláznak meg. Nehogy már elég legyen a rájuk zuhant megélhetési, a családfenntartás ólomnehéz gondja. Nem. Ők, a nagy jóskák, akiknek a nevét csak így, kisbetűkkel érdemes leírni. Ezek, a zsebből fizető kisjóskák nem ismerik azt a fogalmat, hogy emberi méltóság. Egyikük-másikuk méltóságos úr szeretne lenni.

- Nem pihensz le egy kicsit? –kérdezi Nagy Gáspár felesége, - mert így hívják a férjét. Bár még alig múlt délelőtt tíz óra, de látja, hogy az emberét valami nagyon nyomasztja. Egy jó kis szunyókálás talán megnyugtatja. Hozza tehát a gyapjútakarót és ráteríti a rekaméra, kispárnát is ad a feje alá, hogy csak aludja ki azt, ami bosszantja. Az embere elfogadja a kínálást. Lassan veti le a szobapapucsát, a melegítőt és az inget nem veszi le magáról. Lomhán terül el a fekhelyén.

- Relaxálás - gondolja magában. Így hívják azt, amire kívánczik. Ezt is megnézte már a lexikonban. Neki ez a rekamé olyan, mint egy vonat, amely hazarepíti a falujába, ott is egy jobb világba. Vagy csupán másfélbe, de a múlt mindig megszépül. Pláne, ha még gyerek volt, vagy ifjú, aki előtt ott volt még a fényes jövő, ahogy akkor ígérték a trónon tanyázók. Akarva, akaratlan, abban a múltban merült el, amelyben az édesanyja várta régen. Tarka, mintás kötényben, fejkendősen, nagy örömmel, mikor már pesti munkásként hazalátogatott időnként.

Mindig ez történik, ha csak lepihen, de nem alszik el, legfeljebb szendereg, s bárányfelhős eget vél maga fölött látni. Vadgalambok turbékolnak a magasra nőtt akácfa ágain. Nem is ott alszik a rekamén, hanem Anya öreg sezlonján.

Reggel van, ébrednek, Anya ott ül a fekhelye szélén és sorra kérdezi, mit enne. Bőséges a választék, mert Anya alaposan bevásárolt az ici-pici kis nyugdíjából, hogy neki tudjon kedveskedni. Mert itt most ünnep van, a fia jött haza, s a fia most mégis azt mondja; - Ugyan Édesanyám! Mit töröd magadat? Elég nekem egy csésze tea, meg egy szelet piritós, délre meg az a finom suszterpaprikás, vagyis paprikás krumpli galuskával, ahogy te készítetted gyerekkoromban.

- Ugyan, ugyan! Hisz olyan ritkán vagy itthon - méltatlankodik a mama az ilyen, számára ünnepreöntő kívánságok miatt. Addig-addig egyezkednek, míg az öreg Ferencjóska-korabeli falióra a délelőtt kilencet nem mutatja.

Akkor a mama még mindig azt kéri: - Mondjad hát, mit ennél? Mert lassan már az ebédet kell odakészítenem. - Jó, jó-, de azért még társalognak egy kicsit. A fiú otthoni, s a mama itthoni dolgairól. Anya elpanaszolja,

hogy a szomszédok büdös, ronda macskái mindig oda telepednek az ablakpárkányra és nem győz takarítani a koszos mancsaik után.

- Mondom nekik; - Nem siccatok el onnan azonnal, nyavalyások!

- És akkor elsiccanak - mondja nevetve a fia, mire az anyja túlradó kacagásban tör ki.

- Elsiccanak! Elsiccanak! -ha-ha-ha.

Mert Anya nagyon szeretett nevetni. Sírt sokszor, sok minden miatt. Volt is rá oka éppen elég. Kicsi cselédlány kora óta mindig, és özvegysége okán is, de nevetni is szeretett. Sírás és nevetés volt az élete. Érzékeny lelkű, jó humorú, aki legtöbbit a saját botlásain nevetett.

Panaszolta egyszer, hogy abban az évben nem tudott szilvát befőzni, hiába áll ott az utcai kerítés mellett a kis szilvafa, alig terem azon pár szem.

- Hát, persze, ha nem gondolják. - mondta a fia, és mivel éppen koratavas volt, előkereste az apja régi metszőollóját, s megítkította az ágakat, levágta a vízhajtásokat. Abban az évben szépen is termett az a fa. Nagy Gáspár fekszik még a rekamén és arra gondol, hogy mégsem kellene elpazarolni a napot ezzel a lustálkodással, de nehezek még a szemhéjai. Mint a moziban, újra, meg újra beúsznak elé a megszokott, régi képek.

A halászok elkötött csónakján lengedeznek a faluszéli Nagygödör vizén. Zsiga csalogatta oda, a sokgyerekes család kamaszodó egyik fiacskája, aki bevezett vele a nyílt vízre és ott, váratlanul azt mondta: - Te! Mi lenne, ha én ezt a csónakot most felborítanám, és aztán kiúsznánk?

- Ne! Ne tedd! - ijedezett Gáspár, aki még csak második osztályos volt, és nem is tudott úszni.

- De én felborítom - ismételte Zsiga, aki a többi testvéreivel együtt mindig éhezett. Nem csoda. Legalább tizenkét tagú volt a családjuk.

A kislány ijedtében könyörgésre fogta a dolgot, és azt mondta: - Ha kiviszem a partra, hozok neked cseresznyét. - Cseresznyét? A gyümölcs ritka csemege volt Zsigáék családjában. Így hát kivezett a partra. Elengedte a kislányt, és a lelkére kötötte, hogy most mindjárt hozza azt a cseresznyét. Itt várja a kapu előtt.

Igen ám! De a kis utasa csak ijedtében ígért olyat, amiből egy szem sem volt otthon. Márpedig az ígéretet teljesíteni kell, mert különben Zsiga megveri. Besurrant hát a kamrába és levágott egy nagy karéj kenyeret. Azt vitte ki a csónakosnak.

- Cseresznyét ígértél - nézett rá csalódottan Zsiga.

- Beacsaptál.

- Nagyanyám befőzte - hazudta ő.

- Na jól van - mondta csalódottan Zsiga. Aztán lekent egy nagy pofont és elballagott a karéj kenyérral.

- Ballag velünk az idő is, kavarognak az emlékeink - gondolta Nagy Gáspár, aki szendregéssel töltötte el a délelőttöt. Behunyta szemét az otthoni táj emlékképei úsztak elő. A csordalegelő, ahol már régen nem legeltetnek, mert nincs mit kihajtani, mint azelőtt, amikor még biztos állás volt tehénpásztornak lenni. A bocik hosszú sorban való esti hazatérése olyan volt, mint egy tömeges emberi felvonulás.

Kedvenc kirándulásai itt zajlottak. Nagyon szerette ezt a tágas zöld mezőt, ahol hosszúlábú gólyák keresgélték, sokféle madár röppent fel körötte. A kis tócsákban gázoló bíbic vijjogása úgy szólt, mintha valamit siratna.

Gyermekkori játszóhelyeit, a girbe-görbe, rosszul világított utcákat újra és újra végigjárta, mikor hazalátogatott. Most is, éppen akkor tűnt elé egy régi emlék, mikor a felesége szólt, hogy most már azért keljen fel, mert kész az ebéd.

Az egykori szülőházuk elé érve megállt. Kíváncsi volt, mi változott azóta, hogy más lakja egykori otthonukat. Szeretett volna benézni az udvarba, de ahhoz túl magas volt a kerítés. Csak a régi, kis szilvafa vékonyka ága hajlott ki az utcai járda fölé, s gyengén megérintette a homlokát.

Gáspár szívét melegség öntötte el. Mintha rég elhunyt édesanyja simogató kezének melegét érezte volna.

HAÁSZ IRÉN

Mea culpa

Mea culpa, nagy a bűnöm,
egész életemben
vétkeztem;
s ezt akarattal,
tudatosan tettem!
Volt, akivel csirkecsontot törtem,
mással meg nem.
Volt, aki beleszólhathott,
másnak nem engedtem.
Akadt, kinek ajkán csüngtem,
másra rá se néztem,
nem egyformán szerettem a szemetest,
s a férjem.
Volt, akire felnéztem,
de volt, akire le,
mert sose néztem egyformán
mindenkire.
És ezt tettem,
és ezt tettem
egész életemben...

Akadt, aki esélyt kapott,
mások szólalásokat,
„Bíborszívem” – kitüntetését
sem osztottam sokat.
Ki hálát kapott, ki létet,
kosarat, fityiszt, címkéket,
és volt, akinek magamat adtam,
(jutalom volt ez, vagy átok...?)
ezt sose tagadtam,
de nem abban a tudatban, hogy ó, éppen
diszkriminálok.

Ráadásul visszaeső vétkessé lettem;
elkövettem korunk bűnét:
megkülönböztettem.
Az élet, az élet, ó,
csupa-csupa
csupa-csupa
diszkrimináció!

Érik a szőlő

BORSI ISTVÁN**Életre kelhessen a Költemény**

A költő meghalt
Hogy miért?
Hogy életre kelhessen a Költemény
Örök MAGából hajt térdet a tél előtt
Lelke
Gyötört fényű sáros földön elterül
Hol a becstelen éjjel hosszan szenderül
Egy-két magot mindig vihar repít széjjel
De éled
Zsendül napkeletnek minden soron
Mert kelt már a vetés fénylő hajnalon
Kell már az kiművelt földeken
Mag és magvető áldott e szentelt helyen

Sokszor már a MAGnak s hazának
Szépen zörgő bús kalászat
Tört én elem kaszájával csonkig levágták
Azt ezer hegyes halomba hordák hordták
Azóta
Padláson megmaradt finom lisztjét
Hálás és mosdatlan szájak szintúgy megették
Ám belőle a mentő gondos gazdák egy részt
Teremni vágyó napos holdjaikba szánták
Ültették
Hogy az Élet s a Föld újból dicsértessék
Üzenték
Nekem neked hogy a Mag mindenkié
Gazdáé gazdagé és koldusé
A Nap lelke az mert a Fény ami táplál
Azt takard csűrbe ember
Őrizd hogy Ember maradjál

Kinek a kalács kinek a korpa jutott
Patkánykirály – hátán nehéz zsákkal
Tágas penészes odvába futott
De hadd mondjak pimasz merészet
Az Egésznek
Mindegy hogy kit tart el magából

Az engedelmest azt az egyet a százból
Vagy azt ki fölözi az egészet
Vagy ár adás jön s vele égő enyészet
Az Egész az csak gondtalan táplál
Ha kell többször is többet a vártnál

A költő meghalt
Nem gyászolom
Mert kel már a vetés
Hogy szűnjön éhség kín szenvedés
Kell már az művelt földeken
Kell sziklás kietlen szirteken
Kel már megművelt földeken
Zöldül dús jövő táplálón vértelen
Olykor még jeges kéreg alatt hajt
Hamvakból épít vágyott ősi álmokat
Vállalva küzdelmet bajt
Majd a szűz hó rusztikus lepel
Takar hogy majd felosztja azt
Széth ezernyi sebes arcán
Alant éber élőket nevel
Kik okultak minden harcán
Kik itt maradtak itt e helyben
Kenyér mellé bor simít méltó derűt
Csendülön csendes e szent Kehelyben
Szinben szívben otthont lelnek életszerűt
Ma itt mait hazait istenit
EGYSzerűn szeretőn emberit

2015. december 29.

KERÉKES TAMÁS**Idegen a síromban V. rész**

*A regényírásnak három szabálya van:
sajnos senki nem tudja, melyek azok.
(Somerset Maugham)*

Chanel szalonja

1921-ben, amikor a Romanov házból származó Dimitrij és közte véget ér a szerelem, Coco úgy dönt, hogy elhagyja Bel Respiro-t és Párizsba költözik. Pompás lakhelyet választ a fővárosban. Már mindent megengedhet magának, halálakor a Times magazin vagyona 15 millió dollárra becsülte. Az 1719-ben épült Pillet-Vill-palotába költözik a Fabourg-Saint-Honoré 29.-ben. Eleinte a földszintet, majd hamarosan az első emeletet is kibérli a tulajdonostól, Pillet-Vill gróftól. A házban a bútorok királya, szíve, egy Steinway zongora lett. Zongoristából van elég: Sztarvinszkij, Gyagilev, néha Coctoeu. A berendezkedésnél sem garaszkodik. 100 000 arany fankért vásárol egy savonnerie-szőnyeget. XIV. és XV. Lajos korabeli, fehér bársonykárpitozású óarany karosszékeket vesz, de ezek nem szorítják ki a hatalmas csokrokba kötött fehér virágokat. Óriási tükrök sokszorozzák a végtelenségig ezt a díszletet.

A faubourg-i palotában gyűlnek össze a kor hírességei, Sert, Picasso, Gyagilev, Radiguet, Boris Kochno, Murtand, Juan Gris, és néha eljön néhány Rotschild is. Néhány barátnak saját különszobája van. Az a Picasso, akit Misi Sert bemutat Coconak, már nem az a pipázó festőnövendék, akivel Coctoeu találkozott 1915-ben a Schoelcher utca 5.-ben. Most már van mit a tejbe aprítania: veszik a képeit, főleg az USA-ban. Elegánsan öltözködik, nyakkendőt és néha óraláncot visel, amivel néha kivívja kollégái felháborodását. Coco egyik vendége a költő Pierre Reverdy különleges helyet foglal el a társaságban. Egy alacsony, zömök, ébenfekete hajú, olajbarna bőrű férfit képzeljünk el erőd déli akcentussal. A külseje átlagos lenne, ha nagyon sötét szemében nem ragyogna mindenkit elkápráztató belső tűz.

Pierre Reverdy

VERS

Hull a hó ma
Fejem felett
Szürke az ég a tető ottrekedt
Ha már este lett
Hová lesz az árnyék mely most követ
Ki lesz gazdája este
Egy csillag vagy egy fecske
Egy barna asszony
S a hold van
Az ablak-sarokban
Odaát
Halad el valaki engem meg se lát
Nézem amint forognak a rácsok
Majdnem kihúnyt tűzben csillanások

Csak nekem
 Ám ahova megyek ott halálos hideg leszen

Lackfi János fordítása

Pierre Reverdy

ALÉLEK SAJÁTOS FORTÉLYAI

A szemben és a fülben
 A szemben ésegyazon léghuzat
 A szemVirrasztó éjjeli lámpa
 Álom vízszintes rétegei alatt
 Álom vízsmikor előbújnak az arcok
 Álom vtető alól a kakas közömbösen hívogat
 gipsztörmelék-lapok válnak le sorra
 vonalak legyezője bomlik fals reggel küszöbén
 Ám hogy visszataláljunk e rejtély révén a rendhez
 Még a szem belső világa is hiányzik
 A valóság kilapul egy sarokban
 A valóság kilahol élek szöglete egy állatot eltípor
 A valósLáthatár hangja nem szól
 A valósnincs út a szalma alatt
 Sem szájunk szélén egy nedves homokszem
 Tenyerünkben pedig
 Meztlen kerten elillanó falon
 A valóság kilaátkelő jégtáblák simogatása
 Zenekar visszhangtalan menekülése
 A valósBágyadt az ágy

Lackfi János fordítása

A költőt már saját kora is nagyra értékelte. „A legújabb francia líra reprezentásai közül Pierre Reverdy költészetét érte eddig legnagyobb elismerés. Múlt esztendőben a prix du Nouveaumonde koszorúját kapta meg verseinek összkiadásával. A bíráló-bizottság tagja volt többek között Valery Larbaud, Jean Giraudoux, Cocteau és Paul Morand is. Ezt az ítéletet tehát úgy tekinthetjük, mint az új francia irodalom lelkiismeretének szavát.

Az „Epaves du Ciel” (Nrf. 1924.) kötete után most jelentek meg Reverdy újabb verse: „Les Ecumes de la Mer” (Nrf. 1925.)

Az új francia poézis mély és áhítatos lírizmusa Reverdy költészetében teljeseedik ki. Elbomlott formák, lebegve úszó mondatok, laza kapcsolások fogják össze a testetlen, foszladozó gondolatot. A nyelv hullámzó zeneisége felolvasztja a gondolat merev, racionalisztikus burkát, s a tárgyakat kioldja realitásuk kérgéből. Ezekben a versekben a gondolat és a valóság teste föl pattan, s egy lényegűvé válik érzellemmel, hangulattal. Reverdy maga mondta verseiről, hogy azok az öntudat mély rétegeiből szállnak föl, mint források sötét mélyéből fényes buborékok, s a víz színén szétpattanva összekeverődnek a fényvel. A fény megfoghatatlanságát és tisztaságát áhította meg ez a líra, mely a valóság kapcsolataitól mindenben független és csak önmaga törvényeit tölti be.”(Szegi Pál)

Coco számára a külseje meglehetősen átlagos lenne, ha nagyon sötét szemében nem ragyogna mindenkit elkápráztató belső tűz. A férfi hat évvel fiatalabb nála, éppen csak harmincegy éves. Narbonne-ban született egy bortermelő családjában, aki tönkrement az 1907-es válságban. Reverdy ekkor Párizsba jött, ahol

szűkösen él nyomdai korrektori fizetéséből. A Montmartre-on rendezkedett be a Ravignan utcában és a Baetau-Lavoisier művészeivel barátkozik, festőkkel, írókkal, mint Juan Gris, Picasso, Braque, Apollinaire vagy Max Jacob. Jól ismert egy jóképű olaszt, aki gyakran megfordult a környéken, és akinek erőszakos dühkitörései nemcsak az élettársát rémítik meg, hanem az egész szomszédságot: ő Alberto Modigliani. A baráti társaságban uralkodó bohém légkör inspirál az alkotásra, s Reverdy több verseskötet ad ki, köztük a *La Lucarne ovale-t* vagy a *Les Ardoises du toit-t*, amelyeket festő barátai illusztrálnak. Egy svéd barátja nagylelkűségének hála megalapítja a *Nord-Sud* című újságot (a lap a korabeli kulturális élet két pólusát, a Montremartre-ot és a Montparnasse-t összekötő metróvonalat üzemeltető cégről kapja a nevét). Bármennyire is tiszavirág életű is (1917-18-ban) tizenhat száma jelenik meg, a kiadvány a szürrealizmus valóságos laboratóriuma lesz, itt publikál többek közt Apollinaire és Max Jacob, Tzara, Breton és Soupault. Ezenfelül kapocsként szolgál az új irányzatok híveiül szegődött festők és költők közt.

Reverdy nyomorban él a feleségével, Henriettel, aki kiegészítő varrónőként dolgozik egy varrodában. A házaspár a Montmartre egyik lerobbant bérházában, a Cortot utca 12.-ben lakik, ahol a szomszédjuk a festőnő, Susanne Valadon és a fia, Maurice Utrillo, akit alkoholizmusa gyakran kúrákra kényszerít a villejuifi dühöngő örültek közt. Reverdy, bár rajong a montmartre-i festőkért, ki nem állhatja a bohém külsőt, a hosszú és piszkos haját, a gusztustalan, szörtyögő pipát, a harmonikás nadrágot. Éppen ellenkezően, bár nem született élre vasalt nadrágban, ahogy Picasso mondta Cocteau-ról, mindig szigorú kétsoros zakót visel, makulátlanul tiszta inggel és gondosan megkötött nyakkendőjével. Ennek ellenére gyűlöli a nagyvilági embereket. Coco már 1917-ben segítette Reverdynek, előfizetőket gyűjtött lapjának, és nagyon sok pénzt fizetett a verseskötetei korlátozott számban megjelenő luxuskiadásaiért. Ekkoriban Reverdy műveit nagy lelkesedéssel fogadják a fiatal kortárs költők. André Breton 1924-ben a szürrealizmus előfutáráiként említi őt, 1928-ban pedig Soupault-val és Aragonnal egyetértésben kijelenti, hogy „Ő a legnagyobb élő költő.” 1921-ig Coco és Reverdy pusztán mély barátságot táplált egymás iránt, ez az érzés azonban kölcsönös szerelemé alakult egymás iránt. Reverdy feje fölött az elátkozott költő glóriája lebeg, ő a háború utáni Rimbaud, aki nincs híján csáberőnek. S külön, a végletekig. Coco egyik Pazar fogadásán például otthagya az ünnepséget, és az esőben kimegy a parkba csigát szedni. A fura ember vallja, hogy a „legtartósabb, a legszilárdabb kötőjel az emberek közt a kerítés.” Reverdy csodálata Coco iránt még 1947-ben sem szűnt meg.

– „Nászútjukról hazatérve Nica (Pannonica Rothschild) és Jules Koenigswarter Párizsban telepedett le, és miközben vidéki ház után kutattak a környéken. A jazz szerelmeseinek ez a város a „montmartre-i Harlem” maga volt a mennyország. Az első világháborút követően egy afrikai-amerikai katonából álló, és leginkább a Harlem Hell Fighters néven ismert szakasz annyira beleszeretett a szabadság, egyenlőség, testvériség francia receptjébe, hogy mindannyian Párizsban maradtak. Harcoló alakulatként az amerikai egységek közül a Hell Fighters kapta a legtöbb kitüntetést a háborúban, békeidőben viszont ők elégítették ki a montmartre-i kis éjszakai klubok fekete jazz-zenészek iránti keresletét. A Szajna jobb partján hamarosan létrejött egy kisebb afrikai-amerikai közösség, amely főként vándorzenészekből állt, fiatal, nőtlen férfiak hadából. Fontos mérföldkő volt, amikor Django Reinhardt és Stéphane Grapelli véletlen találkozásának köszönhetően megalakult a **Hot Club of France** kvintett. Párizs kihagyhatatlan állomása lett bármelyik ismertebb zenész európai turnéjának, így a házaspárnak lehetősége nyílt meghallgatni Coleman Hawkins-t, Dizzi Gillespie-t, Charlie Parkert, Duke Ellingtont. Akivel ekkor nem találkozhatott, az éppen Thelonius Monk volt, aki szívesebben maradt és játszott a megszokott New York-i környezetben, és ekkor éppen zenekart igyekezett verbuválni magának. A házaspár összebarátkozott franciaországi rokonaival és gyakran találkozott velük a deauville-i és longchamp-i lóversenypályákon, ahol egyszerre hódolhattak a nagyvilági sportoknak és a divatnak. A család két ága között elszánt versengés folyt. Edouard de Rothschild 1934-ben és 1938-ban is megnyerte a világ egyik legrangosabb lóversenyét, a párizsi Prix de l'Arc de Triopheet, kuzinja, Hannah de Rothschild öröksége pedig Hannah férjét, Lord Roseberty segítette hozzá, hogy 1894 és 1944 közt négyszeres Derby-győztes legyen.”

Mistinguett, a híres francia varietécsillag „nevetőszemű, csinos ki szökének” nevezte a Szajnát. De a varázslatos folyó kapcsolata Párizs városával sokkal több egyszerű flörtnél. A bal rakparton találjuk Vonnegut kedvenc területét: Les Bouquiniest, a rakpartok könyvesbódéi és metszetek kincsesbányái,

amelyek nagyszerű délutáni böngészést kínálnak. Nincs még egy európai város, amelyet annyira a folyója határozna meg, mint Párizst. A Szajna a város fontos viszonyítási pontja: a távolságokat innen mérik, az utcák számozása is innen indul. A francia fővárost két nagy részre osztja. Ezek ugyanolyan pontos meghatározást jelentenek, mint bármely hivatalos körzethatár. Gyakorlatilag Párizs minden említésre méltó épülete vagy a folyó partján, vagy közhajításra fekszik tőle. Zajlik itt is az élet. Évszázadokon át kis hajók hada szelte a vizet, de a motorizált szárazföldi forgalom véget vetett a hajdani nyüzsgésnek. Mostanában kereskedelmi hajók járnak rajta, és erőteljes *bateaux mouches*, sétahajók szállítják a turistákat föl-s alá a folyón. Egy amerikai biztos hűledezne: a Pont de Grenelle téren is van Szabadság szobor. 1895-ben adományozták a városnak. Nyugat felé, az eredeti New York-i szabadság-szobor felé néz. A Szajna jobb partján fekvő tereken a legnagyobb a nyüzsgés, milliónyi turistát és egyetemistát, diákokat találni itt. A Musée National d'Art Moderne teli van galériákkal, s nem messze a Pompidou Központ. A szomszédos Marais-t az 1789-es forradalom alatt elhagyták királyi lakói, és a negyeden enyészett lett az úr, de az ezerkilencszázhatvanas években felújították. Azóta kifejezetten divatos helyé vált, bár a kis kávézók és éttermek megőrizték régi hangulatukat. A kis sziget komoly változásokon ment keresztül: a hajdani mocsaras legelőt árnyas fákkal, rakpartokkal övezett, hangulatos lakónegyeddé alakították át. Párizs eredete az Ile de Citére vezethető vissza, erre a csónak alakú szigetre, amelyen az i. e 3. évszázadban kelta törzsek telepedtek le. Ezek egyikéről, a parisi törzsről kapta a város a nevét. A sziget kedvező átkelőhelynek és könnyen védhető pontnak bizonyult az Észak és Dél- Galliát összekötő útvonalon. A századok során a rómaiak, a frankok, a Capeting- királyok alatt a település tovább terjeszkedett, megteremtve a mai, modern városmagot. Az első épületmaradványok ma is megtekinthetők a hatalmas középkori székesegyház, a Notre Dame régészeti kriptájában.

Talán a Notre- Dame épülete tartozik a legszorosabban Párizshoz. A római templom helyén épült katedrális megépítéséről de Sully püspök döntött 1159-ben. Alapkövét 1163-ban rakták le, és ezzel a gótika építészeinek és a középkor mesterembereinek és armádiájának két évszázados kemény munkája kezdődött meg. Születése pillanatától nagy idők tanúja, VI. Henrik koronázásától kezdve egészen Napóleonéig 1804-ben. A forradalom alatt az épületet profanizálták, és az Ész Templomának nevezték el.

A 324 méter magas Eiffel-torony (Tour Eiffel) eredetileg az 1889-es világtalálkozásra készült, és a francia forradalom centenáriumát köszöntötte. Párizs látképét csak ideiglenesen kívánta befolyásolni. Gustave Eiffel mérnök tornya a 19. századi esztéták heves támadását váltotta ki. 1931-ig, a New York-i Empire State Building megépítéséig a világ legmagasabb építményének számított.

A torony sok örült ötletet sugalmazott. 1912-ben egy Reichelt nevű párizsi szabó szárnyas kabátot varrt magának, és repülve akart lejutni a mellvédre. Nagy csődület előtt zúzta magát halálra.

A bal parti kávéházak közül híres a Les Deux Magots. Inkább azt kellene összeszámolni, ki nem járt ide. Hemingway minden nap.

Párizs híres látnivalóinak egy része kívül esik a városközponton. A Montmartre, ahová minden író és művész elzarándokol, máig megőrizte bohém atmoszféráját, és a Montparnasse-t is állandó nyüzsgésben tartják a kávéházakba és színházakba sietők tömegei. Montparnasse híres temetőjében nyugszik Chopin, Oscar Wilde, és Jim Morrison. A modern építészet látványa fogadja az embert a Fondation Le Corbusier-nél, és óriási választékkal várják a látogatókat a múzeumok. A Montmartre egyik vendéglője volt a kozákok által sűrűn látogatott étterem, melyet az orosz kozákok látogattak szívesen. Állítólag azt kiabálták „bisztró”, gyorsan-oroszul, innen származik a bisztró elnevezés

PRIBOJSZKY MÁTYÁS

A KEDVENC

Gruber Öcsi első osztályos korában vézna, hosszúorrú, nyápic gyerek volt, szemüveges, vörös hajú, szeplős, hatalmas, komikusan elálló fülekkel és fogszabályozót hordott. Az iskola legkisebb tanulója is rajtaröhögött, a szünetben nem vették be a játékba, mert örökké vitatkozott, ő akart lenni a vezér, de utált loholni a labda után, viszont elvárta volna, hogy a helyébe hozzák, s ha birkózásra került a sor, az első érintéskor hanyatt vágta magát és olyan fájdalmas üvöltözést csapott, hogy zengtek belé a falak, a tanári kar kétségbeesve rohant kimenteni a halálveszélyből. Mire elérte a tizedik évét, ő lett az intézmény réme, akinek közelébe sem volt tanácsos menni, mert rögtön sivalkodni kezdett. Valójában a haja szála sem görbült soha.

Máskülönben Gruber Öcsi – ezt mindenki elismerte – elsőrendű tanuló volt, a dolgozatírásban, vagy feleltetésnél mindig a legjobb eredményt érte el. A tanárok tisztelték, de nem kedvelték törtető, simulékony, becsvágyó természetét miatt. Tanfelügyelői ellenőrzés során, ha biztosra akartak menni, őt szerepeltették, mert tudták, hogy Gruber Öcsi a legkörmönfontabb kérdésekre is biztonsággal adja meg a választ.

Gruber Öcsi hovatovább nélkülözhetetlen lett, s nem csak a pedagógusok, hanem a gyerekek körében is. Gruber még az óra alatt kidolgozta a házi feladatokat, s azoknak, akik engedelmeskedtek szeszélyeinek, elmagyarázta, megmutatta, azokkal viszont, akik csúfolni, netán bántani merészelték, szóba sem állt. Így aztán nem volt mit tenniük, előbb-utóbb kénytelenek voltak lógó orral alázatosan megkövetni őt, ha nem akarták vállalni a szekundával együtt járó atyai pofonokat.

Amikorra elérte a nyolcadik osztályt, Gruber Öcsi az egész iskola fölött zsarnokoskodott. Szabályos udvartartás vette körül, lesték a gondolatait is. Ha akadt olyan elvetemült, aki görbén nézett Gruberre, rajongói az iskolaudvar hátsó zugában úgy eltángálták a lázadót, hogy élete végéig megemlegette. A Gruber-különítménytől a tanárok is féltek, mert könnyen kiszivároghatott, hogy időnként kisebb testi fenyegetést is alkalmaznak, s függetlenül attól, igaz volt-e, vagy sem, a gyanú árnyéka rajtuk marad: Gruber Öcsi hívei segítségével gondoskodott arról, hogy a neki nem tetsző tanárnak többé ne legyen egy nyugodt pillanata sem.

Ezen az őszön új fiú jött a 8/B-be. Vidékről került a fővárosba; vastag nyaka, tatáros szemállása, tájszólásos beszéde és befelé forduló hallgatagsága már a legelső héten kiváltotta Gruber Öcsi és pártfogoltjai ellenszenvét, el is döntötték, hogy leckét adnak neki, mihez tartás végett. Csakhogy volt két bökkenő: Kaszás Pista – így hívták a jövevényt – erős volt, mint a bivaly, az udvari csetepaték alkalmával fél kézzel teremtette földre a rátámadó gruberistákat. A másik, ami ennél is jobban bosszantotta Gruber Öcsiéket: Kaszás épp olyan jó tanuló volt, mint ő, ha nem jobb. Gruber Öcsi csak biflázott, míg a mokány kis falusi gyerek összefüggésében értette és alkalmazta az anyagot, tanárai nem kis örömeire.

Egy szép tavaszi napon érkezett a hír, hogy megyei általános iskolai diákversenyt rendeznek valamennyi tantárgyból, melyen minden felső tagozatos részt vehet. Gruber Öcsi matematikára és fizikára jelentkezett. Már előre ünnepeztette magát, mint leendő győztest, s jaj volt annak, aki diadalában kételkedni merészelt. Kaszás Pista is ugyanezeket írta a nevezésébe, megtoldva biológiával és kémiával. Gruber Öcsivel az élen a fél iskola Kaszás Pista önteltségén élcelődött, s csak alig néhányan bátorkodtak halvány esélyt adni a vidéki fiúnak, de ők is gyorsan visszakoztak, amikor rájuk sütötték, hogy nyíltan antigruberesek-, s hogy a közösség érdekével szembenálló, felforgató, kirekesztő, rasszista elemek uszályába kerültek. Kaszásoknak lenni megbocsáthatatlan galádságnak minősült, s csak az számított rendes, tisztességes gyereknek, aki Gruber Öcsi táborához tartozott.

Legszántabban a Gruber Öcsi irányítása alatt működő iskolaújság vette ki részét a kampányból. Küldöttséget menesztettek Kaszás hajdani iskolájába, hogy kompromittáló anyagot szerezzenek róla, de kis híján kudarccal jártak: az igazgatótól kezdve valamennyi tanár és az összes tanuló egybehangzóan dicsérte Kaszás Pistát szolid magaviseletéért, példamutató szorgalmáért, segítőkészségéért, a sportpályán elért eredményeiért és nem utolsósorban színjeles bizonyítványáért. Hosszas kutakodás után mégis sikerült

fellelni valakit, aki egy használt CD - lejátszóért hajlandó volt visszaemlékezni közös csínytevésükre, amit még első elemista korukban követtek el, s a szomszédék szilvafájával volt kapcsolatban.

A gruberisták fellélegeztek: végre bizonyítva látták és lelkesen terjesztették is, hogy Kaszás hitvány, képmutató tolvaj, akinek a köszönését sem szabad elhinni, a tananyagról fogalma sincs, apja készíti el helyette a leckét, sőt az egyik túlbuzgó firkász odáig elment, hogy leírta: Kaszás Pista félig-meddig analfabéta, csak ügyesen leplezi. A gruberistákat az sem zavarta, hogy Kaszás édesapja két évvel korábban közlekedési balesetben elhunyt; ha élne, nem kétséges, hogy ő dolgozna ki a feladatokat. Ezek a "mucsaiak" már csak ilyenek és nem változnak meg soha.

Gruber Öcsi uralkodása csúcspontján érkezett el a diákverseny napja. Kaszás kerékpárral hajtott a megyeszékhelyre. Valahol félúton találkozott azzal az autóbusszal, mely a gruberistákat szállította a versenyre. Agyszaggató füttykoncerttel húztak el mellette, de Kaszás rájuk se bagózott, csak mosolygott, és nyugodtan tekert tovább, kényelmes tempóban.

A verseny – melyen jelen volt a megyei sajtó és az egyik legnézettebb kereskedelmi televízió ifjúsági rovatának sztárriportere is – a Művelődési Központban zajlott. Kiosztották a feladványokat tartalmazó borítékokat, egy-egy versenyző három órát kapott a kidolgozásukhoz. Gruber Öcsi már bánta, hogy két témakörre jelentkezett, csupán az vigasztalta, hogy Kaszás viszont négyre. Ő az egyikkel majdcsak elboldogul, s az már ötven százalék, míg Kaszás legjobb esetben is örülhet, ha egynegyedével végez.

Azonban nem így történt.

Kaszás a rendelkezésére álló idő alatt mind a négy kérdés csoportot megoldotta, s még arra is maradt ideje, hogy zsebre dugott kézzel, füttyörészve sétálgasson le s föl a folyosón a gruberisták orra előtt. Gruber Öcsi – értesülve az ellenfél fölényéről –, idegességében mindkét feladatát elrontotta, ráadásul puskázni próbált, amit a szőrösszívű felvigyázó tanár észrevett, és a nagy Grubert azonnal kizárták a versenyből. Ezzel szemben Kaszás mind a négy tételre az elérhető legmagasabb pontszámot kapta, így a verseny az ő fényes győzelmével végződött. A megszegyenült Gruber Öcsit és kíséretét a gutaütés kerülgette. Odament a tévériporterhez és kollégaként mutatkozott be. Elpanaszolta, hogy ő az iskolai faliújság főszerkesztője, ezért szakadatlan üldöztetésben van része, lám, most is sikerült ellenfelének hamis vádak alapján kitérni őt a nemes vetélkedésből. A tévés, szenzációt szimatolva, meginterjúvolta a Gruber által kijelölt osztálytársakat, akik ügybuzgó bőbeszédűséggel erősítették az elhangzottakat. A riporter jóvoltából az esti hírműsor nézői részletesen megismerhették az antigrubertisták elvetemültségét.

Óriási volt a felháborodás. Nézők ezrei telefonáltak a szerkesztőségbe, egy emberként követelve a verseny végeredményének megsemmisítését, a zsűri és az iskolavezetés szigorú felelősségre vonását.

Az igazgató nem tehetett mást, mint fegyelmi vizsgálatot indított, ahol megjelent a két versenyző és az őket elkísérő három tanár. Grubert leszámítva valamennyien állították, hogy nem történt más szabálytalanság; Gruber Öcsi elrontotta a versenyfeladatát, bizonyítottan csalt, viselnie kell a következményeket. Gruber ezzel szemben kijelentette, hogy őt rettegésben tartják, ellene hangolták a zsűri elnökét, a felügyelő tanárt lepénzelték, s közölte, hogy fellebbezni fog, ha kell, akár a minisztériumig.

Az igazgató megrémült. Két éve van hátra a nyugdíjaztatásáig, egyéb se hiányzik – ijedezett –, mint egy országos botrány. Salamoni döntést hozott hát: a fegyelmi vizsgálatot visszavonja és elrendeli, hogy a versenyt helyi szinten, új kérdésekkel – meghívott ellenőrző vendégtanárok jelenlétében – ismételjék meg, s aki ott győz, azé lesz a pálma. Kaszás vállat vont: neki mindegy, mondta, akár most azonnal elkezdhetik, Gruber Öcsi olyan tantárgyat választ, amelyet akar.

Ám nem úgy Gruber!

Tüntetést szervezett az iskola elé, ahol mintegy nyolcvan-száz felingerelt gyerek és szülő transzparenszekkel felszerelve követelte a részrehajló, Gruber-üldöző igazgató és szélsőséges cinkostársai haladéktalan eltávolítását, az iskolából és a városból való kiűzetését. Kaszást követ dobálták, az egyik kő halántékon taláta, a gyerek vérező fejjel összeesett. Kivonult a rendőrség, de tettetést nem találtak, a tüntetést feloszlatták. Kaszást mentőautó vitte orvoshoz, aki bekötözte, majd továbbszállították a rendőrségre. Három mogorva nyomozó vette körbe, a kihallgatást egy fiatal százados vezette:

– Tudod, miért hoztak be?

– Nem, nem tudom.

- Mi volt ez a cirkusz az iskolánál?
- Tessék megkérdezni Gruber Öcsit, ő szervezte, neki kell tudnia.
- És te? Te mit szerveztél?
- Én? Semmit.
- Ne hazudj!
- Nem hazudok!
- Biztos?
- Biztos!
- Szóval tagadsz?
- Nem tagadok, az igazat mondom.
- Vigyázz magadra!
- Vigyázok!

Ezzel vége is volt a kihallgatásnak, a rendőrök tehetetlenül néztek egymásra. Látszik a kölykőn, hogy ártatlan, mint a frissen hullott hó.

– Akkor is muszáj valamit kitalálnunk – mondta kelletlenül a százados. – Hallottátok, mit mondott a főnök az eligazításon...

– Naná! – bólintott a másik kettő egyetértően.

Kaszás Pistát még azon a héten átirányították egy másik iskolába.

Ezzel helyre állt a rend.

Az igazgató aznap este ellátogatott a Kaszás családhoz.

– Sajnálom a történeteket – mondta restelkedve. – Hiányozni fogsz...

– Én ezt nem értem, igazgató úr – ingatta a fejét Kaszás Pista. – Tulajdonképpen mi a bűnöm? Az, hogy legyőztem Grubert? Kötelesek vagyunk szeretni a Gruber Öcsi-féléket?

– Nem magyarázhatom el, édes fiam. Most még nem. Ha majd felnősz, magadtól is megérted.

Ültek egymással szemközt, a gyerek a felnőtt, a tanuló az iskolaigazgató. Mindketten ugyanarra gondoltak, hogy léteznek emberek, akiknek akkor is igazuk van, amikor nincs, és ajánlatos tisztelni őket, ha megérdemlik, ha nem, mert különben megüthetjük a bokánkat.

Gruber Öcsiből nagy ember lett. Egy multinacionális cég élére került, beosztottai ki nem állhatták. Kaszás kitüntetéssel diplomázott a tanárképző főiskolán, ötven éves korában sikerült részletre megvásárolnia másfélszobás önkormányzati lakását, és egy seregnyi gyereket nevelt tisztességre, becsületre és hazaszeretetre, saját családjában s az iskolában

*

Hogy aztán mire mentek vele, az más lapra tartozik.

***

Lélekvivő

MOLNÁR JÓZSEF

FAKUTYA

Álmomban meztelenül korcsolyáztunk,
ott csaholt körülöttünk tíz fakutya,
elestem, te felsegítettél,
alattunk beszakadt a Duna.
Nem számított, neveltünk rajta,
vadgalambok emeltek ki a vízből,
sikoltva, nevetve szálltunk,
az égből lisztet szitáltak, hó hullt.

Láblógató felhőkre ültünk,
jókedvünk megáradt, parttalan,
a Holdat és Napot egyszerre láttuk,
függönyön lógtak ezalatt.
Bábjátékos rendezte dolgunk,
ő szövegelt, mi csak károgtunk hozzá,
hideg szél fűjt fagyos óceánt,
mi csak neveltünk cérnaszálon lógva.

MAKKAI LÁSZLÓ

2015

Még ez az évezred ide nőtt. Nyúlt,
mint élethalálfa. Hullajtja éveit.
Na, most éppen a kétezer tizenöt hullt.
Alatta a föld zihál, dobog, fúj, béget.

Míg éhen találva bús, kajla, részeg itt
a pórnép, s elvan mérgezett vízben főtt
krumplin, szégyenfalát a múltaknak fényezik
azok épp fenn. Nyalt élvezet.

Nincsben nőtt főúr friss pénzen zabálhat, mulathat.
Víg vég lesz, ha vágya úgy tartja.
Érkezik a jobb év. Csend van, fékezett.

Még ez az évezred idejött szúrni.
Lélek - talán ha - ugatva élt meg itt,
ahogy szépen a kétezer tizenöt múlt.
Haladt, lassan ölt.
Kíván boldog újévet!

H. TÚRI KLÁRA**Ima vadludakért**

/2013, Szilveszter este/

- 35 000

vadlúd Tatán ezidén:

szól

a Lánchíd Rádió hajnaltájt...De

hálaadásról jövet e számot jajongva húzza át

- számlálhatatlan madárral fejünk felett -

az est.

S mert

petárda-durrogatás hallszik a "Pletyka" felől

...s a libák láthatatlan oszlopai menekülnek:

arcom hirtelen könnyár mossa - s végig

az Ady Endre úton áldást mormolva

- mintha templomban - kint...

úgy megyek:

"Téged Isten dicsérünk

téged Úrnak ismérünk,

téged örök Atyaisten mind egész Föld áld

és tiszte!":

a csillagtalan levegőégen át zavart libák

szomjával

a Lélek mélyvizéről száll imám alá

a földre le-; 2014 örök Istenéhez szól imám

: - kerubok és szeráfkarok

s hozzá minden szép angyalok...Őt Természetében

méltán becsüljétek! Sok

kitárt templomajtón át...országnak-világnak

megjelensétek!

...szüntelen

Országá hatalmát hirdessétek!

Erejében megdicsőítsétek!

Mindenható Istenünk,

kik ellened vétettünk,

Egek Ura, Krisztus Király,

- Országodért sírva kérünk,

- kegyeddél, hogy vissza ne éljünk

s türelmeddel...- mint fent, úgy lent

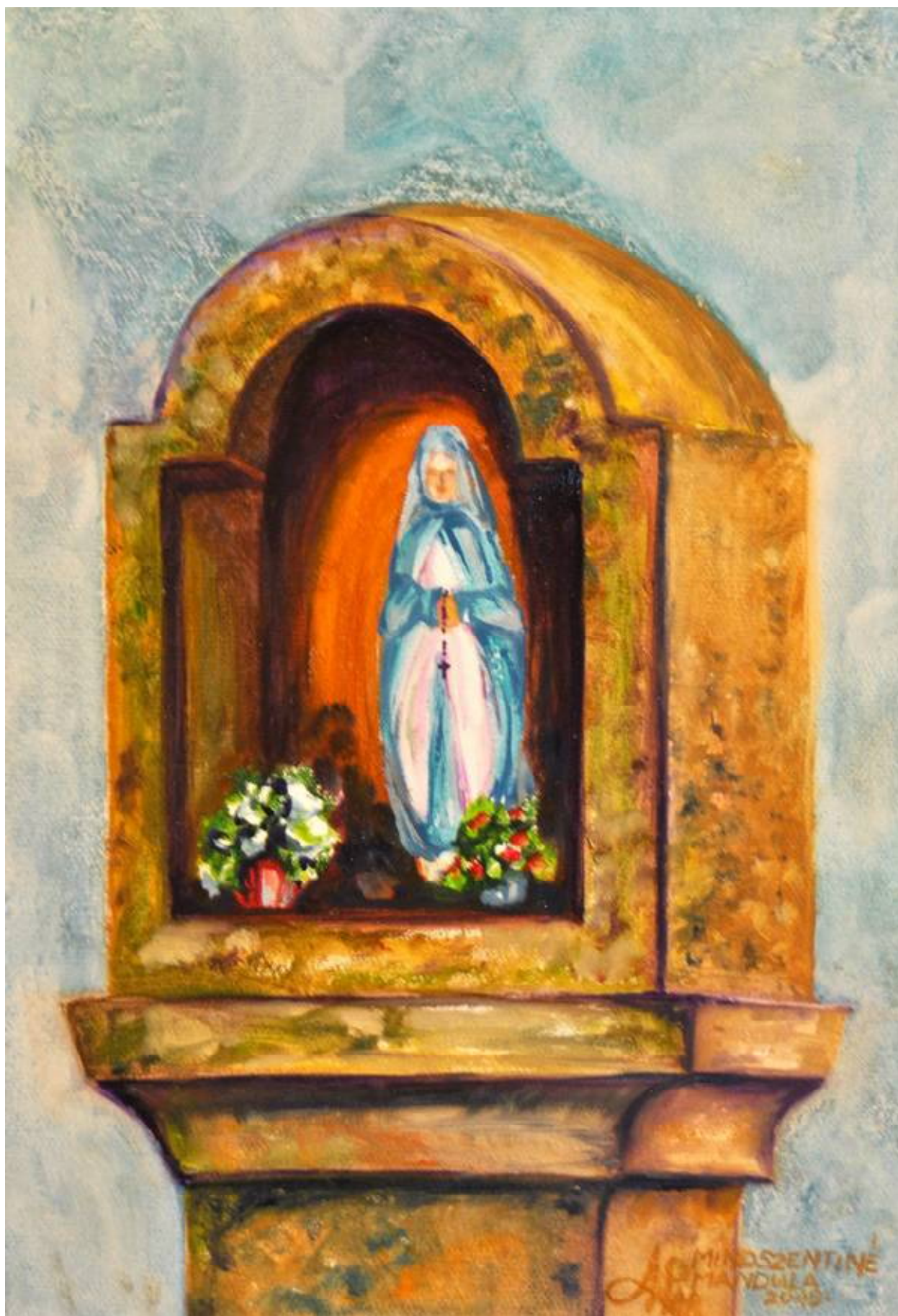
- íteld meg a mi bűneinket:

a bűnösök megbűnhődjenek,

s - Atyáddal EGY-ütt ki vagy a mennyekben -

szenteltessék meg a Ti nevetek:

Úgy legyen! Amen

Mária fülke

VÉGH TAMÁS

A „zöld angyal” visszatér

„tovább e jelen világon, villámló karokon át,
tovább a reményen, ha a Lehetetlenért is,
tovább”

/Nagy László: A zöld angyal/

I.

A zöld angyal visszatér.

Pipacsok, talpfák, szikár ecetfák
Óvó karjai ölelik át az árvuló
Épületek vállait, gazdátlan síneken túl
Amerre az út tovafut innen,
Mindenütt, ameddig ellát a szem,
Burjánzó, zöld elhagyatottság.
Ez marad mindig az ember után:
A hónaljig érő gyomdzsungelek
Megörökölt barbarizmusa.
Halad az árral, túlél, vegetál.
Kórboncnoka immár, s nem ápolója
E tájnak, mely életének egykor
Őrzője, s megtartója volt.

II.

A zöld angyal visszatér.

Az üres állomások embernélküli,
Emlékező magánya csenddé oldja
Suhanó szárnyait, s kertté avatja
A száz éve félretolt, öreg teherkocsit,
S barna deszkái közt, suhanc akácok
Úzik el szuszogó, mozdonyos álmait.
A némaság kelepel idefenn, míg alatt
A tobzódó város szüretlen zajai hörögnek
Bele a ronggyá vert csend szürke szemüregibe.
A peronokon, s a még csudaképp, ép padokon
Átcsap a fű-hullámverés, árad, zajlik a zöld,
Nyújtóznak benne a bokrok, csobbannak a
fák. Csupa zöld, lebegő áradás, zöld-glóriás
Földindulás, embertelen szívdobbanás,
Mind milliónyi aknarobbanás, széltől éles

Zöld robajban kaszasuhogás. Zöld időben
Kéklő árulás, emberszagú, sárkányszagú,
Féregfej-nepper szagú reggeli gyanú
Hétfej-foga zölden zárul, gondja odva
Büzhödt kátyú, lehulló éjjeli-zománc!

III.

A zöld angyal visszatér.

Megrázza vállam, szívembe szisszen,
Mint a vasárnapi orkán, mely rádörren
A kertre. Lebontja hajléktalanok viskóit
Az erdőszélen, s nem épít nekik újakat
Kőbánya szívében. Fényről hazudik
Naponta, s rájuk engedi janicsárjait.
Tüneteket kezel, s tíz körömmel
Kaparja el elfeledett veteránjait.
S gazdátlaná vált hérosztemetők
Vadszőlőindái kúsznak az elmálló
Harangtorony kupola csontjáig,
S a parttalan áradó, sárzuhatag arcú
Hordák erodálják az őszülő mediterrán
Májust, talaja sárguló moha, hangyasár,
Vetetlen ágyakban fetregő alkony-ideál,
Ami a tegnapokból véletlen megmaradt,
Az az óráját nézi csendesen, és sorára vár.

IV.

A zöld angyal visszatér, s megáll a Keletinél.

S vele szemben álmodik a nyomor vedlett kabátban,
Szakácskönyvvel a kezében, s azon tűnődik lapjait
Forgatva éppen, hogyan is készíthetne majd egyszer
Egy tál ételt egyszerűen. Előtte a pörgő káosz,
Kocsival száguld város, s csak ebből áll, még
Az elmúlásba se megy gyalog, míg a motor
Le nem áll, s a kerék forog. Az öregember
Az angyalra néz, s feláll a járda szegletén.
Nyitott könyvét összecsukja, s a vedlett kabát
Zsebébe dugja. Mehetünk, - mondja, s vissza
Sem néz a földön heverő pár ócska rongyra.
Induljunk, barátom, hosszú még a délután.

A madarak királya

BÖRZSÖNYI ERIKA

Álombeli őz

Azon a télen a lány magányos volt és szomorú. Magas, vékony, esetlen, hosszú barna haja a vállát verdeste. Fehér bőre és az alóla átlátszó kék erek néha ámulatba ejtették, máskor meg félelmet keltettek benne, hogy ennyire védtelen, szinte átlátszó.

Naplót írt, egy zöld, keményfedelű, öreg határidőnaplóba. Majd minden nap leült este a lámpa fénykörébe a konyhaasztalhoz és rózta a sorokat.

Kedves naplóm!- kezdte. Bár tizenhat éves volt, amikor más lányok a barátnőikkel sutyorognak, vagy már fiúkkal randiznak, neki nem voltak barátnői és a fiúk is messze elkerülték őt. Meglátták szemében a komolyságot és a szomorúságot, és elfutottak előle. Más lányok vidámak voltak és kellettük magukat a fiúknak, évdtek velük. Róza osztálytársai között többeknek vőlegénye volt már és elveszítették a szüzességüket. Sőt, Emma, az ikrek közül a helyesebb, hamarosan férjhez menni készült, mert babát várt. Ő pedig, ahogy a vonaton nemrég egy bácsi mondta neki, olyan, mint egy őz. Mint egy őzike. Vékony csontú, soványka, riadt, barna szemében szomorúság tükröződik és sokszor rémület. Együtt utazott az ismeretlennel, végig a megyeszékhelyről a falujáig vezető, mindössze negyven kilométeres távolságon, amit a vonat több mint egy óra alatt tett meg. A hegyek között kanyargó magányos sínpáron a szembejövő vonatokat meg kellett várni és elengedni a nagyobb állomásokon. Mivel a vonatokat sokat késték, az utazás sokszor eltartott másfél órát is. A vonaton lehetett tanulni, aludni, beszélgetni ismerősökkel és idegenekkel, és a szerencsésebb lányoknak fiúzni is.

Róza általában tanult, vagy aludt, de volt, hogy beszélgetett. Aztán este otthon, leült a konyhai asztalhoz és beírta a naplóba az aznapi fontos történéseket.

Az a beszélgetés az idegen bácsival úgy történt, hogy máshol nem volt hely, csak mellettük, a három kislány melletti negyedik ülésen. A többiek Pásztón leszálltak, de Róza még két megállóval tovább utazott. A bácsi az ablak mellett ült és egyszer csak felkiáltott: Nézd, ott egy őzike! A hegy lábánál elterülő sík területen, a szántáson egy őz állt. Talán megrémülhetett a váratlanul kikanyarodó mozdony látványától, megdermedve nézte a vonatot. Egészen közlelő szemléhették így egymást, az utasok az őzet, amint kecses lábain ugrásra készen áll, az őz pedig a szikrákat vető mozdonyt, és az általa vontatott vagonokat. Pár perc volt csupán, aztán ők haladtak tovább, az őz pedig elfutott az erdő felé.

Akkor mondta neki az idegen férfi, aki Pestre utazott és magát írónak mondta, hogy olyan, mint az őz volt a szántáson.

Ez a gondolat motoszkált benne még este is, de a naplóba az idegen nevét nem írta be.

Éjjel álmot látott: az őzet, amint egyre közelebb engedi őt magához, majd amikor már csak kéznyújtásnyira van tőle, megugrik, tovafut. Hívja, csalogatja őt, befelé az erdőbe. Az erdő első fáinál mindketten megtorpannak, az őznek ismerős a terep, befut a sűrűbe, a lány pedig felébredt.

Ez az álom visszatért még nagyon sokszor. Volt, hogy közlelő látta az állat szemét, látta arcát tükröződni az őz szemében, hallotta fűjtatását. Volt, hogy szénát nyújtott az őz felé és az elfogadta tőle, de megérinteni soha nem engedte magát.

Néha, magányos, téli éjszakákon, amikor a fáradság és a hideg korán ágyba parancsolta őt és az anatómia könyvével bújt ágyba, hogy ott tanuljon még, elaludt, majd jött az álomban az őz, és megvigasztalta őt. Máskor meg hiába hívta, elmaradt.

Azon a télen kezdett el levelezni egy katonafiúval, akinek az ő címét az egyik osztálytársának vőlegénye, - aki a fiú katonatársa volt, - adta meg. Mindketten magányosak voltak és jó volt a napló személytelensége helyett valakinek elmesélni életük apró történéseit. Egy napon Róza megírta neki az őz történetét, és az ő visszatérő álmát. Senki másnak nem mesélhette volna el anélkül, hogy ne kellett volna attól tartania, kinevetik. Apu azon a télen már nagyon beteg volt. Azt mondták, halálos beteg. Róza szomorúságának ez volt az első

és legfontosabb oka: tudta, hamarosan el fogja veszíteni édesapját. Hiába határozta el, hogy mindent meg fog tanulni a vesékről és betegségeikről, nem várja meg Apu, nincs segítség. Pár éve még elmesélhette volna neki az őzet, de ma már nincs ereje meghallgatni őt.

Azt a fiút, a levelezőtársát már ismerte annyira, hogy tudta, megérti majd és nem neveti ki.

Általában egy-két hét alatt fordult meg köztük a levél, ha egyikük sem volt nagyon elfoglalt, volt, hogy még gyorsabban is. De a posta akkoriban igen lassú volt még.

Csakhamar jött a válasz: a fiú nagyon szépnek találta az álmát és talányosnak.

És a meglepetés: nemrég olvasott egy novellát, aminek a címe: Álombeli őz volt.

Róza sosem hallotta azelőtt a román író nevét, akit Vasile Voiculescunak hívtak, de úgy érezte, az ismeretlen író meglopta őt, elvette tőle az őzet és az álmot!

Kereste a novellát könyvtárban, de nem találta sehhol.

Később el is feledkezett róla.

Annak az évnek az őszén meghalt az édesapja, eltűnt életéből a katonafiú és Róza soha többé nem látta viszont az álmaiban a szomorú szemű őzet.

Negyven év múltán találta meg a naplót, amiből sok lap hiányzott, más lapokat gyerekek összefirkáltak, de a töredékekből mégis összeállt számára a szomorú szemű 16 éves lány alakja, aki valaha ő maga volt.

És a visszatérő álmok, az őzről, aki vezette őt, be az erdőbe, de sosem engedte meg, hogy a kezével megérintse.

Egy téli éjszakán a megírni szándékozott emlék hatására álmok és ébrenlét határán váratlanul előlépett az álmok rengeteg erdejéből egy őz, és hívogatta befelé Rózát az álmok birodalmába.

Elaludt, és reggelre megszületett az igaz mese az álombeli őzről.

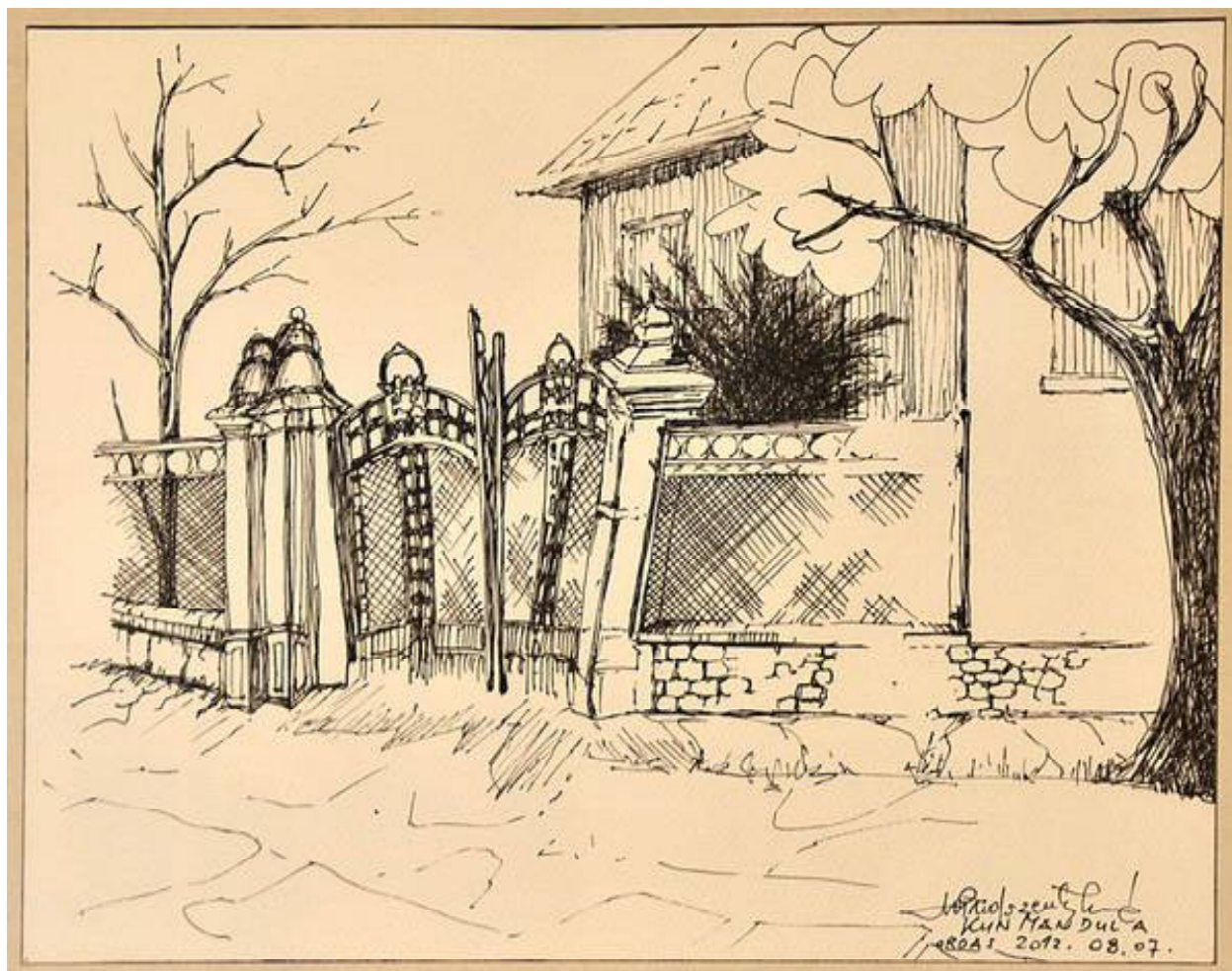
HÖRÖMPŐ GERGELY

A földművelésről

Ahogy már elébb is írtam egyszer, a Kárpát-medencének rendkívül jó természeti adottságai vannak. Ezt nem kihasználni olyan, mint mikor az iskolás gyerek belerúg a téliszalámis szendvicsebe. Ez egy lelkeség, ez valahogy belénk ivódott. Biztos sokan igazat adnak nekem, hogy a magyaroknak van egy ősi földszeretete. Nem voltunk mi gagyogó, nyilazó nomádok a szó szoros értelmében. Nagyon jól értettünk mi a földműveléshez, mint ahogy ezt már az indiánokról elismerik. Nem ettünk mi nyereg alatt puhított húst, szerettük a lovat, és hogy ne fájjon a háta, húscsíkokat tettünk a fanyereg alá. Most én egy jelképes nagy-fanyeregről szeretnék beszélni, és egy-két bibliai húscsíkot alája tenni.

Örökké ezt halljuk: piackeresés. „Betörni Európába!” Az önellátásra kellett volna berendezkedni. Se rokona, se ismerőse nem vagyok senkinek nyugaton. Nyugat mindig becsapott, kelet mindig le akart igazni. Egy erőszakosan iparosított agrár ország rossz beidegződéseit visszük tovább. Itt az a szó, hogy paraszt, pejoratív, rosszalló, degradáló értelemben cseng. Tanulj, hogy ne kelljen dolgoznod, hallottam számtalanszor gyerekkoromban osztálytársaim szüleitől, és sokszor meghurcolt kulákok feleségei énekelték ezt magzataik fülébe. Mert minden összezavarodott, amikor a keresztyén erkölcsöt tették tönkre. Annak ellenére, hogy a téveszesítés erőszakosan ment végbe, nem kellett volna mindegyiket szétverni, csak a ráfizetéseket. Hiszen a holland, meg a dán, meg más parasztok is rájöttek a századelőn, hogy csak nyernek a szövetkezéssel. Ma is, egyiknek ilyen, másiknak olyan gépe lenne, és hol egyik, hol a másik segítené társát. Nem kéne mindenből venni. Ezekből a kárpótlási jegyekből is idétlen dolgok származnak. Tőzsdéznek vele, meg egyesek nyerészkednek. Kapát sose fogott kezű dáma lobogtatja nekem, mennyi jegyet vett olcsón, szegény özvegyasszonyoktól. Ez a nyugati szellem? Ez segít előrehaladni? Licitáljunk a földre. Miért nem lehetett azt mondani, hogy aki visszakeri az elvesztett földjét, az visszakapja. Azt, és ott. Egyesek össze-vissza vásárolnak területeket, és riadtan gondolkodom azon, hogyan fogja megművelni. Mert azért még nem mindenkinek munkanélküli az egész családja. Ez az egész válság kifejezhető a közmondással: sokat akar a szarka, de nem bírja a farka. Nékünk az önállóságra lehetne berendezkedni. Meg lehetne csinálni. Mit akarok én betörni a nyugat-európai piacra! Elégetik a birkát, tengerbe szórják a gabonát. El akarunk adni, közben folyton vásárolunk. Fel kéne már ébreszteni ezt a magyar népet, hogy nincs több vitamin abban a tök-ízű banánban, mint az almánkban. S nem kell ide hering, meg kaviár, meg hekk, van nekünk elég vízgyűjtő területünk haltenyésztésre. Voltaképpen az a baj, hogy erkölcsi alapon állunk ingatagon. Mert nem az élet igazi értékeit tartjuk értékesnek - nagyon jól érezhetjük magunkat szalonnával és hagymával a szép gyermekeink között, s szeretetlenségben, idegességben rosszul érzi magát az ember „nyugati cuccokban”, kínai, meg spanyol vendéglőkben is. Nézzétek az égi madarakat, a mezők liliomait. Nem éheznek és csodásan öltöznek. Csakhogy ti be vagytok állítva a szükség-feletti javak habzsolására. Közben pedig vakon elmentetek tápláló javak mellett. De hát ne így legyen ezután!

Már nem jönnek haza

MARUZS ÉVA

A gyufaárus kislány mottójára

A KICSI MIKULÁS NAGY KALANDJA

A kicsi Mikulás egy játékgyárban született. Nem hatalmas üzemcsarnokban, ahol daruk mozognak a magasban, ahol kemencék zúgnak és ontják a hőt, ahol maszatos munkásruhában sűrögnek-forognak, végzik a dolgukat maszatos és fáradt arcú emberek. Nem, dehogy! Ez a gyár alacsony, földszintes épület volt, hat nagy, tiszta ablaka külvárosi csendes utca fáira nyílt, az ablakokban egy-egy cserép muskátli virított. Belül egy hosszú-hosszú szobában egy hosszú-hosszú szállítószalag mozgott, de csak lassan, lépésben. A szalag mellett kétoldalról csupa lányok-asszonyok ültek, a hajuk fehér kendővel hátrafogva, a köpenyük rózsaszín, halványzöld, világoskék, orgonaszín, amikor besütött a napocska, az egész egy derűs szivárványra hasonlított. A rádióból egész nap szólt a zene, továbbá az Óvodások műsora, gyermekműsorok, vidám műsorok. Amikor a hírek kerültek sorra, mindig kikapcsolták a rádiót, mert azoktól manapság csak elszomorodik az ember, márpedig igazán szép és jó játékot csak jókedvű és jólelkű emberek tudnak készíteni, ha látják maguk előtt azt a kicsi kezet is, amibe majd a játék kerül.

Ej, de mit beszélek itt ennyit a gyárról, amikor a kicsi Mikulásról akartam szólni! Tehát a kicsi Mikulás az említett gyárban született egy júniusi délelőttön, az ablakokon beömlő fényben, a lépésben mozgó szállítószalagon. Az első két asszony összeszerelte a kicsi Mikulás fejét, törzsét, lábait. Mire a harmadik kézbe került, ahol a karjai jöttek sorra, addigra a kicsi Mikulás kinyitotta a szemét és szétnézett. Először csak a derűs szivárványt látta, aztán felfedezett egy muskátlit az ablakban, aztán már meg tudta különböztetni a fölé hajló arcokat is. Látott fáradt arcot (ekkor húzták rá a piros bundát), derűs arcot (most ragasztották fehér, göndör szakállát), elgondolkodó arcot (itt egy piros süveget kapott), boldog arcot. A boldog arc tulajdonosa csizmát húzott a kicsi Mikulás lábaira, egy csöpp puttonyt adott a hátára és azt mondta:

- Repülj te is, kicsi Mikulás, mint a kollégád és vigyél örömet a gyerekeknek!

Nos, ezt nem kellett volna mondania. Ezzel a mondattal ugyanis vágyakat oltott a kicsi Mikulásba, márpedig egy játékba ilyesmit nem szoktak ültetni.

A kicsi Mikulás ebből a mondatból megtudta, hogy neki kicsi Mikulás a neve, hogy van egy kollégája (de mi az a kolléga?), és hogy az a kolléga repül és örömet szállít. A név tetszett, de ki az ő kollégája és hogyan viszi az örömet? A kicsi Mikulás egyszerre heves vágyat érzett megismerni a kollégát és annak munkáját. Az ám, de mit tud csinálni egy játék, ha kíváncsi lesz? Főleg, ha még csak most született, még semmit sem tud a világról?

A kicsi Mikulásnak határozottan szerencséje volt. Aki az asztal végén becsomagolta, éppen azt mesélte a társnőjének, hogy tavaly a Mikulás milyen pulóvert hozott neki, meg hogy a gyerekei mennyire örültek a társasjátéknak. Természetesen ez az egész a kicsi Mikulás láttán jutott eszébe, akinek becsomagolása elég sokáig tart (előbb ellenőrzés, megvan-e mindene, aztán selyempapír, gyári címke, kartondoboz, azt még ragasztani is kell), ezért a másik asszony is el tudta mesélni, neki milyen ajándékot hozott a Téliapó. Mire a kicsi Mikulás a nagy gyűjtődoboz középső sorában bekerült a baloldali második helyre, addigra mindent tudott a kollégáról, kivéve azt az egyet, hogy hol lakik, és nagyon szeretett volna találkozni vele.

A kicsi Mikulás a nagy gyűjtődobozban egy áruház raktárába került. Nyár volt, messze volt még a tél, de a kereskedő már most, idejében gondoskodni akart a karácsonyi árukészletről. Így aztán a nagy doboz a raktárba került, ami nagyon szép, tisztán és rendben tartott raktár volt, de sajnos, épp most költözött bele egy egér, a tulajdonos értesítése nélkül. (Szegény egér hamarosan ki kellett költözzön, mert ahogy elterjedt az új lakó híre és szaga, a tulajdonos rögtön hozott egy nagybajuszú, cirmos macskát is a raktárába.) Ez az egér valamiért éppen a kicsi Mikulás mellett kezdte szétrágni a nagy papírdobozt. Talán valaki szalonnát reggelizett, úgy fogta meg a doboz oldalát? Talán valaki asztalnak nézte a dobozt és sajtot evett rajta? A szagok vonzották vagy talán csak szereti a papírt a kisegér? Nem tudom, de az biztos, hogy mire az

egérnek költöznie kellett, addigra a kicsi Mikulás a földön hevert, megrágott dobozban, egy halom szemét között. A tulajdonos szomorúan nézte:

- Ezt már nem lehet eladni!

És kidobta a megrágott, piszkos dobozt, benne a kicsi Mikulással, egyenesen a kukába!

A kukát hamarosan kiürítették a szemetesek. A megszeppent kicsi Mikulás ott zötyögött a szemetesautóban, ahol szörnyen büdös volt, a kívülről koszos dobozában, ami mégis megvédte lakóját. A kicsi Mikulás piros bundáján, fehér szakállán egy folt sem esett még, bármilyen csúf is volt most a környezete.

A szemetesautó nagyot zötytyent a rossz úton és a megviselt doboz kipottyant valamelyik nyíláson, bele az útszéli bokrokba. Nem tűnt fel senkinek, mert sajnos, azon az úton nagyon sok szemét hevert mindenfelé. Senki nem törődött vele, hogy a piszkot eltakarítsa, így a megviselt doboz, benne a kicsi Mikulással az egész nyarat a bokrok alatt töltötte. Eső áztatta, nap sütötte, szegény doboz csak málladozott. Vigyázott volna becses tartalmára, de már alig lehetett őt magát is doboznak nevezni, a selyempapír mind elfoszlott benne, a kicsi Mikulás bundája egy foltban, ahol gyakran sütötte a nap, bizony kifakult. Egyedül a gyári címke tartotta magát, az is csak azért, mert a kicsi Mikulás rajta feküdt. Mire eljöttek az őszi szelek, a doboz teljesen szétmállott, a kicsi Mikulás ott hevert a szabad ég alatt.

Nem bízott már semmiben. Nem fog találkozni a kollégával, nem fog örömet vinni, nem fog játékként szolgálni egy kisembert, pedig azért rakták össze. Hol van már a derűs szivárvány, amit először meglátott életében? Ő már most fákul, az esőtől hamarosan tönkremegy, ennyi lesz a sorsa, kész. Ha ember lenne, akkor küzdené az életéért, de ő játék, még odébbmenni sem tud.

A sors megkönyörült a kicsi Mikulásra. Kis forgószél támadt, inkább szellőcske, megkeverte az út szemetét, erősödött, még mindig csak szelecske volt, de már fel tudta kapni a kicsi Mikulást. Fel is kapta, forgatta keveset, de nehéz volt a szelecskének, hát leejtette. A kicsi Mikulás begurult egy kiálló szikla alá, ahová se nap, se eső nem tudott utána jutni, még gyönyörű kilátása is volt, egyenesen a folyóra.

Nem, ez nem az a sors, amire a kicsi Mikulás vágyott, hiszen itt sem volt egy gyerek, aki a gazdája lehetett volna, akinek mesélhetett volna. Itt sem volt esélye, hogy valaha is találkozzon a kollégával. Viszont legalább biztonságban volt, ahogy eleinte hitte. Hamarosan azonban lakótársakat kapott. Pincebogarak nyüzsgöttek körülötte, majd egy giliszta bújt a bundája alá. A kicsi Mikulás rájött, hogy hamarosan nem lesz ruhája, megeszik a bogarak. Addigra már úgy el volt keseredve, hogy ebbe is belenyugodott. Hát nem mindegy? Hó hullott, a folyó is befagyott. A kicsi Mikulásnak már csak a táj szépsége maradt, a hajnalok színpompája, a köd titokzatos hangjai. A madarak röptét leste, a négy lábúak csendes surranását, egy-egy fiatal állat bohókás ugrándozásait a szokatlan fehérségben. Csendes beletörődéssel nyugodott bele szomorú, terméketlen sorsába, már nem várt sem a kollégára, sem a csodára, egy igazi Gazdára.

A csoda mégis eljött. Egy reggelen szegényes öltözetű favágó húzta kopott szánkóját a folyóparton, a szánkón kisgyerek ült. Amíg apja fát vágott, a gyerek rőzsét gyűjtögetett, azt húzta-vonszolta a szánkóra, ügyesen, gyakorlott kezekkel rákötözte. Egyszer aztán a kiálló szikla felé indult a gyerek és észrevette a szikla alatt azt a csöppnyi piros foltot.

Szegény kicsi Mikulás ugyan csúful festett! A bundája csupa lyuk, a szakállá piszkos és borzas, a süvege behorpadt, egyedül a gyári címke virított még mindig rajta, mintha vadonatúj lenne. A gyerek mégis örömmel kiáltott fel, amikor meglátta:

- Édesapám! Ni! Baba!

A favágó megnézegette a verzett kis jószágot, aztán azt mondta:

- Kicsi Mikulás volt ez. Mégis gondolt rád a Téalpó, lám! Igaz, csúnyácska ez a legényke, de majd rendbe hozzuk.

Úgy is történt. A kicsi Mikulást megmosdatták, a szakállát kifésülték. A süvegét kiigazgatták. Kapott egy vadonatúj piros bundát is, igaz, nem posztóból, mint az eredeti volt, hanem csak egy kinőtt kötött kabátkából varrták, de attól még gyönyörűnek találta a kicsi Mikulás. Hanem a leglényegesebb, az igazi csoda mégis az lett, hogy volt már Gazdája a kicsi Mikulásnak, játszótársa, jó barátja, akinek éjszaka elsuttoghatta meséit! Amikor aztán - közös névnapjukon - eljött a várva várt kolléga, a kicsi Mikulás csinosan, rendesen felöltöztetve köszönthette, az érdeklődő kollégának elmesélte hányatott sorsát, és amikor elbúcsúztak egymástól, az ő picit puttonyába tette a kolléga az ajándékba hozott egy szem csokoládét.

EMBER ISTVÁN

Utazás a vonaton

Itt szalad a kis vonat,
Hangos füttyel hívogat,
Hegyre föl, völgybe le,
Elvisz ő majd, messzire.
Ha nem szállsz fel, megbánod,
Nem lesz ő a barátod,
Kifújja az ormányát,
Kormos lesz a szép ruhád.
Szállj csak fel a vonatra,
Elvisz csodás tájakra,
Meglátod a világot,
Teljesül minden álmod.
Virágzó rétek, fenyvesek,
Sötét erdők és vad hegyek,
Mesebeli városok,
Csörgedező patakok.
Kicsi őzek, szarvasok,
Fára mászó mókusok,
Madarak és virágok,
A vonatból ezt mind látod.
Csattognak a kerekek,
Estére otthon leszek,
Mindenkinek elmondom,
Mit láttam a vonaton.
Az álommanó közeleg,
Jó éjszakát, gyerekek.

Köteles Laci tyúkjai

ELBERT ANITA

Karácsony éjjelén

Fehér bundával borította be
A házakat a tél, kristályhóba
Tömörülve a fény, ugyanis
A fehér színben elfér
Mindenféle szín, s így
Egyetemes maga a karácsony
Is. Szikrafényperg le szemem
Előtt, mily békés jelenvalóság,
Diót fest arannyal a gyermek,
S fut oda, hol a végtelen
Fészkel, odabenn a szívében.
Majd lassan a hiány csenddé
Ér ilyenkor, karácsony éjjelén.

DOBROSI ANDREA

Napok

Sápadó a hajnal arca,
virrad. Jön az örökös hajsza,
a meglett civódás megint.
Köztünk a levegő meging,

rezzen, cirógatni próbál.
Ránézek, fordulok, s a váll
egy rántásnyit hátracsusszan.
Vár, mint fogkrém a tubusban.

A kávéskanalat ha majd
megfogom, tán előbbre hajt.
De addig még az éjszaka
dorombol rajtam, a laza

másnap itt, hogy megérkezett,
kezet rázna velem, kezet,
ám odúm, az ágy marasztal.
Tegnapot pereg rám a fal,

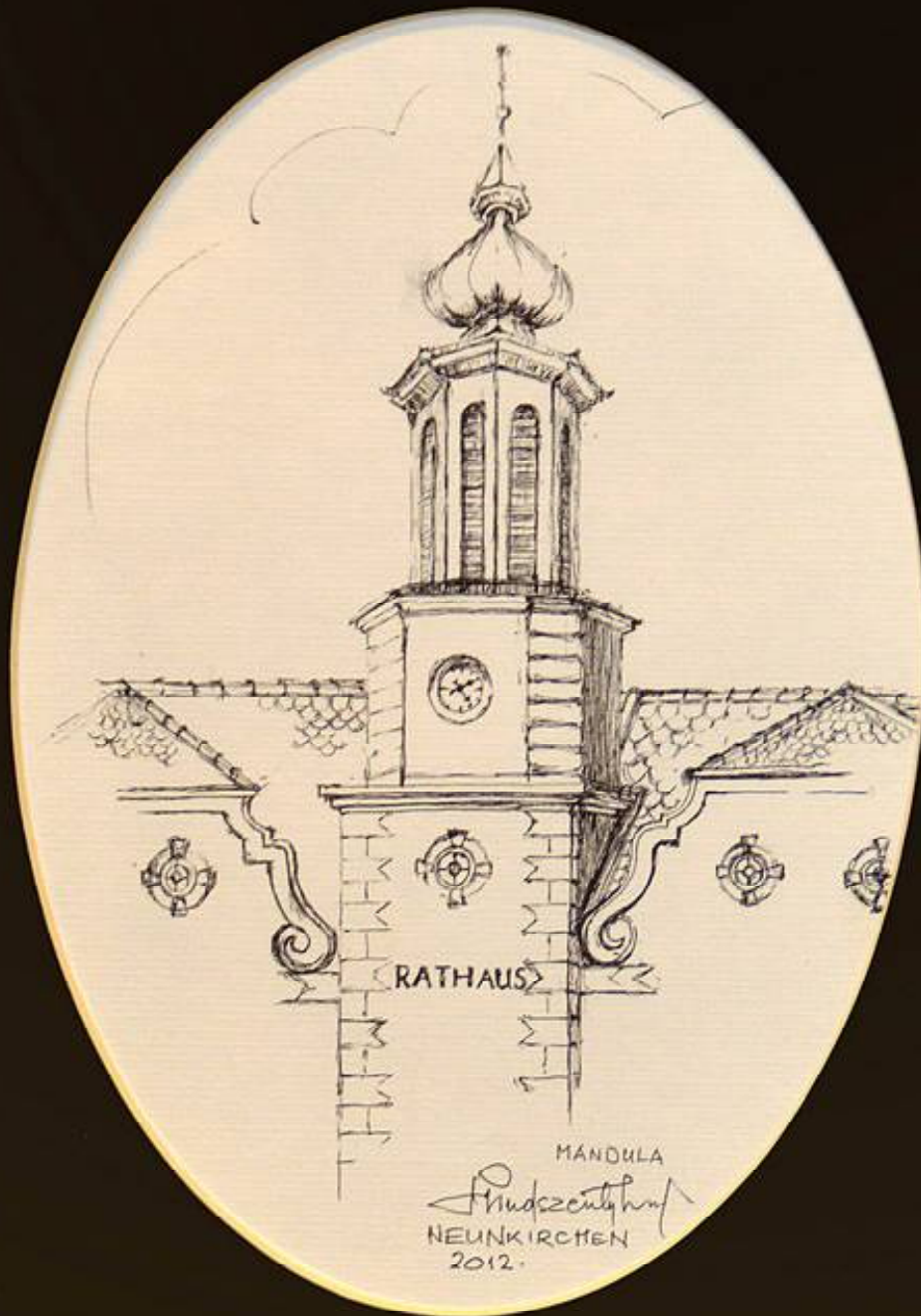
én hagyom. De int a reggel.
Hiába bújok, ő meglel.
Horoszkópom is megmondta,
eljön, piszkál Nap dorongja.

VASI FERENC ZOLTÁN

Beszédrostok ízesül

Magyarország társadalmi rendje: köztársaság.
Magyarország berendezkedettsége: fenyegettettség.
Naponta járnak a bérlakás ablaka előtt,
és beszédfoszlányok pókfonalaznak össze.
Hogy aszongya: „ez nem húzza le a wc-t”,
„ez már lakásfoglalás”, „ekkora gecit még nem
hordott a föld a hátán”, „ez nem tudja megkülönböztetni
parancsot a naracstól”, „van olyan intézet, ahol
az asszisztens kezeli az elektrosokkot”...
Szavak árnya a falakon. Erika szerint képzelődöm.
A függöny eltakar mindent. A fényt is.
A magányt nem.

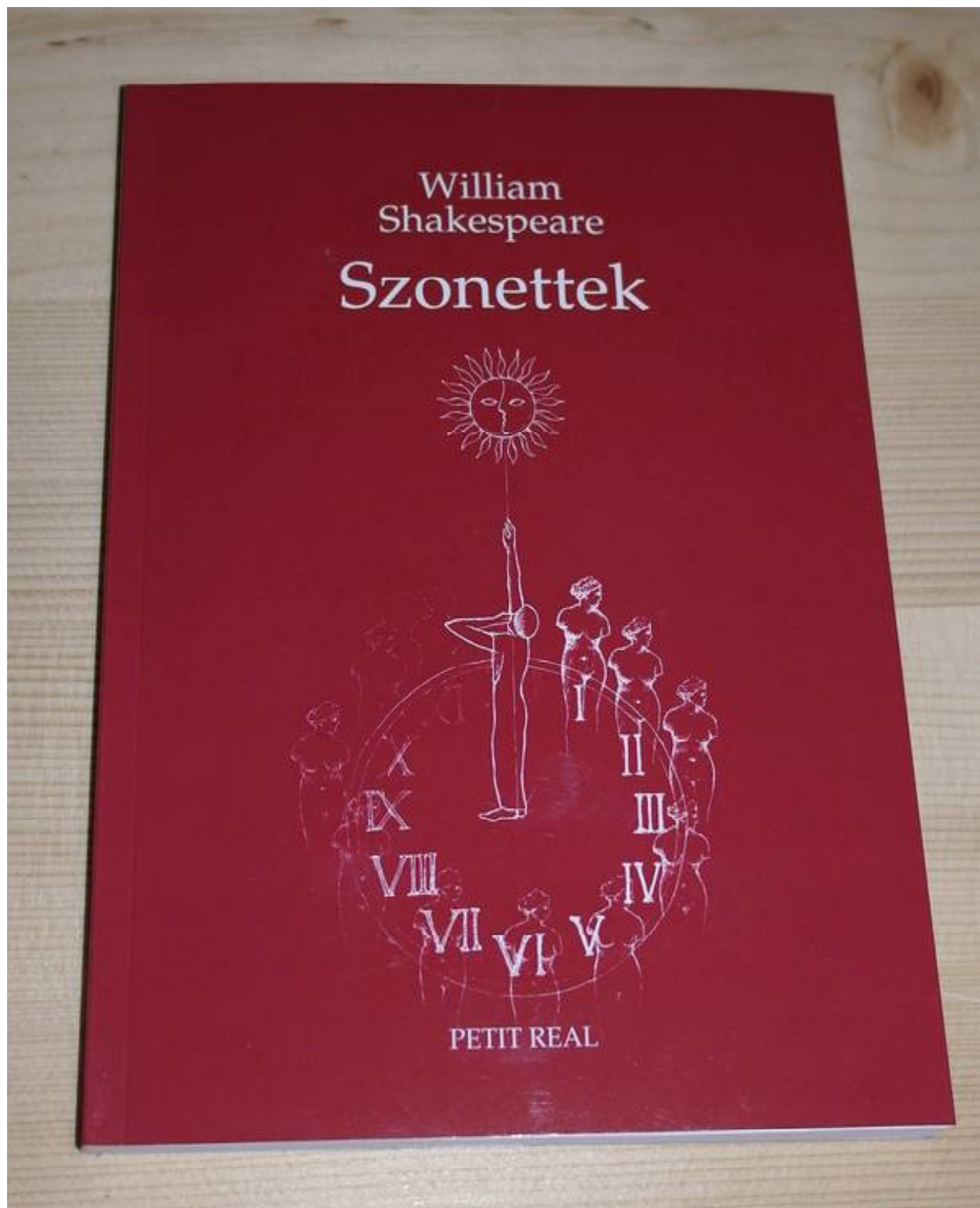

Neunkirchen

KÖNYVAJÁNLÓ

A Rétságon élő és alkotó **Óvári János** festőművész ajánlásával és grafikáival, illusztrációival, **Csillag Tibor** fordításában és jegyzeteivel, elő-, és utószavával, a **PETIT REAL Könyvkiadó**ban megjelent a **Szonettek** című kötet, ami *William Shakespeare* 154 csodálatos szonettjét tartalmazza. A kötet megvásárolható a könyvesboltokban, illetve lapunk email címén keresztül. *A Szerk.*

„**a könyv** kemény lapjaid között őrzöd/ lelkem muzsikáját... kották nélkül/ az emlékek cifra hárfáján/
...súgják a lapok/ a szavak harmóniáját/ mégis mintha papírhoz láncolva/ örök rabságban a/ gondolatok
sora/ olvasva nyer az igaz szabadságot/ emberek szívében olvad a szó/ a valóság akkor látható”

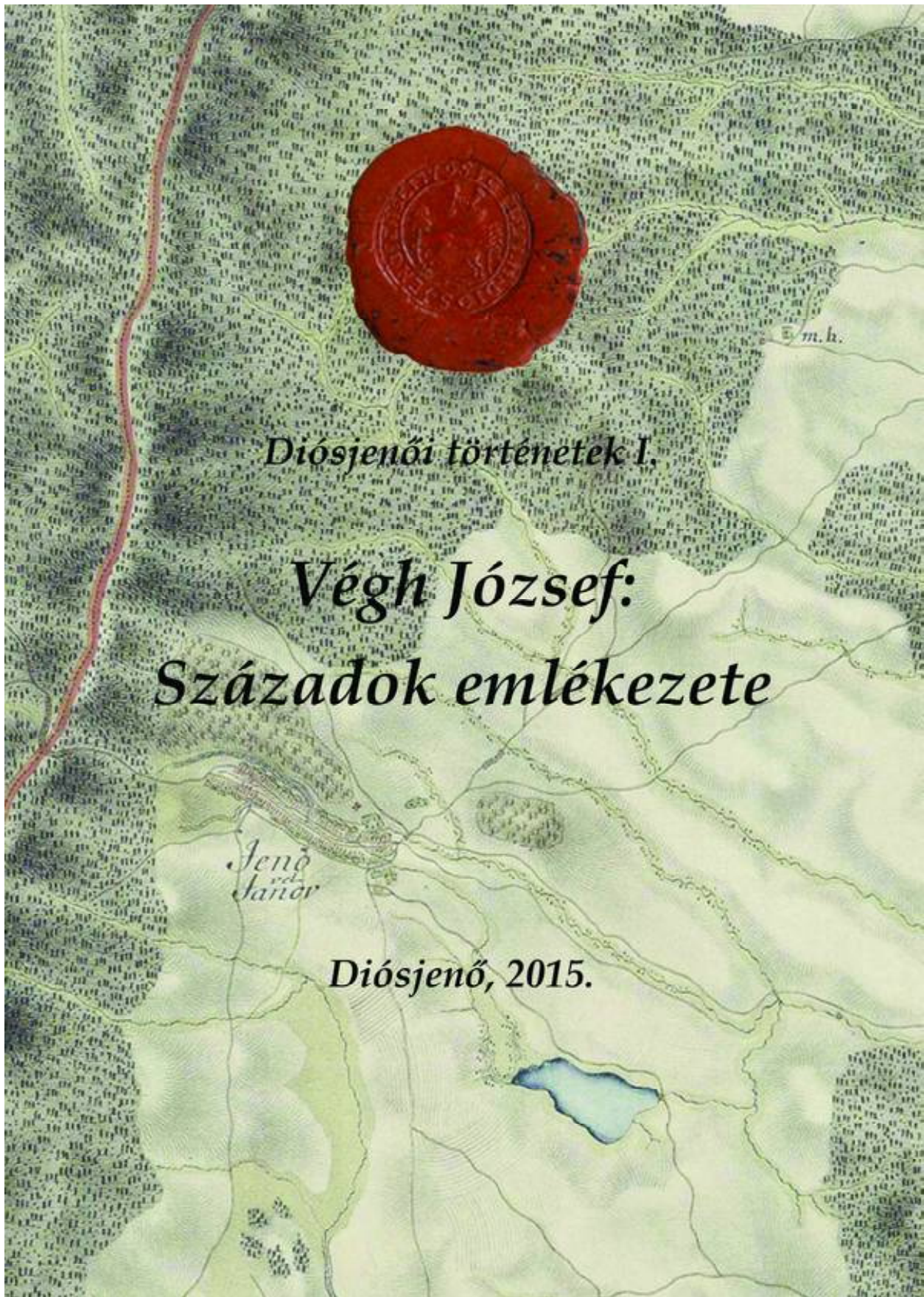
Megjelent Zsiga Lajos verseskötete, érdeklődni a szerkesztőségi email címen lehet. A Szerk.

Zsiga Lajos
... egy másik pillanat ...

Megjelent Végh József mkl. kétkötetes, Diósjenő történelmét, helytörténetét, háborús eseményeit feldolgozó könyve. A kötetek megvásárolhatók a szerkesztőségünkön keresztül a szerzőnél. *A Szerk.*

Diósjenői történetek II.

Végh József:

*Elhallgatott
esztendők*

*Történetek a
második
világháború
időszakából*

Diósjenő, 2015.

A NapKút Kiadónál megjelent Németh Péter Mykola **Talán** című, 77+ 33 „magyar” haikut tartalmazó kötete, Baksai József grafikáival. A költőtől megszokott mély, „magvas” gondolatokat tartalmazó kötetet keressék a könyvesboltokban, illetve szerkesztőségünkön keresztül a szerzőnél. *A Szerk.*

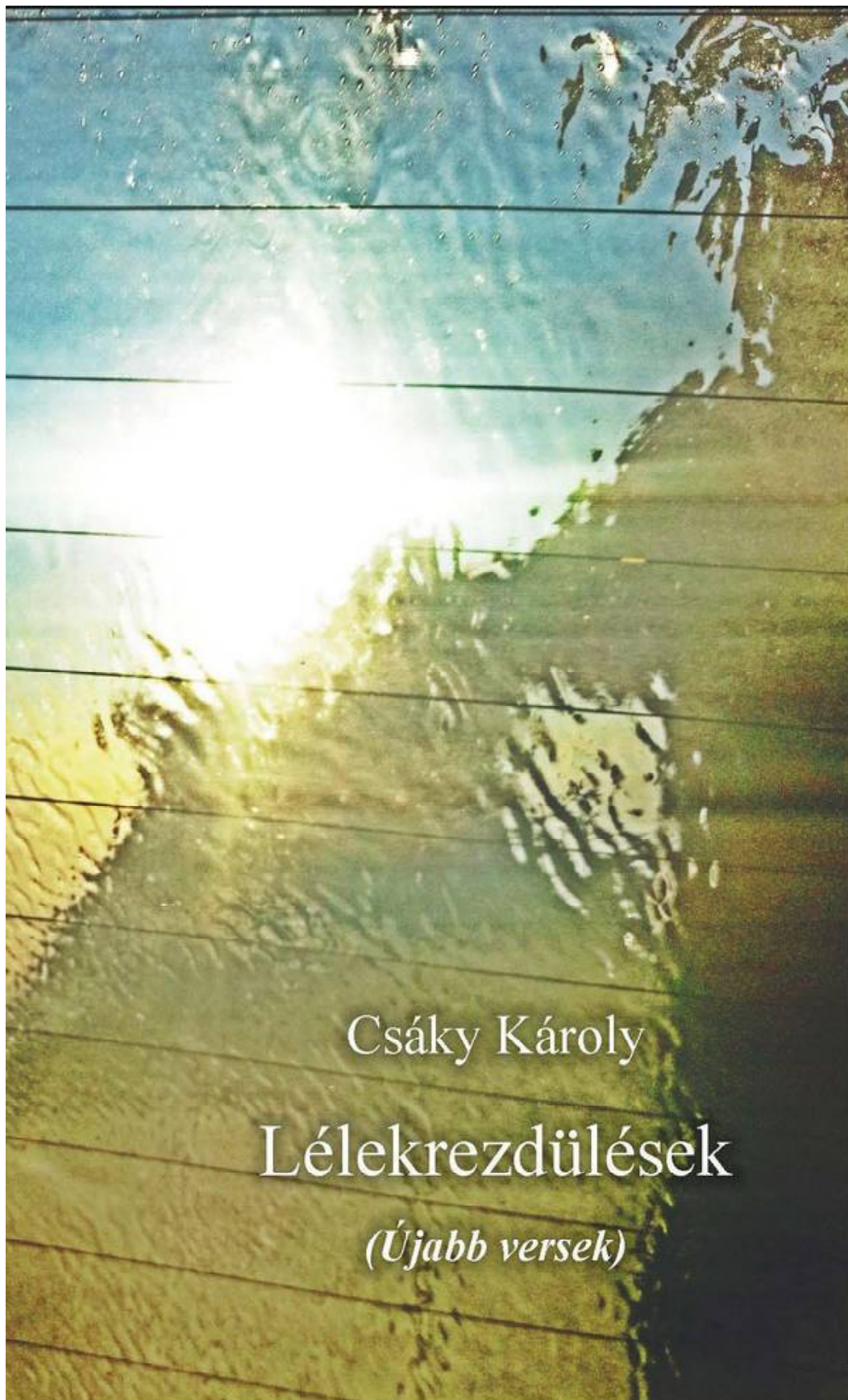
„A haiku egy kicsiny ujj, de a Holdra mutat.”

Németh Péter Mykola élő avantgárd kísérleteivel, összművészeti érettségével a kortárs magyar irodalomban, az Ekspanzióban, és ebben a kötetben is a haiku jövőgondolatára Allen Ginsberget idézi. De miért is? Minden bizonnyal azért, mert a haiku műfaja többek között a beat-nemzedék közvetítésével Amerikából az óceánon át érkezett meg az európai kontinensre, s nem közvetlenül a Japán szigetekről, ahogy gondolhatnánk. Ezért nem véletlenül választotta a költő Talán... című haiku kötetét motíválul az ambivalensen globalizálódó világunkat kritikusan jellemző Ginsberg-i megállapításra, miszerint: „Csak az absztrakt haiku képes megtennetni a misztériumot, miközben vaskemény költészettel kalapál vissza a sorokba”. Miről is beszél itt Ginsberg? Feltehetően a szabad verselésben a lírai kifejezésformák összefüggésében arra a kétirányú mozgásra gondol, amit az impresszió, és a szecesszió látványa, hangulata két a mai európai haikuban: a Descartes-i logikával, a tudományosság racionalizmusával felelve, ugyanakkor az arisztotelészi metafizikáira: „mi van a természet mögött?” kérdésére alapozva, az impresszionizmus természetelő logikájára építve.

A plein-air, a valóság közvetlen leképezésének vágya munkál ugyanis minden jó haikuban, egészen az absztrakcióig. Egyrésztől úgy, miként a költő Szinyei Merse Pál, Csontváry Kosztka Tivadar, Egy József és Szőnyi István festményeire hangolt haikukban. Másrésztől, a szecesszió: a valóságtól való elvonatkoztatás, a társadalomból való kivonulás, a szilizálás, a japán haikura való irodalmi utalás, erős ornamentika életeri korunk háromsorosait, „háromkáié”, „körömvercéit”, ahogy ezt Mykola haiku füzetében is megtapasztalhatjuk, olvashatjuk. A harmadik évezred narthexében, ebben a sokirányú asszociációs térben „lélekigrik”, pulzál a magyar haiku, a japán: Matsuo Basó, Busson, Issza, Maszaoaka Siki és mások költészete nyomán, ibletetten, szabadon. Németh Péter Mykola haiku-költészete válassza a magyar epigramma költészetünkkel rokon, moraszámláló, 5-7-5 szótag-számú verselési formára, arra az életérzésre, amit a valóság színeiben a teljesség, a szépség, a harmónia keresése motívál. Menekülés ez az európai létromlásból a távoli és titokzatos keleti filozófiák, a zen-buddhizmus, a taoizmus irányába, miközben halandóságunkban az örökkelvalóságot kutatjuk, hiszen kozmikus lény az ember, a természet elődegenkéntelen része, most és mindörökké.

Megjelent *Lélekrezdülések* címmel Csáky Károly negyedik verseskötete, ami egyben a költő-helytörténész-etnográfus 55. megjelent könyve! Megrendelhető a szerzőnél, vagy lapunk elektronikus postacímén. A Szerk.

PÁLYÁZAT

A rétsági Spangár András Irodalmi Kör pályázatot hirdet a vers és prózairók részére.

A pályázaton korhatár és a témakör megkötése nélkül, minden alkotó részt vehet.

Kizárólag máshol meg nem jelent írásművekkel lehet pályázni!

Az írásokat digitálisan (CD, DVD) is kérjük mellékelni. A pályázatok terjedelme nem haladhatja meg az öt gépelt oldalt. (Word, Times New Roman, 12 pont, 1,5 sortáv) A jelíges pályázatok mellé, zárt borítékban kérjük mellékelni annak feloldását.

A pályázatból kizárásra kerülnek a későn beérkező és a digitálisan nem beküldött, valamint a nem a kiírásban megjelent feltételeknek megfelelő pályaművek.

Egy jelígehez maximum három írásmű tartozhat.

Az írásművek feladási határideje:

2016. JANUÁR 15.

Cím: *Spangár András Irodalmi Kör*
Városi Művelődési Központ és Könyvtár
2651 Rétság, Rákóczi út 26., Pf.:24.

A legjobbnak ítélt alkotás elnyeri a díszes kivitelű Spangár András emléklakettet. A szakmai zsűri által arra érdemesnek ítélt írásokat megjelentetjük a Kör 2016. évi antológiájában és a Kör honlapján is.

Elérhetőségünk:

06-35/550-163, 06-35/350-785

konyvtar@retsag.hu, konyvtar.retsag@gmail.com

E havi számunk szerzői:

Borsi István(Budapest, 1957) Diósjenő, szellemi szabadfoglalkozású, író
Börzsönyi Erika (Pásztó) Budapest író, költő
Csáky Károly mkl. (Kelenye, 1950) Ipolyság, helytörténész, költő, tanár, néprajzkutató
Debreczeni György (Budapest, 1958) Budapest, könyvtáros, költő
Dobrosi Andrea(Budapest, 1970) Budapest, költő, szerkesztő
Elbert Anita ( ) Veszprém, tanár, író, költő
Ember István (Balassagyarmat, 1960) Mohora, mozdonyvezető, versmondó, költő
Girasek Károly (1949 Kiskunfélegyháza) Rétság, lapunk webmestere
Haász Irén (1954 Budapest) Budapest, költő
Horváth Ödön (Budapest, 1938) Kismaros, költő
Hörömpő Gergely (Kisvác, 1945 - Kisvác, 2007) református lelkész, költő
Ketykó István (Szügy, 1946) Verőce, nyugdíjas köztisztviselő, költő
Kerekes Tamás(Budapest, 1957) Kisecset, író
Kiss-Simon Miklós ( ) Baglyasalja, író, költő
dr. Koczó József(Peröcsény, 1950) Vámosmikola, helytörténész, ny. iskolaigazgató
Kovács T. István (Füzesgyarmat, 1935) Vác, újságíró, író
Kő-Szabó Imre (Orosháza, 1936) Vác, író
Makkai László(Budapest, 1953) Kosd, zenész, szövegíró, költő
Maruzs Éva (Körmend, 1945) Salgótarján, író, babakészítő
Molnár József (Vác, 1961) Vác, költő, mozdonyvezető
Petrozsényi Nagy Pál (Kolozsvár, 1942) Kecskemét, tanár, író
Pribojszky Mátyás (Okány, 1931- Tata, 2014) citera-tanár, zenész, író
B. Tóth Klára (Budapest, 1955) Budapest, költő, restaurátor
Tóth Imre (Zalaegerszeg, 1966) Zalaegerszeg, költő, könyvtáros, lapszerkesztő
H. Turi Klára (Győr, 1939) Tata, író, költő
Székács László (Budapest, 1946) Budapest, nyugdíjas mérnök, költő
Vasi Ferenc Zoltán (Tata, 1966) Tata, költő
Végh Tamás (Gödöllő, 1960) Isaszeg, költő, nyomdász

Impresszum:**Alapító-szerkesztő:**
Karaffa Gyula**Helytörténet:**
Végh József mkl.**Képzőművészet:**
Konczili Éva**Szerkesztőség címe:**
2645. Nagyoroszi, Petőfi út 19**Telefon:**
+3630-383-5385**Email cím:**karaffagy@ gmail.com**Weblapok:**

www.karaffamese.freewb.hu
www.karaffagy.freewb.hu
www.karaffaboros.freewb.hu
www.retsag.net

Terjesztés: kizárólag ingyenesen letölthető PDF formátumban.

Internetes lapunkra is vonatkoznak a szerzői jog védelmének szabályai, ezért a Börzsönyi Helikonban megjelent bármilyen anyag más felületen, lapban való felhasználásához az érintett Szerző előzetes engedélye szükséges!

A Börzsönyi Helikon 2012. március 27.-től tagja az Ipoly Eurorégió Határon ÁtnyúlóEgyüttműködés egyesületének.

Mindszenty László: Kardvirág (békesség)